

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quo tractatur de Ministro Sacramento Pœnitentiæ. Item de Sacramentis
Extrema Unctionis, & Ordinis

Bosco, Jean a

Lovanii, 1672

Sectio III. De Ministro & Subjecto Extremæ Vnctionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73429)

operationis ordinariæ & consuetæ : nec solet contingere per patentem & repentinam mutationem , sed latenter & successivè : quare in hoc non vocatur & non apparet miraculum. Hactenus Aversa.

Nec habeo , quod addam ; nam de tempore quo hoc Sacramentum confert suos effectus , pa-

ter ex dictis Sectione præced. Conclul. s. deriviviscencia autem vel potius non reviviscencia satis egimus Disp. 1. Sect. 6. Conclul. 4. Nunc ergo tempus est & locus exigit , ut de Ministro ejus & Subiecto disputemus. Et primo quidem de Ministro tamquam digniore , deinde de Subiecto. Erit itaque

SECTIO TERTIA.

De Ministro & Subiecto Extrema Unctionis.

1.
Quis sit minister & subiectum huius Sacramenti.

T Am ille , qui ministrare debet Sacramentum Extremæ Unctionis , quàm qui suscipere , haud obcurè significatur in illis verbis Apostoli Iacobi cap. 5. v. 14. *Infirmatur quis in vobis ? Inducat Presbyteros Ecclesie &c.* Igitur Presbyter est , qui ministrare debet ; infirmus autem , qui suscipere. Et quidem Presbyterum posse ministrare , nemo dubitat. Quòd autem solus id possit , ostenditur sequenti Conclusionè , in ordine prima , sequentis tenoris :

CONCLUSIO I.

Minister necessitate Sacramenti est solus Sacerdos ; ex præcepto Ecclesie Parochus , vel ab eo delegatus.

2.
Solutio Sacramenti est minister huius Sacramenti , ex Scoto.

P Rimam partem docet Scotus 4. dist. 23. q. unica n. 5. ibi : *Quod autem sequitur : Minister à Sacerdote , exprimit ministrum idoneum , non solum quilibet exerceat , sed qui solus Sacramentum ministrat , ita quòd si alius attentaret , nihil facit ; sicut si non Sacerdos attentet conficere (Eucharistiam) nihil facit . Determinatio autem huius ministri habetur per illud Iac. 5. Inducat Presbyteros . Ita Doctor Subtilis .*

Probatur ex Iac. 5.

Itemque ex Conc. Florent.

Eandem veritatem postmodum determinavit Concil. Florent. in Decreto Eugenii hisce verbis : *Minister huius Sacramenti est Sacerdos . Non ait : Minister ordinarius (uti de ministro Confirmationis & Ordinis , qui duplex est , ordinarius Episcopus , extraordinarius simplex Sacerdos) sed simpliciter : Minister , nullà adhibità exceptione (quam , agens de Sacramento Baptismi , statim subiunxit , dicens : In casu autem necessitatis , non solum Sacerdos vel Diaconus ; sed etiam laicus & mulier &c.) ut significaret , solum Sacerdotem sic esse ministrum huius Sacramenti , sicuti est minister Eucharistie & Pœnitentiæ ;*

id est , ut loquitur Scotus supra , ita , quòd si alius attentaret , sive in necessitate , sive extra necessitatem , nihil facit .

Concinit Concil. Trident. sess. 14. de hoc Sacram. c. 3. quod sic incipit : *Lam vero quatinet ad præscriptionem eorum , qui & suscipere , & ministrare hoc Sacramentum debent , haud obcurè fuit illud etiam in verbis prædictis traditum : non ostenditur illic proprius huius Sacramenti ministrus esse Ecclesia Presbyteros .*

Quia autem per ly Presbyteros Ecclesia intelligit Iac. Heretici intelligunt , ætate seniores , aut primores in populo ; ideo continuò ait Concil. *Quo nomine eo loco , non ætate seniores , aut primores in populo intelligendi veniunt ; sed aut Episcopi , aut Sacerdotes , ab ipsis ritè ordinati per impositionem manuum Presbyterii .*

Et can. 4. *Si quis dixerit , Presbyteros Ecclesie , quos B. Iac. adducendos esse ad infirmum magis horretur , non esse Sacerdotes , ab Episcopo ordinatos , sed ætate seniores in quavis communione , idè , proprium Extremæ Unctionis ministrum non esse solum Sacerdotem , anathema sit .*

Itaque tametsi vox illa græcè *presbyteros* ambigua sit , & tam seniore ætate , quàm ætate significatione significare possit ; tamen secundum usum Scripturæ Testamenti novi & Ecclesie , non significat nisi Sacerdotes ; juxta illud 1. Timoth. 4. n. 14. *Noli negligere gratiam , quæ in te est , quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii .*

Præterquam , quòd Iac. non dicit simpliciter : *Inducat Presbyteros* , sed : *Presbyteros Ecclesie* , id est , qui præsunt Ecclesie , qui ministrant hanc Ecclesie &c. Neque enim senes tantummodo Ecclesie præferebantur , sed etiam iuvenes quales erant Timotheus & Titus .

Mirum profectò , si alius , præter Sacerdotem , aliquando validè conficiat hoc Sacramentum , Concilia jam allegata nihil minus significasse ; cùm tamen in Sacramento Baptismi tam signanter & expressè ejus meminissent , ut supra vidimus .

Similiter Doctor Angelicus , Doctor S...

Laicum non phicus, & perique Alii, tam Antiquiores, quam Recentiores, cum unanimiter doceant, laicum posse ministrare, Baptismum in necessitate; tamen alium apud eos silentium de laico, ministrante Extremam Unctionem; imò contrarium non obscure significat D. Th. in Suppl. q. 31. a. 1. ubi querens: utrum laicus possit hoc Sacramentum conferre? in corp. art. sic ait: Nullius Sacramenti dispensatio laico ex officio competit: sed quod baptizare possunt in casu necessitatis, est divina dispositione factum, ut nulli regenerationis spiritualis facultas desit.

Et art. 2. in quo disputat; an Diaconi possint conferre hoc Sacramentum, negat id posse ex officio. Ad secundum autem argumentum sequentis tenoris: Dignus Sacramentum est Baptismus; sed Diaconi possunt baptizare ergo &c. Respondet; Quod hoc Sacramentum non est necessitatis, sicut Baptismus. Unde non ita committitur dispensatio eius omnibus in articulo necessitatis; sed solum illis, quibus ex officio competit.

6. Confimiliter D. Bonav. 4. dist. 23. a. 2. q. 1. Dicendum, inquit, quod huius Sacramenti dispensatio ex officio spectat ad Sacerdotes; & illud confirmat auctoritas & ratio. Quia dicitur: Inducatur Presbyteros &c. & orent super eum. Ratio (congruentia; nam à priori est voluntas instituentis) quia cum huius Sacramenti materia sit oleum consecratum, non debet administrari, nec contingi nisi ab eo, qui habet manus consecratas, & talis est Sacerdos: ideo non se extendit ad omnes.

Nec ad solos Episcopos; quia cum hoc sit Sacramentum periclitantium, qui non possunt adire Prelatos, sed magis è converso, oporteret multos perire, si à solis Episcopis dari deberet. Ideo disposuit Spiritus Sanctus, quod unguentum non solum esset in capite, vel in barba Aaron: sed etiam descenderet usque in oram vestimenti, scilicet usque ad inferiores Sacerdotes.

Nec solum sumitur ratio à parte Unctionis, verum etiam à parte orationis. Quoniam enim officium meditationis Sacerdotibus competit, sicut competit offerre dona & sacrificia pro peccatis, nec solis Episcopis, nec etiam laicis: sic etiam dispensatio huius Sacramenti, cuius efficacia principaliter consistit in oratione fidei, cuius est Sacerdos minister de ratione sui officii.

7. Et infra ad illud, quod obijcitur, quod Extrema Unctio est Sacramentum eorum, qui luat in Extremo mortis articulo; sed talibus frequenter non potest subveniri per Sacerdotem: ergo viderit, quod saltem per laicum eis subveniri possit: ad illud, inquam, respondet Doctor Seraphicus: Quod devotio potest supplere absentiam Sacerdotis: & ideo non est necesse omnibus committi, maxime cum Sacerdos satis de facili possit adesse, nisi absit propter negligentiam infirmum.

8. Item ad exemplum S. Genovefæ, quæ inungebat oleo infirmos, & curabat eos, Resp. Quod quidam absolunt merito, quidam ex officio. Sic intelligendum est in proposito. Unde sicut ad solos Sacerdotes pertinet absolvere (sacramentaliter) tamen viri sancti frequenter impetrant vita merito, quod alii faciunt ex officio: sic & in unctione intelligendum est.

Ergo sicut in nullo profus casu, tametsi alioquin infirmus deberet æternaliter perire, laicus potest validè absolvere sacramentaliter; ita quoque, ex sententia D. Bonavent. est infirmus posset salvari, si inungeretur, alioquin in æternum damnandus, equidem invalidè à laico inungeretur sacramentaliter.

Atque hæc est communis hodie sententia; quidquid olim docuerit Tho. Waldensis de Sacram. cap. 163. ubi, relatis verbis Bedæ; quibus explicat illud Apostoli Iac. c. 5. Et orent super eum (vide ea sect. 1. conclus. 2.) statim subiungit: Ecce non nisi oleo per Episcopum consecrato, inquit, unctio ista sacramentalis expletur, præfundans hoc in verbo Apostoli Iac. In nomine Domini.

Quod autem dicit, secundum Innocentium non solum hoc licere Presbyteris, sed & omnibus Christianis: ubi copia Sacerdotis omnino deest, intelligit. Sicut in Extremæ necessitatis articulo, Christiana licebit vetula baptizare. Alioquin mandatum observari oportet Apostoli, ut Presbyteri inducantur. Hæc ille.

Subjungo ego Epistolam Mart. V. ad præfatum Auctorem: Dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem. Placuit primò nobis opus quod edideras contra Husitas Hereticos: teque sumus heretati, ut id quod restabat in materia de Sacramentis, simili persiceret studio & diligentia, quod te fecisse gaudemus, & tuum studium utile & salutare Ecclesie, commendamus. Recepimus enim nuper de manu dilecti filii Ioannis Ordinis B. Marie de Monte Carmelo, Magistri in sacra pagina, latotis presentium, volumen secundum de Sacramentis, quod per solennes viros videri & examinari fecimus, sicut primum, quod pariter fuit ab omnibus commendatum &c. Datum Romæ apud Sanctos Apostolos sub annulo Piscatoris octavo die Augusti Pontificatus nostri anno decimo.

Nec dixeris; levem fuisse examinationem; nam ut habetur in principio istius tomi: Examinatio ista fieri cepit 15. Kal. Iulii, & duravit usque ad 10. Kal. Augusti, quo die presentabatur Papa, presentibus Cardinalibus Prelatis in consistorio, per commissarios Dominum N. Presbyterum Card. S. Petri ad vincula, & Dominum Bernardum Episcopum Cavellacensem Doctorem in Theologia.

Igitur hæc doctrina Waldensis inter cæteras examinata fuit & approbata, etiam à Sede Apostolica. Fundatur autem in Epist. 1. Innoc. Pontificis ad Decentium c. 8. ibi: Quo (oleo sacro) ab Episcopo confecto, non solum Sacerdotibus; sed omnibus uti Christianis licet in sua, aut suorum necessitate inungendo.

Respondetur; Innocent. loqui de usu passivo, scilicet licere omnibus fidelibus uti passivè hoc oleo, vocando Presbyteros, qui se vel suos in necessitate ungant. Ita Ruard. a. 2. Ians. in cap. 6. Mar. & ibidem Maldonatus, Bellarm. lib. 1. de hoc Sacramento c. 9. Cæsar Baronius

9. Tho. Waldensis videtur oppositam docuisse sententiam.

10. Epist. Mart. V. ad præfatum Auctorem.

11. Occurrit objectionis.

Doctrin. Waldensis fundatur in Epist. 1. Innoc.

12. Explicantur verba Innoc. de usu passivo. Ruardus, Ians. Maldus.

Laicum non posse ministrare Extremam Unctionem sententia D. Tho.

6. Et D. Bonavent.

Ratio rationis.

7. Obijcitur.

Solvitur.

8. Alia obijcitur.

Bellarm.
Baronius.
Suarius.
Dicasillo.

to. 1. Anno Christi 63. n. 14. quos citat & sequitur Suarius Disp. 43. Sect. 1. n. 6. in fine, & alii Recentiores communiter.

Si tamen aliquid (inquit Dicasillo hic n. 182.) vel suspicari vel conjectare licet in hac re, fortasse id dixit Innocentius; quia tunc temporis solebat aservari tale oleum non solum in Ecclesia, quasi in communi promptuario, sed etiam in particularibus domibus Sacerdotum; maxime illis temporibus, in quibus non erat ita facile habere tuta publica & communia templa. Docuit ergo Pontifex non ideo à Sacerdotibus peculiariter aservari illud oleum, ut illis solum deserviret, & non aliis; sed etiam omnibus Christianis, in sua, & suorum necessitate, liceret uti oleo sancto, ab Episcopo confecto. Hæc ille.

13.
Obiectio
contra il-
lam expli-
cationem.

Sed contra hanc expositionem obicitur: Pontifex verbis prælegatis immediatè subjungit: *Ceterum illud superfluum videmus adiectum, ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non dubium est. Nemo autem ambigebat, Episcopis licitum esse Sacramentum suscipere. Ergo loquitur Innocent. de usu activo, & non passivo.*

Confirmatur
primò.

Confirmatur ex verbis subsequentiibus: *Nam idcirco de Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non possunt. Ceterum si Episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere & tangere Chrismate, sine cunctatione potest, cuius est ipsum Chrisma conficere. Ubi clarissime agitur de ministerio, seu usu activo.*

Secundò.

Confirmatur II. ex verbis præcedentibus: *Non est dubium (verba Iac.) de fidelibus ægotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto Oleo Chrismatis perungi possunt. Ecce hic agit de usu passivo; ergo quod sequitur: Quo, ab Episcopo confecto, non solum Sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet &c. significat aliquid diversum: ergo ulum activum.*

Responsio.

Respondeo; significat, quòd per fideles ægotantes non debeant solum intelligi Sacerdotes; sed omnes Christiani.

14.
Replica.

Sed contra, inquis; non poterat esse ullum dubium, quin omnes Christiani possent suscipere hoc Sacramentum. Respondeo; nec poterat esse ullum dubium, an Sacerdotes Episcopi possent ministrare hoc Sacramentum æquè, si non magis, quàm Sacerdotes non Episcopi; & tamen hoc fuerat à Pontifice quæsitum, & ad illud Pontifex respondet, ut patet ex objectione & prima confirmatione, quas lubens admitto; quia nihil contra communem sententiam, quæ solum contendit, Pontificem in verbis præcedentibus loqui de usu passivo, & non activo.

15.
Solutio.

In quo nulla est repugnantia, immo maxima convenientia; cum enim ibi Innoc. explicet verba Iac. Apostoli, & per consequens, naturam hujus Sacramenti, planè congruum fuit, ut non solum ministrum exprimeret, Sacerdotem utique Episcopum & non Episcopum, verum

etiam suscipientem, scilicet omnes Christianos.

Alioquin, si, ex mente illius Pontificis omnibus Christianis licet administrare hoc Sacramentum in sua, vel suorum necessitate, non solum ubi copia Sacerdotis omnino desit, sed etiam ubi copia Sacerdotum adest; non solum validè, sed & licet Christiana vetula iungat. Nam quòd ait: *Necessitate, idem est, quod, infirmitate; cum non faciat ullam mentionem copiam aut inopiam Sacerdotum.*

Præterea; quomodo omnibus Christianis licet uti activè oleo sacro in sua necessitate iungendo, cum certum sit, neminem illius posse administrare, non solum licet, sed etiam validè, hoc Sacramentum? Ergo non loquitur ibi Pontifex de usu activo, sed passivo tantum.

Nisi cum Aliquibus dicere velis; hic non agi de usu activo hujus olei, cum forma & intentione Sacramenti; sed de unctione extraliteramentali, quæ jam olim in Ecclesia usurpata fuit, & sæpius ad sanitatem corporalem mirabiliter valuit, ut patet ex Rufino lib. 11. Histor. Eccles. c. 4. Sulpitio Severo in vita S. Martini c. 21. & lib. 8. Hist. Tripart. c. 11.

De hac unctione explicat Innocentium Alphonsus de Castro advers. Hæres. lib. 14. verbo, *Vnct. Extrem. Sacramentum*, ubi sic ait: *Ubi Innocentii, ubi concedit omnibus Christianis, ut hoc oleo benedicto possint uti, in sua & suorum necessitate iungendo, sic intelligendum est; quòd permittitur cuilibet Christiano, in necessitate occurrente se aut alios illo oleo ungeri possit, si illum ad hoc faciendum oportet devota olei illius affectio, & ideo sperat ex illo salutem assequi posse. Non tamen est sic intelligendum, quòd cuilibet Christianus, qui ungetur illo oleo infirmum, conficiat Sacramentum unctionis; quia Papa non possit hoc concedere cuilibet Christiano, ut possit esse minister hujus Sacramenti, quod ex institutione christi à solo Sacerdote administrari potest. Quòd autem hoc solum concesserit Innocent. expressè Innocent. verbis, quæ proximè citavimus, facile colligi potest. Nam solum concessit, ut oleo ungerent; non autem, ut verba, quibus hoc Sacramentum conficitur, dicerent. Hæc usque Alphonsus. Sed prior expositio magis placet.*

Porrò observat Hesselius suprà c. 66. Waldensem deceptum fuisse per corruptum exemplar libelli de Rectitudine Catholice conversationis in Append. Tom. 9. D. Aug. In illius enim principio Waldensis ita legerat: *Oleum benedictum ab Ecclesia petat, unde corpus suum unget.* Emendatiora enim exemplaria habent, non, *ungat*, sed, *ungatur*. Ita Hesselius.

Si dixeris: Waldensis non citat istum libellum. Respondeo: citat ex quarta parte Sermonum, Sermonem 9. qui incipit: *Rogamus.* Quòd etiam est initium illius libelli. Et hæc parum

Sententia Waldensis est rejicienda.

parum refert, per quem libellum vel sermonem fuerit deceptus, dummodo revera fuerit deceptus.

Quapropter existimo; sententiam Waldensis, tamquam omnino singularem & auctoritate Innocentii ac D. August. desitutam, omnino esse rejiciendam, & prorsus acharendum communi sententiae, quae docet; Sacerdotem esse ministrum necessarium necessitate Sacramenti, ita ut nullo casu non Sacerdos possit validè hoc Sacramentum ministrare.

18. Ratio congruentiae sententiae communis.

Et quidem sic congruebat; ut qui solus est minister Pœnitentiae, in qua remittuntur peccata post Baptismum commissa, etiam solus esset minister Extremæ Unctionis, quæ est consummativa Pœnitentiae, per remissionem peccatorum post Baptismum commissorum; ut proinde contineatur potestas conferendi hoc Sacramentum in Sacerdotio, quâ parte compleitur per potestatem remittendi peccata.

Accedit major & frequentior necessitas Pœnitentiae ad salutem, quàm Extremæ Unctionis, quæ ferè nunquam absolute necessaria est. Si ergo, non obstante extremâ necessitate infirmi, laicus nequit eum sacramentaliter absolvere à peccatis; quid miramur, si non possit in eadem necessitate validè eum inungere? Sanè si in illa necessitate posset, cur non etiam extra eam? Nonne quilibet extra necessitatem validè baptizat?

19. Cur potius quilibet possit baptizare, quam inungere.

Cur autem potius quilibet possit baptizare, quàm inungere; Ratio à priori, voluntas insituta; congruentia, major & frequentior necessitas Baptismi, non solum præcepti, sed etiam medi; rarissima autem necessitas medi Extremæ Unctionis, & venialis ad summum obligatio præcepti.

Ceterùm, quia & hoc Sacramentum valde utile est, & Episcopi non possunt, propter diversas & multiplices occupationes, omnibus infirmis adesse; ne plurimi morerentur, absque interna unctione Spiritus Sancti, voluit Christus, non solum Episcopis, sed etiam cuilibet simplici Sacerdoti concedere potestatem validè inungendi; secus benedicendi oleum, aut confirmandi; quia hæc facilius possunt fieri à solis Episcopis, ut patet.

20. Ad licitam Unctionem requiritur aliqua jurisdictio.

Dico: *Validè inungendi*; quia ad licitam unctionem, præter Sacerdotium, requiritur aliqua jurisdictio, ut Ecclesia sit acies bene ordinata. Patet in cæteris Sacramentis, quorum licitus Minister est proprius Parochus vel Episcopus, aut ab eis delegatus. Matrimonium excipio, cujus Minister sunt ipsi contrahentes (quamquam non solum ut liceat, sed etiam ut valeat, requirit præsentiam proprii Parochi) & Eucharistiam, quam tamen quilibet Sacerdos licitè possit consecrare, tamen sine licentia proprii Parochi non potest licitè eam dispensare, seu distribuere.

Quid ergo mirum, si nec hoc Sacramentum quilibet Sacerdos possit licitè ministrare, sed solus Parochus, vel ab eo delegatus? Non quoddam requiratur propriè dicta jurisdictio, qualis requiritur ad Sacramentum Pœnitentiae; sic quippe absque ea etiam foret invalida unctio, sicut est invalida Absolutio, quod constat esse falsum; sed quia administratio hujus Sacramenti, sicut & aliorum; ob iustissimas causas Ecclesia per se annexit officio proprii Pastoris; proinde fit huic injuria, si alius quispiam, contra suam rationabilem voluntatem, illud ministraret.

Itaque jurisdictio hic requisita, non est aliud, quàm expressa, tacita, vel rationabiliter præsumpta licentia, de qua plura diximus Diss. 4. Sect. 12. Conclus. 1. ubi de licita dispensatione Eucharistiae. Porro rationabiliter hic præsumitur licentia, saltem Pontificis, quando proprius Parochus vel abest corpore, aut certè debita voluntate per se vel per alium administrandi, & est periculum in mora. Sicuti eodem casu præsumitur licentia administrandi infirmo Eucharistiam seu Viaticum; & habetur expressa licentia absolvendi sacramentaliter ab omnibus peccatis & censuris.

21. Quid sit ista jurisdictio.

Est enim Extrema Unctio non sit per se necessaria ad salutem, est tamen valde utilis; & fieri potest, ut hic & nunc (licet rarissimè, ut supra notavimus) ab eo pendeat salus aeterna, quando nimirum infirmus solum est attritus de peccatis mortalibus, & alio Sacramento non potest obtinere eorum remissionem. Quis autem crediderit, Ecclesiam, piam Matrem, quæ omnes vult salvos fieri, exemplo Salvatoris nostri Dei, *Qui (teste Apostolo 1. Timoth. 2. v. 4.) omnes homines vult salvos fieri; & ad agnitionem veritatis venire.* Quis, inquam, crediderit, Ecclesiam velle patrocinari malitiæ Pastoris, & filios suos remedio tam utili destitui? Ad quod etiam facit (inquit Herinex hic n. 30.) privilegium sive Declaratio Xysti IV. qui Minoribus concessit, ut Eucharistiam & Extremam Unctionem tali casu valeant ministrare iis, quorum Confessiones audierint; Hæc ille.

22. Habetur quando Parochus irrationabiliter renouit ministrare.

1. Timoth. 2.

At tamen, quia Pastor præsumitur bonus, ubi non constat de opposito, ex ordinatione Leonis X. Anno 1518. (teste Gavanto in Manuali Episcoporum verb. *Ext. Unctio* n. 1. & 2.) Extremæ Unctionis & Viatici, aliaque Sacramenta non possunt dare Confessarii iis, quorum audierint Confessiones, licet ii dicant, sibi ea denegari à Parocho, nisi denegatio sit illegitima, & vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram Notario facta doceretur.

Gavanto.

Addit idem Auctor n. 3. Religiosi non possunt ministrare hoc Sacramentum, nec etiam in necessitate, aliàs incidunt in Canonem Clem. Religiosi de Privil. Hæc ille.

23. An etiam tunc Religiosi possint ministrare.

K k k

Suddo

Clement. 1.
de Pœnit.

Subdo ego verba hujus Clementinæ: Religiosi, qui Clericis aut laicis Sacramentum Vinctiois Extrema, vel Eucharistia ministrare, Matrimoniiave solemnizare, non habita super his parochialis Presbyteri licentiâ speciali &c. præsumperunt, excommunicationis incurrant sententiam ipso factò, per Sedem Apostolicam dumtaxat absolvendi.

Potro non præsumit, qui hæc Sacramenta administrat in necessitate, quando Parochus non potest, vel ex malitia non vult administrare (sicut nec ille, qui ministrat ex ignorantia, aut sub spe ratihabitionis) & ideo iudico, posse administrare hoc Sacramentum in necessitate; neque sollicitus sit de illo Canone, quia non intelligitur de tempore necessitatis; sed quando commodè potest hoc Sacramentum suscipi à Parocho. Ita cum Aliis, quos citat; docet Dia. p. 5. tract. 3. resol. 82. Aversa hinc Sec. 10. Herincx n. 30. & passim Recentiores, contra Syl. verb. Vinct. Extre. & D. Anton. 3. p. tit. 24. c. 34.

Dia. Aversa.
Herincx.
Sylvester.
D. Antoninus.

24.
An Religiosus possit credere Parochiano, dicenti se habere licentiam.

Sed numquid (interrogat Gloss, ibi verb. Non habita) credet Religiosus Parochiano dicenti, se habere talem licentiam? Videtur quod sic; per id, quod not. de Pœnit. dist. 6. Placuit, quia non est præsumendus immemor sue salutis 1. q. 7. Sancimus, de Homie. Significasti 2.

Sed contra; quia videmus in Sacramento Ordinis, cum datur à non suo Episcopo, quod ibi requiritur plena fides de licentiâ, & quandoque de causa, de Temp. Ord. c. 1. & 2. lib. 6. cum similibus. Item ista est quædam Absolutio facta per parochialem Presbyterum, super qua non creditur ei, qui se dicit absolutum, de Offic. Ord. Ex parte, de Sent. excom. Sicut. Idem si dicitur delegatio, de Offic. delegati. Cum in iure.

Sed posset ad primum responderi, illud speciale: quia Sacramentum Ordinis non datur propter recipientem tantum, immo propter alios; & ideo dicitur Sacramentum dignitatis 1. q. 1. §. Ergo & §. Ecce si Clericus, & facit quod not. de Coniug. serv. c. 1. in Gloss. 2. sed ista Sacramenta recipit quis propter seipsum. Ad secundo allegata responderetur, quod illa vera in foro contentioso, secus in penitentiâ. Hæc tamen Gloss. Quæ, cum non solvat argumenta primæ sententiæ, videtur ei subscribere, prout & nos subscribimus.

25.
An sufficiat licentiâ Parochi nondum Sacerdotis.

Quæritur præterea circa hanc Clement. an sufficiat licentiâ Parochi, qui nondum est Presbyter; putà quia est infra annum, vel dispensatum est cum ipso secundum formam Decreti: Cum ex eo de Elect. lib. 6. vel est parochialis Collegiata eod. tit. Statutum.

Responsio
Glossæ,
sufficere.

Respondet Gloss. ibi verb. Presbyteri, sufficere. Addit: Videtur etiam sufficere licentiâ Vicarii gerentis curam per modum prædi. decret. Cum ex eo, Facit infra de Pœnit, Cupientes. Puto etiam (persequitur) post factum à pœnis excusari illum, qui hoc fecit de auctoritate Diocesani. Facit de Pœnit. & remiss. c. 2. in fin. lib. 6. nam Diocesis est Parochia Episcopi, de Dona. Apostolicæ, in principio. & Episcopus Presbyter 95. dist. Olim, de

Pœnit. Cleric. c. 2. & facit, quod scripsi de Pœnit. & remiss. Omnis super verbo Proprio. & hoc eo iuris, quando vacat parochialis Ecclesia; sed quando non vacat ante factum, consulas abstinere; & ex licentiâ Episcopi vel Archiepiscopi Civitanensis hoc non fieri: licet ab illis recipi possint. Hæc Gloss.

Ego autem, si verum est (ut puto) Dicitur esse Parochiam Episcopi, nullam videtur rationem, quare ante factum, etiam quando non vacat parochialis Ecclesia, consulere debeam aliis abstinere; & consequenter ipse debeam abstinere, & non possum tutâ conscientia hoc facere ex licentiâ Episcopi. Et facit, quod alibi scripsi de licentiâ Episcopi vel Pontificis audiendi Confessiones, quæ omnino sufficiunt, absque licentiâ immediati Parochi, quodquid Gloss in cap. Omnis de Pœnit. & remiss. verbo Alieno Sacerdoti, in oppositum reclamat.

Nostriam sententiam docet Cajet. in Sum. verb. Excommunicatio, cap. 64. ibi: Notatur; quod licet appellatio parochialis Presbyteri non veniat communiter Episcopus, consuetudo tamen (quæ est optima legum interpretis) in hoc casu admittit, tam Episcopum, quam etiam Vicarium ejus, & Vicarium parochialis Presbyteri posse dare licentiâ, hæc sicut etiam admittit, Parochialem, qui non esset Presbyter, posse dare hanc licentiâ.

Aliam quætionem proponit hic Gloss. verb. Speciali. An hæc specialitas respiciat solum expressionem Sacramentorum; an etiam respiciat expressionem personarum; id est, an sufficiat quod Presbyter licentiet Religiosum, ut Parochianos suos possit inungere, & eis Eucharistiam præbere; an requiratur Parochianorum expressio, quibus hæc sunt præbenda. Item an sufficiat generalis licentiâ data Parochiano, quod possit illa recipere à quo vult Religiosus, an verò tali Religioso, vel Parochiano de tali Religioso, specialis licentiâ requiratur.

Respondet Gloss. Vi bene satisfit hinc licentiâ, consulo, quod de personis, & de conferentiâ, & impiente, & de Sacramentis fiat specificatio. Ad hoc de Sent. Excom. Constitutionem lib. 6. de Div. contu. c. 2. Crederem tamen, quod ex quo de Sacramento fit specificatio, licet non exprimat nomen Parochiani, cum datur licentiâ Religioso; vel nomen Religiosi, cum datur licentiâ Parochiano, evitetur penalis Facu de Temp. ord. c. 1. & de Off. Vic. c. ult. lib. 6.

Ego autem puto; quod & pœna, & pœnitentia evitetur, & dico cum Cajet. supra: Non est opus, quod licentiâ hæc ita sit specialis, ut oporteat scrupulum habere ex omni aliqua de articulatione; sed sufficit, quod ita sit specialis, quod æquivalet speciali. Et hoc semper est, quodcumque ex verbis licentiæ communiter intelligitur, concedentem dare hanc licentiâ, etiam si non nominarentur hæc Sacramenta in specie. Hæc ille. Sufficeret ergo generalis licentiâ administrandi omnia, quæ pertinent ad curam animarum, vel etiam omnia Sacramenta.

29. Notandum quoque cum Gloss. supra verbis. Religiosi: Hanc Constitutionem cum suis penis ita lo- cum habere in Religiosis, quod seculares Clericos non includat. Ita communiter DD. quia pena, utpote odiosa, non sunt extendenda, sed potius restringenda; porro seculares Clerici non veniunt in odiosis nomine Religiosorum; sicut nec Religiosi in odiosis nomine secularium Clericorum.

Religiosus administrans alteri Religio non incurrit penam. Et ideo Religiosus, administrans Religioso hoc Sacramentum sine debita licentia, quamvis peccet, non tamen incurrit censuram; quia Clement. non loquitur nisi de Clericis & laicis, idque in favorem Parochorum: jam autem nullum fit praedictum Parocho in casu proposito, cum Religiosus ille non sit ipsius subditus seu parochianus; atque ut esset, tamen non est Clericus in stricta acceptione, neque laicus. Ita docet Portel verb. Sacram. administ. n. 3. Herinex hic n. 29. & Alii.

30. Praedictam vero excommunicationem incurrun- tur Regulares, etiam Praelati, etiam Parochus foret Religiosus ipsis subditus, ut ex Bordononotat Averla supra. Patet; quia Praelatus venit nomine Religiosi, etiam in odiosis; & Parochus ille, quamvis Religiosus, tamen venit nomine Parocho, maxime in favorabilibus: ergo &c.

Ceterum, ut finem imponamus huic materiae, Clement. supra allegata §. ult. sic statuit: Sanè Religiosis illis; quibus est ab Apostolica Sede concessum, ut familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, Sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex praemissis volumus quoad hoc praedictum generari.

Id autem concessit Nicol. Francus, Apostolicae Sedis in Hispaniis Nuncius cum potestate Legati à latere, Priori & Conventui S. Benedicti Vallisoletani, & Abbatibus & Prioribus totius Congregationis Anno 1476. dicens: Quod si qui infra septa Monasteriorum ipsorum infirmati fuerint, Extremam Unctionem dare auctoritate Apostolica, cuius Legationis officio fungimur in hac parte tenore praesentium plenariam & liberam concedimus facultatem, parochialis Presbyteri, vel alterius cuiuscumque Episcopi vel Superioris licentia vel assensu, nullatenus requisitis. Ita (teste Rodrig. tom. 3. qq. Reg. q. 79. art. 1.) habetur in lib. privilegiorum huius Sacrae Religionis impresso Vallisoleti Anno 1595.

Hanc eandem facultatem concesserat antea Martin. V. ut habetur in Comp. Privil. Mendic. tit. Familiares, ubi sic lego: Martin. V. concessit Monachis Sancti Benedicti, Obser. Hispania, ut Confessiones quorumcumque familiarium suorum tam laicorum, quam Regularium & secularium infra & extra septa suorum Monasteriorum commorantium audire, & pro eorum commissis debitam eis Absolutionem imponere: nec non dicitis familiaribus tam intra quam extra septa praesata commorantibus, Ecclesiastica Sacramenta quoties fuerit opportunum ministrare valeant.

Accedat privilegium Pii V. Bulla: Ad immarcescibilem. 31. apud Cherubinum, qua confirmat gratias & indulta Congreg. Clericorum Regularium Theatinorum, cum aliorum privilegiorum elargitione; ac inter caetera §. 17. concedit privilegium administrandi Sacramenta omnibus intra habitationes Congreg. existentibus, & etiam caeteris in casu necessitatis sub hac forma verborum: Et tam Praepositi, quam caeteri omnes Clerici Rome, Veneris, Neapoli, ac alias ubique locorum degentes, Congregationis huiusmodi nunc & pro tempore existentes, qui tamen Presbyteri fuerint, Eucharistia etiam pro Viatico, ac etiam constituti in articulo mortis, ac Extreme Unctionis caeteris Clericis, & Fratibus Congregationis huiusmodi, etiam mercenariis, famulis, operariis, & servis eorundem Congregationis, ac quibusvis hospitiis, etiam secularibus & extraneis, quos in locis vel habitationibus Congregationis huiusmodi tunc reperiri contigerit, etiam in mortis articulo, & quoties de illo dubitari contigerit, etiam Dioecesani locorum & Sacerdotum curatorium quorumcumque, etiam in quorum Civitatibus & Dioecesibus, ac Ecclesiarum Parochiis respectivè, Ecclesia & loca ipsorum Congregationis nunc & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcumque licentia minime petita, nec obtemperata; & in casu, quo non daretur spatium petendi talem licentiam, propter repentinam necessitatem, etiam quibuscumque alius personis, quae in huiusmodi necessitate intra Ecclesias, Collegia, domos & habitationes Congregationis praedictorum reperiri contigerit, ac extra illa alius quibusvis infirmis etiam in mortis articulo constituti ubique in causa necessitatis praedictae, etiam nulla ad hoc per eos petita, nec eis concessa licentia cuiusvis Sacerdotis Curati, Penitentia (videtur omisum, & alia) Sacramenta Ecclesiastica ministrare possint.

Igitur ex multis Sedis Apostolicae privilegiis possunt Regulares Ecclesiastica Sacramenta ministrare familiaribus seu servitoribus, intra septa Monasterii existentibus sive commorantibus. Quod (inquit Herinex hic n. 30.) contradicente Portel & Aliis (quibus faverit usus) etiam ad commorantes extra septa extendit Bruno Chassaign part. 2. tr. 8. c. 3. propos. 1. ob privilegium generalius Mart. 5. quod allegat. Haec ille.

Sed placet audire ipsum Brunonem. Dicta propositio prima sic sonat: Sacerdotes Regulares possunt ministrare suis famulis, & hospitibus secularibus, in suis Monasteriis infirmantibus, Extreme Unctionis Sacramentum. Ubi nulla fit mentio de commorantibus extra septa.

Probat autem hanc suam propositionem ex dicta concessione Nicolai Franci; continud ei subiungens: Hanc eandem facultatem per Bullam verbis universalioribus, experimentibus ipsos familiares, antea concesserat Mart. 5. ut habetur in Compend. Privil. Mendic. tit. Familiares. in hunc modum: Concessit Monachis &c. Hanc eandem concesserat antea Car-

K k 2 meli-

31. Privilegium Pii V.

32. Quid sentiat Bruno Chassaign. de hac materia. Herinex.

Nomine Religiosorum hic non veniunt Clerici seculares.

Religiosus administrans alteri Religio non incurrit penam.

Portel. Herinex.

Incurrit Praelatus, etiam Parochus foret Religiosus.

30.

Religiosi possunt dare Extre. Unct. illis, qui in eorum monasteriis inhabitant.

Herinex.

melitanis Alexander IV. & Minoritis Clemens IV.

Rodriguez.
Marcellus.
& S. Bened.
no.
Casarubins.

Et post pauca, allegato dicto privilegio Theatinorum, ita, inquit, tenent universaliter Rodrig. citatus, Marcellus à S. Bened. cui etiam sententiæ Calarubius subscripsisset, si privilegia, quæ dant hanc facultatem, vidisset. Quod similiter dicendum est de Portellio, qui est etiam contrariæ sententiæ quoad familiares verb. Sacrament. administ. §. 9. Hactenus Bruno.

33.
Quid sententia Portellii,

Quantum attinet ad Portellium, loco citato sic scribit: Servitoribus ac domesticis intrà Conventum degentibus, in morte & Paschate possunt Religiosi ministrare Eucharistiam & Extremam Unctionem & Confessionem. Comp. verb. *Familiares fratrum* §. 4. Idem intelligo de conjugato, qui nocte dormit extrà Conventum: huic enim poterunt eadem Sacramenta intrà Conventum ministrari, est enim commensalis continuus, Comp. cit. verb. §. 10. ex privilegio Benedictinorum. Ac de isto, si intrà Conventum sit in articulo mortis, cum semper ferè vixerit intrà Conventum, ac de stipendio illius, puto illi dandam esse à Fratribus Extremam Unctionem: secus si sit extrà Conventum. Hæc ille. Cui favet, ut bene notat Herinck, usus.

Herinck,

Cum autem consuetudo sit optima legum interpres, quidquid sit, an absolute liceat vel non liceat administrare hoc Sacramentum familiaribus extra Conventum; certum est, quod non expedit, ad conservandam pacem, & evitandum omne scandalum. Atque hæc satis de privilegiis Regularium in hac materia.

Sequitur alia difficultas, concernens omnes Sacerdotes; quæritur, inquam; an omnis Sacerdos sit validus Minister hujus Sacramenti, etiam excommunicatus non toleratus; & si sit validus, an etiam licitus, saltem quando alius haberi nequit. Responsio erit

CONCLUSIO II.

Sacerdos excommunicatus aut suspensus, etiam non toleratus, valide inungit; illicitè extra necessitatem.

34.
Sacerdos excommunicatus est validus Minister hujus Sacramenti.

Quod sit Minister validus, non videtur dubitandum; quàmvis enim requiratur jurisdictio aliqua in Ministro, attamen non omnino propriè dicta, qualis requiritur in Ministro Pœnitentiæ, ut antea dixi, sed latè dicta, qualis requiritur ad dispensandam Eucharistiam, ad baptizandum, confirmandum &c. sicuti ergo valet Baptismus, valet Confirmatio &c. absque ulla jurisdictione, etiam latè dicta;

ira quoque valet Extrema Unctio, ad quam necessitate Sacramenti requiritur solus Ordo sacerdotalis; veluti ad confectionem Eucharistiæ, quæ valida est à quocumque Sacerdote fiat, sive excommunicato, sive suspenso &c.

Alioquin in Clement. prius allegata, Religiosi, sine licentia Parochi administrantes hoc Sacramentum, non tantum debent excommunicari; sed Sacramentum sic collatum, debet irritum declarari, & iteratò possit suscipi novum Sacramentum, quæ omnia constat esse falsissima. Igitur de valore non est dubitandum.

Sed neque de illicito, ut sic loquit, in presentia alterius Sacerdotis, qui potest, & vult ministrare; quoniam per illas censuras prohibetur exercitium Ordinis, ut suppono; ergo ministerium hujus Sacramenti, quod est exercitium Ordinis sacerdotalis.

Sed quid, si solus Parochus nominatim excommunicatus aut suspensus ad sit, & nullo ministrat, infirmus sine hoc Sacramento certò certius morietur? Numquid saltem tunc, talis Parochus poterit ministrare?

Respondeo; si in aliquo casu foret hoc Sacramentum absolute necessarium ad æternam salutem, posse, imò debere ministrare; cum censuræ, quæ pro disciplina Ecclesiastica sunt institutæ, non debeant vergere in apertum detrimentum animarum. Itaque Ecclesia, pro Mente fidelium, non censetur tali casu velle prohibere illud ministerium; immo fortè nec potest prohibere, tamen si vellet, cum illa prohibitiò, ut dixi, potius cederet in destructionem animarum, quàm in ædificationem.

Sin autem non sit talis necessitas, quàmvis foret magna utilitas, sicuti semper est; nihilominus videri posset, non esse licitum ministrare; argum. cap. *Quod in te* 11. de Pœnit. & remiss. ibi: *Licet autem per generale interdictum negetur omnibus tam Unctio, quam Ecclesiastica spoliatura.*

Si Ecclesia neget Extremam Unctionem tempore interdicti, etiam his, qui non fuerint causa interdicti, qui, alioquin innocentes, à Ministro, etiam innocente, possent illud suscipere cum maxima utilitate spiritus, & fortè etiam corporis. Cur non possent magis prohibere ne infirmus, quàmvis alioquin innocens, à malo Ministro possit illud recipere, non obstante maxima ejus utilitate?

Possibilitatem video. Nec latet lex, quæ generaliter prohibetur tali excommunicato vel suspenso administratio Sacramentorum. Unde ergo probatur, quòd Ecclesia dispense cum illo in Extrema Unctione? Et ideo Disp. 1. Sect. 8. Conclus. 3. non sui ausus illam licentiam concedere. Interim inveniuntur, qui eam audient concedere, & de facto concedunt.

Fortè veris est (inquit Prepositus hic n. 44.) quod docent Alii, scilicet licere etiam

doct licet
rum esse mi-
nistrare.

eo casu nominatim excommunicato hoc Sacramentum ministrare: nam licet non sit ad salutem necessarium, est tamen maximè utile, & conducens ad remissionem venialium, & robur, contra diabolicos insultus maximè necessarium: ergo Ecclesia, quæ propter longè inferiorem utilitatem permittit commercium cum nominatim excommunicato, non censetur in nostro casu illud prohibere, & proinde licet Pastori in favorem alterius Sacramentum ministrare, Confir. id aliquo modo potest reduci in necessitatem.

Respondet
ad rationem
in contrae-
rium.

Ad rationem in contrarium allegatam, Respondet: de interdicto expressè statui; in nostro autem casu potius deduci contrarium, ex generali favore & communi sententia DD. qui tenent, propter magnam aliquam utilitatem licere communicare, etiam cum nominatim excommunicato. Ita Præpositus.

38.
Ad eandem
rationem
responsio
Arriaga.

At verò Arriaga disp. 54. n. 6. Ad instantiam, inquit, ex interdicto, quæ nos valdè vexat, potest responderi primò: Interdictum maximè respicere personas, quæ suscepturæ sunt Sacramentum illud; ponitur enim in odium, ut sic dicam, ejus communitatis: & licet hic aut ille causam non dederit, lex tamen illa generalis noluit facere distinctionem ullam: at quando infirmus habet jus ad suscipiendum hoc Sacramentum, æquum fuit in gratiam ipsius facere facultatem Sacerdoti excommunicato, ne infirmi sentiant damnum ob culpam Ministri.

Secundò responderi potest; Nobis aliunde constare, etiam excommunicatum nominatim posse ob necessitatem tertie personæ administrare Sacramenta; nam Confessionem potest audire ejus, qui de vita peticitur, potest in multorum sententia Eucharistiam dare &c. ergo cum non sit expressa lex, quæ excipiat Extremam Unctionem ab hac regula; nam ab altera de interdicto, utpote in diverso casu loquente, non licet argumentum trahere ad nostrum casum (ut diximus) satis bene possumus inferre, etiam licere circa Extremam Unctionem. Hæc ille.

39.
Contra a.
arguitur.

Sed contra secundam rationem: quia aliunde constat, posse ministrari in extremis Sacramentum Pœnitentiæ & Eucharistiæ, ideo bene excipimus hæc duo Sacramenta à lege generaliter prohibente administrationem Sacramentorum: ergo cum aliunde non constet, posse ministrari Extremam Unctionem, malè eam excipimus ab illa generali lege.

Respondet
tunc ad 1.

Ad primam rationem dico; sæpius contingere, ut propter culpam Ministri innocens patiatur damnum. Sic enim extra periculum mortis, non potest quispiam ab excommunicato vitando suscipere Sacramentum Pœnitentiæ vel Eucharistiæ; estò nullus alius sit præsens, qui possit legitime illa Sacramenta ministrare: censes autem, hoc damnum esse leve? Forè aliquando gravius, quàm quòd patitur infirmus ex non administratâ Extremâ Unctio-

ne, quando priùs suscepit Pœnitentiæ & Eucharistiam.

Ex quo destruitur responsio Præpositi; licet enim propter magnam utilitatem licitum sit communicare cum nominatim excommunicato, non tamen nisi in casibus, à jure expressis, vel communi DD. judicio receptis: non enim cujlibet est judicare, quæ aut qualis utilitas sufficiat ad illam communicationem; nam, sicut dixi, magna utilitas potest esse Sacramenti Pœnitentiæ aut Eucharistiæ, etiam extra periculum proximum mortis; & tamen, communi judicio, non ideo licet illa Sacramenta recipere.

Unde quod Præpositus supra dicit: Ecclesiam propter longè inferiorem utilitatem permittit commercium cum nominatim excommunicato; hoc, inquam, probandum oportuit, non suppositum, intelligendo commercium in rebus sacris, & maximè in administratione Sacramentorum; cum enim communicatio in rebus sacris prohibita sit sub culpa mortali, in civilibus autem sub veniali tantum; liquet profectò, minorem necessitatem posse excusare à peccato hujus communicationis, quàm illius. Expectabimus itaque à Præposito, vel alio quopiam, ejus defensore, longè inferiorem utilitatem, propter quam Ecclesia permittit commercium cum nominatim excommunicato in administratione Sacramentorum.

Interim noto; minus verum esse, quòd dicit Arriaga sup. Suarium defendere sententiam Præpositi, & dicere, eam esse ex mente ferè omnium DD. Nam in primis to. 4. disp. 44. sect. 2. n. 6. sic ait: Dubitari secundò potest, an excommunicatus possit dare hoc Sacramentum propter necessitatem infirmi, quia aliàs sine illo morietur. Aliqui putant posse; quia non est verisimile, Ecclesiam voluisse hoc prohibere cum tanto discrimine infirmi. Verumtamen cum videamus, Ecclesiam non permittit dare vel accipere hoc Sacramentum tempore interdicti, verisimilius videtur, hoc etiam non permittit excommunicato.

Et to. 5. disp. 11. sect. 1. n. 23. Extrema Unctio, inquit, neque est per se medium necessarium, neque constat esse jure divino præceptam: semperque supponit pœnitentiæ & Absolutionem à peccatis, & ideo per se loquendo non conceditur interveniente censurâ in articulo mortis. Unde in dicto cap. Quod in de Pœnit. & remiss. dicitur, tempore interdicti generalis non esse dandam Extremam Unctionem: ergo nec dari potest, per se loquendo, à ministro excommunicato. Solum potest accidere casus, in quo infirmus sit incapax alterius Sacramenti, ut si nullum dedit Confessionis signum, & omni sensu ac motu privatus est, adeoque nec absolvi, nec communicari potest, tuncque dubitari potest, an Sacerdos excommunicatus possit tale Sacramentum ministrare.

40.
Destruiet
responsio
Præpositi

41.
Arguitur
Arriagæ ad
quod ait,
Suarium,
docuisse
sententiam
Præpositi,

Et quàmvis DD. frequenter hoc non tractent, tamen ex generalibus principiis positis videtur concludendum, in eo casu id licere; quia moraliter loquendo, & secundum ea, quae frequentius accidunt, fieri potest, ut æterna salus illius hominis pendeat ex receptione illius Sacramenti; quia fortasse erat tantum attritus, & per illud Sacramentum fiet ex attrito contritus: ergo jam tunc revocatur ille casus ad articulum absolute necessitatis moralis. Hactenus Suarez.

42.
Sententia
Præpositi
non placet
plerisque
DD.

Si hoc sit defendere sententiam Præpositi, & dicere, eam esse ex mente ferè omnium DD. nescio, quid sit eam negare. Intellego autem Præpositum docere, licitum esse nominatim excommunicato; ministrare Unctionem infirmo, sine alia necessitate, quàm quòd sit defensus sine hoc Sacramento. De eo quippe casu controversitur, & sententia affirmans id licere non placet plerisque DD. Immo non invenio aliquem, qui eam in terminis doceat, præter Præpositum & Dianam part. 5. tractat. 3. res. sol. 81. ubi eum sequitur, nullo alio allegato Auctore in particulari.

Diana.

Quidem Præpositus ait: *Quod docent Alii*; sed qui sint illi Alii, non exprimit. Neque Diana aliquos exprimit præter Præpositum. Siquidem Trullenck in exposit. Bull. Cruc. l. 1. §. 3. dub. 7. n. 2. quem affert ibidem res. sol. 89. & sequitur, solum ait: In articulo mortis, quando aliud Sacramentum non est possibile, non est improbable, posse ministrari Extremam Unctionem, etiam ab excommunicato denunciato, & tempore interdicti; quia tunc videtur habere locum Sacramenti Pœnitentiæ, & potest facere de attrito contritum.

Quid doceat de hoc puncto Trullenck.

Quòd possit in eo casu à denunciato ministrari, docent Coninck 3. p. q. 64. a. 6. dub. 2. n. 48. & Avila de Cens. 2. p. c. 6. disput. 3. dub. 3. conclus. 4. Si autem à denunciato potest tunc ministrari, poterit etiam tempore interdicti, in quo potest Pœnitentia, cujus locum in eo casu Extrema Unctio tenere videtur; v. g. si postquam ostendit signa Contritionis, amisit ulum rationis, ob idque non potest confiteri, & jam jam moritur, videtur tunc posse illi etiam tempore interdicti ministrare Extremam Unctionem, quia tunc locum Pœnitentiæ habere censetur. Ita Trullenck teste Dian. supra.

Coninck, Avila.

43.
Iudicium
Auctoris de
eius doctrina.

Sed ego dico; tali casu posse infirmo administrari aliud Sacramentum, scilicet Pœnitentiæ; cum signa Contritionis, secundum communem sententiam, sint sufficiens Confessio; adeoque casus non est ad propositum; immo contradicit sibi ipsi dum ait: Ostendit signa Contritionis, & non potest confiteri, cum illa ostensio sit Confessio sufficiens pro illo articulo: ergo in tali casu non posset ministrari Extrema Unctio ab excommunicato denunciato, si verum est, quòd solum tunc

possit ministrari, quando aliud Sacramentum non est possibile.

Cumque etiam, secundum nostram & probabilem opinionem, sola vita Catholice aeternae, maximè post peccatum, sit sufficiens Confessio pro illo articulo ad accipiendam Absolutionem; videri posset, quòd juxta communem sententiam rarissimè queat ministrari hoc Sacramentum ab excommunicato denunciato, aut etiam tempore interdicti.

Verum enimverò cum non adeo certum sit, Absolutionem illam valere, & longè certius, valere Sacramentum Extremæ Unctionis; fortè aliquis dicet, Ecclesiam non velle, ut infirmus decedat abique aliquo Sacramento, quo certius æternam vivet damnationem, aliquo fortè incurrendam. Et verò ideo concedit tempore interdicti Pœnitentiam, & Eucharistiam; & quàmvis neget Extremam Unctionem, non apparet, cur id non possit intelligi, ubi & quando aliud certius aut æquè certum Sacramentum est possibile.

In facti contingentia (inquit Dian. p. 1. tract. 4. res. sol. 171.) consulti, mortibundum sensibus desitutum, qui sacram Eucharistiam & Sacramentum Pœnitentiæ non poterat recipere, fuisse omnino inungendum, etiam non haberet Bullam Cruciatæ, & esset in civitate interdictum. Et hanc sententiam docet Zambrianus de casib. temp. mortis c. 5. dub. 7. ubi sic ait: Satis probabile est licet ministrari posse & debere Extremam Unctionem morienti carenti omni privilegio, etiam tempore interdicti, & maximè, si tunc careret sensu. Ita ille, qui multas rationes adducit, & citat Henriquez lib. 3. c. 10. n. 3. in Gloss. lit. 5. & multos Viros doctos à se consultos, Exiphe Ledesma ubi sup. etiam hanc sententiam probabilem putat.

Restat modò respondere ad argumentum Ledesmae: dico igitur, quòd nec jura, nec Doctores loquuntur in casu nostro, cum negat tempore interdicti posse sine privilegio dari Extremam Unctionem; nam agunt de casu ordinario, in quo moriens recipit aliud Sacramentum, vel quando, licet non recipiat, potest tamen commodissimè adiri Iudex, qui posuit illud interdictum, ut tollat illud predicto casu: igitur nostram sententiam in favorem animarum omnino amplectendam esse puto, & illam Parochi, si casus occurrat, sine metu in praxi (me impellente & consulente) deducant. Hucusque Diana.

Ego quidem (inquit Arriaga supra n. 8.) sententem ob auctoritatem, censo etiam illam probabilem; stando tamen ratione, non videtur mihi sufficere ad textum illum esse responsum, quia non est extraordinarius, sed valde ordinarius & frequens casus, infirmari aliquem repetè, & fieri ita extra sensus, ut non possit confiteri, possit tamen accipere hoc Sacramentum.

& tamen sine ulla exceptione universaliter id prohibet Pontifex; non potest ergo explicari quasi per casum non prævisum ab ipso Pontifice.

Quod item dicebatur; intelligendam eam prohibitionem pro loco ubi abest Iudex, nec facile potest adiri, ut dispenset, mihi videtur difficile; quia aliquando imponitur interdictum in uno Episcopatu, ubi valde difficile est pro omnibus eo tempore graviter ægrotantibus adire Iudicem; sæpe item imponitur à Iudice absente: Pontifex autem absolute prohibet dari eo tempore hoc Sacramentum; ergo comprehendit omnes hos casus, nam lex quæ sine exceptione traditur, minimum comprehendit omnes casus ordinarios seu valde frequentes. Hæc ille.

46. Sed, pace ejus, non dicit Diana, illam prohibitionem intelligendam pro loco, ubi abest Iudex, nec facile potest adiri, ut dispenset; sed è contra, pro loco, ubi adest Iudex, & facile potest adiri, ut dispenset; tali enim loco prohibetur Extrema Unctio, etiam quando aliud Sacramentum non potest suscipi; quia tunc nulla est omnino necessitas, suscipiendi hoc Sacramentum tempore interdicti, absque dispensatione.

Nec obstat: quod sapius ægrotus non possit commodè adire Iudicem, quia non sola absentia Iudicis excusat, sed insuper requiritur absentia & impossibilitas suscipiendi aliud Sacramentum, quæ impossibilitas non tam frequens est, ut sibi imaginatur Arriaga, cum ordinariè infirmi antequam inungantur, suscipiant Sacramentum Penitentiae & Eucharistiæ; & casus extraordinarius merito censeri possit, quod quis ita subito catarro obruatur, aut alio accidente moriatur, ut saltem non possit edere aliqua signa doloris, & ita sacramentaliter absolvi à peccatis. Itaque extraordinarius casus est, quod non possit facile adiri Iudex, & quod non possit infirmus suscipere aliud Sacramentum; quæ duo requiruntur secundùm Dianam supra, ut infirmo possit ministrari Extrema Unctio tempore interdicti.

47. Ego igitur non solum ob auctoritatem, sed etiam ob rationem, censeo hanc sententiam probabilem; & consequenter etiam illam quæ docet, in iisdem circumstantiis posse ministrari hoc Sacramentum à Parocho excommunicato, aut suspenso ab Ordine, etiam vitando.

Dico: *suspenso ab Ordine*; quia si solum foret suspensus à jurisdictione, posset in defectum alterius eam ministrare infirmo, esse alia Sacramenta suscepisset; quoniam suspensio à jurisdictione solum prohibet actus, qui sunt intrinsecè jurisdictionis, id est, qui requirunt jurisdictionem propriè dictam, v.g. absolvere sacramentaliter, excommunicare &c. non verò qui sunt solius Ordinis, quàmvis requirant in Ministro jurisdictionem, ut licitè exercentur.

Unde tali casu non ministraret tamquam Pastor, sed tamquam simplex Sacerdos, qui in necessitate accipit licentiam ab Ecclesia.

Si autem quaeritur; an talis Parochus alteri possit dare licentiam administrandi? Summissè, inquit Suarez Disp. 44. Sect. 2. n. 5. communiter asserunt posse cum Palud. dist. 23. q. 2. in fine, Sylvest. verb. *Vnct. Extr.* q. 4. & ferè Alii eodem verbo. Existimo tamen non posse per se loquendo; quia dare illam licentiam reverà est actus jurisdictionis, ut in simili dixi de Sacramento Penitentiae, contra eosdem Auctores. Dixi autem; *per se loquendo*; nam ex accidenti, propter necessitatem infirmi, ne sine hoc Sacramento moriatur, probabile est, posse id facere. Hæc ille.

Sed contra facit; quod ipsa administratio Sacramenti non sit actus jurisdictionis propriè dictæ: ergo videtur, quod nec delegatio potestatis ministrandi (quæ solum est aliqua licentia Pastoris, qui, nisi impeditus, per se posset facere) sit actus jurisdictionis propriè dictæ, sed solum actus pastoralis officii, ut sic dicam. Cum ergo per excommunicationem, aut suspensionem à jurisdictione, non auferatur officium pastorale, sed solum impediatur, ne ipse Pastor per se istud exercent, videtur quod per alium id possit exercere; saltem in his, quæ non sunt intrinsecè jurisdictionis. Ac proinde licet concederemus, non posse eum delegare potestatem absolvendi sacramentaliter, adhuc non videtur sequi: ergo nec potest delegare seu dare licentiam administrandi Extremam Unctionem, licentiam baptizandi, distribuendi Eucharistiæ, assistendi Matrimonio &c.

Ita docet Henriquez lib. 3. c. 13. n. 3. Parochus, inquit, licet sit excommunicatus nominatim, vel suspensus ab officio & jurisdictione, posset dare alteri Sacerdoti, etiam non exposito, licentiam unguendi: ut Episcopus potest approbare tamquam idoneos ministros pro officio audiendi Confessiones aut prædicandi: quia licentia hæc non est per se actus jurisdictionis, quàmvis non posset delegare jurisdictionem absolvendi. Hæc ille.

Quid ergo faciendum, si, præter Pastorem excommunicatum vel suspensum, adsit Sacerdos non valens aliàs hoc Sacramentum ministrare? Respondetur: si tali casu Pastor posset dare licentiam, ea foret petenda. Sin minus, Ecclesia censetur eam concedere, ut docet Præpositus supra n. 45.

Certum autem est, Pastorem posse dare licentiam, non solum ad ministrandum hoc Sacramentum, sed etiam Sacramentum Penitentiae, si solum sit suspensus ab Ordine; quia hæc licentia non est actus Ordinis, sed jurisdictionis. Si ergo talis potest per se exercere actus jurisdictionis, etiam dare poterit alteri licentiam exercendi actus jurisdictionis sive propriè dictæ, ut est Absolutio sacramentalis, sive latè dictæ,

48. An possit dare alteri licentiam administrandi. Suarez. Paludani. Sylvest.

49. Probatio sententiæ affirmatiæ.

quam docet Henriquez.

50. Pastor solum suspensus ab Ordine potest dare licentiam.

Parochus solum suspensus à jurisdictione potest in defectum alterius ministrare Extr. Unct.

dictæ, quales sunt baptizare, distribuere Eucharistiam, administrare Extremam Unctionem, assistere Matrimonio &c.

Itaque sine licentia Parochi simplex Sacerdos secularis seu Regularis, non audeat extra necessitatem administrare hoc Sacramentum. De obligatione, quam habet Parochus administrandi; dicam infra, ubi de obligatione suscipiendi.

Impresensiarum quæro; an plures Sacerdotes simul, vel successivè, possint inungere eundem infirmum, in eadem infirmitate. Respondet:

CONCLUSIO III.

Ordinariè unus, in necessitate simul, & successivè plures possunt ministrare hoc Sacramentum eidem infirmo, in eadem infirmitate.

§ 1.
Probat. i.
pars Concl.
ex univer-
sali praxi.

Prima pars est communis, & satis probatur ex universali praxi Ecclesiæ Romanæ, quæ ordinariè non admittit, nisi unum Ministrum, simul inungentem, & proferentem verba essentialia formæ: *Per istam sanctam Unctionem &c.*

Ex quo patet; *ly Amen*, quod ponitur in Rit. Rom. in fine formæ, non esse verbum essentialia, cum non soleat proferri à Sacerdote inungente, nisi in defectum assistentis.

§ 2.
Quære non
valet quod
unus Sacer-
dos inungat,
& alius pro-
ferat for-
mam?

Sed quare, inquis, non sufficit, quod unus Sacerdos inungat, & alius proferat formam? Nam forma deprecativa est, & verissimè unus potest orare, ut per actionem alterius Deus remittat infirmo peccata. Secus contingit in aliis Sacramentis, quorum forma est indicativa, & per consequens nequit verificari, nisi ille, qui dicit, v. g. *Ego te baptizo*, ipse propriis manibus, & non alienis abluat. Sed quid obstat, quod alio inungente, ego dicam: *Per istam sanctam Unctionem &c. indulgeat tibi Deus &c.* & verum dicam?

Responsio.

Respondet; voluntas instituentis, quæ præcipua est in hoc puncto, & suo etiam modo ratio veritatis verborum; quippe qui alium movere vult aliquo obsequio, debet ipse adhibere illud, & propriis precibus voluntatem suam indicare: ergo qui unctione vult movere Deum ad remissionem peccatorum &c. ipse debet illam unctionem adhibere & propriâ prece illam suam voluntatem Deo intimare; unde habet se tunc, ac si diceret: *Per hanc Unctionem, quam ego facio, te rogo &c.* Sicuti dum Græci dicunt: *Baptizetur, seu, Baptizatur talis servus Christi*, subintelligitur, *manibus meis*.

§ 3.
Confirmat.

Confirmatur ex formis Veneta & Ambrosiana, in quibus dicitur: *Ungo te.*

Alioquin tam hæc forma baptismi: *Baptizatur &c.* potest esse vera, estò alius sit, qui abluat, quam ista: *Per istam sanctam Unctionem &c.* estò alius sit, qui inungat. Sicuti ergo dixi, præcipua, ne dicam sola, ratio hujus veritatis est voluntas Christi, quæ nobis constat ex perpetua & universali praxi Ecclesiæ tam Romanæ, quam Græcæ, à qua non est recedendum in re tanti momenti, à qua pendet valor Sacramenti.

Nec obstat; quod aliquando possit esse necessitas, v. g. si unus Sacerdos esset mutus, & alius caret manibus; nam eadem necessitas, & procul dubio major, potest occurrere in Sacramento Baptismi; & nihilominus communissima sententia requirit unicum Ministrum ad valorem Baptismi in quacumque necessitate.

Itaque in omnibus Sacramentis, quorum materia proxima est actio Ministri, semper idem est, qui proferat verba, & qui materiam applicat; nam materia proxima determinanda est per formam, ut cum ea unum Sacramentum constituat; hoc autem convenientissimè fit, quando eadem persona proferat formam, à qua fit actio. Et aliunde non est ulla ratio excipiendi hoc Sacramentum.

Immo includendum esse, colligitur ex verbis Jac. Apostoli. *Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum.* Orent, inquit, ungentes: ergo vult eundem esse, qui orat, & qui ungit; vult enim ut unguendo oret, & unguendo orando.

Minimè, inquis, sed vult ut unus Presbyter oret, & alter inungat, alioquin cur dicitur: *Inducat Presbyteros*, & non potius: *Inducat Presbyterum*? Ideo ergo Presbyteros requirit, ut licet unus inungat, & alter oret.

Respondet; sensum illorum verborum esse, *Inducat unum ex Presbyteris*, ut dixi Sect. 1. Conclus. 1. ita ut plurale positum sit pro singulari; vel certe, ut ait Suarez hic Disp. 43. Sect. 1. n. 1. propter reverentiam vel solemnitatem Sacramenti positum est plurale illud, ut significaretur, Sacramentum hoc cum debita pompa & solemnitate esse deferendum. Hæc ille.

Et quàmvis ubique non observetur hæc solemnitas, id est, non deferatur hoc Sacramentum assistentibus seu concomitantibus pluribus Presbyteris; attamen S. Carolus Borromeus in Concilio Mediolanensi 4. tit. Quæ pertinent ad Extre. Unctionem, salubriter statuit: *Id Extremæ Unctionis Sacramentum ministratum, quot commodè potest, Presbyteros & Clericos adhibere studeat, superpelliceo indutus, qui ipsum & ministrantem & precantem, pietatis orationibus, in eo ministerio adjuvet.*

Appositè Hesselius supra cap. 66. Propter Jacobus de pluribus loquitur, quia in primitiva Ecclesia, Episcopus cum uno alterove Sacerdote, magna cum devotione & reverentia

accedebant ad infirmum, ut plurimum oratio magis ægroto subveniret. At nunc refrigerente multum charitate, perit etiam reverentia erga Dominica Sacramenta. Hoc attamen communiter etiamnum observatur, quod Sacerdotem comitentur aliquot amici & vicini infirmi; ut quò copiosior, eò fructuosior sit oratio.

Occurrit objectioni.

Nec movere quemquam debet; quod Iacobus dicat, plures ægrotum debere ungeri: quia omnes ungent, dum Sacerdoti ungenti, omnes cooperantur & approbant unctionem. Sicut in Missa, omnes audientes, cum Sacerdote Christo Deo offerunt. Sicut etiam communiter loqui omnes dicuntur, quando unus pro omnibus, seu omnium nomine loquitur. Ac denique, non est inconveniens, quod cum plures adlunt Sacerdotes, unus unum membrum ungat, alius alterum &c. Hactenus Hesselius. Sed quomodo hoc sit intelligendum, statim edisero.

57. Apud Græcos lex Sacerdotum concurrens ad hoc Sacramentum.

Hinc, ultra, &c.

Præmitto dumtaxat, quod notat Herinck hic n. 33. Apud Græcos quoque officium Extr. unctionis perficitur à Sacerdote, concurrentibus sex aliis Sacerdotibus, olim quidem ut assistentibus, ad multiplicandas preces cum unico ungente, nunc autem uno post alterum, cum interpositione quarundam ceremoniarum repetente totum Sacramentum. Quem quidem morem tentatis variis excusationibus esse ab usum, qui cum aliis quibusvis navis in ritus Græcorum irrepserit, suspiciatur Arcudius lib. 5. c. 6. contra interabilitatem hujus Sacramenti in eadem infirmitate. Quantumvis Iacobus Goar hunc morem fortiter ab abusu vindicet n. 37. allegans varia parum conclusiva. Neque ego video solidum fundamentum excusandi; supposita prædicta interabilitate; nisi quis fortasse dicat, unctiones succedentium Sacerdotum cum precibus adjunctis, ex eorumdem intentione solum esse ceremoniales. Ita præfatus Auctor.

Cap. 14. de verb. signif.

Quidquid sit de hoc ritu Græcorum, non obstat is nostræ & communi sententiæ, de qua hic tractamus, sed potius eam probat, ut patet. Manet ergo ex praxi communi tam Ecclesiæ Romanæ, quàm Græcæ, eandem personam debere ungeri, & sacramentaliter orare. An autem una debeat esse persona, quæ ungat omnes partes, an verò plures possint ungeri, & simul sacramentaliter orare, unus unam partem, alius aliam partem, adhuc restat examinandum. Et quidem quod unus sufficiat, exprimitur satis in jure cap. Quæsit. 14. de verb. signif. ibi: Nos itaque tibi taliter duximus respondendum, quod Sacerdos uno præseente Clerico, & etiam solus potest infirmum ungeri. Ita Alex. III.

58. Ecclesia Rom. extra necessitatem non admittit plures Ministros.

Quin immo praxis Ecclesiæ Romanæ extra necessitatem non admittit plures, sed vult ab uno & eodem omnes unctiones perfici; licet enim, secundum nos, omnes sint essentialiter Sacramentum, tamen constituunt unum & idem completum & perfectum integraliter Sacramentum; veluti consecrationes Corporis & Sanguinis

Christi, esse ambæ seorsim sint essentialiter Sacramentum, tamen simul conjunctæ constituunt unum integraliter Sacramentum; ergo sicuti hæc consecrationes extra necessitatem debent fieri ab uno & eodem Sacerdote seu Ministro, ita jure merito Ecclesiæ voluit, ut etiam omnes unctiones fierent ab uno & eodem Ministro, nisi aliud cogat necessitas, præsertim cum Plures doceant, singulas non esse essentialiter Sacramentum seu partialia Sacramenta, sed omnes esse unum Sacramentum etiam unitate indivisibilitatis. Immo Multi existunt, non esse validum Sacramentum, eo modo collatum. Unde indubie foret peccatum mortale, extra necessitatem eo modo conferre, quia contra præxim Ecclesiæ in materia notabili, ut patet.

Interim quod tempore necessitatis plures possint ungeri, unus unam partem, alius aliam, simul ac successivè, docet etiã praxis Ecclesiæ, & est communis sententia. Si ergo Minister deficiat, antequam perfecit omnes unctiones, potest alius succedere, qui unctiones ommissas suppleat.

Ratio est manifesta, maximè in nostra sententia; quia alioquin Sacramentum maneret integraliter imperfectum, eò quod singulæ unctiones, cum suis proportionatis formulis, sint partes integrales unitis Sacramenti; hæbentque suam proportionatam significationem ab aliis independentem, simili modo, quo consecratio Corporis & Sanguinis Christi.

Sicut ergo hæc in necessitate possunt, immo debent poni à diversis Ministris, ut Omnes admittunt, & Rubricæ expressè præscribunt, ne Sacramentum & Sacrificium maneat imperfectum; sic non apparet ullà ratio, quare in casu proposito non possint illæ unctiones poni à diversis Ministris: veluti in artefactis, quàmvis non debeant partes integrales poni à diversis artificibus, equidem possunt poni.

Quin existimo, debere poni omnes unctiones; maximè, quia probabile est, singulas non esse essentialiter Sacramentum: ergo ne infirmus careat hoc Sacramento, ad quod habet jus, necessarium erit, ut alius Sacerdos perficiat restantes unctiones. Cumque habeat jus non solum ad essentiam Sacramenti, sed etiam ad ejus integritatem, & hæc erit necessariò ponenda in nostra sententia, ne alioquin careat partiali effectu, ad quem habet jus.

Sicuti in Ordinatione, si unus Episcopus contulisset potestatem consecrandi, & antequam conferret potestatem absolvendi, deficeret, alius non solum posset, sed etiam deberet supplere, ne ordinatus careat hujusmodi potestate, ad quam habet jus.

Cæterum in sententia Aliorum, hæc res majorem patitur difficultatem; cum enim singulæ unctiones non sint partialia Sacramenta, videtur Sacerdos succedens non solum posse, sed etiam debere repetere omnes unctiones à principio. Sicuti, si unus protulisset mediam formam Baptismi cum ablutione, alius nec posset

59. In necessitate plures possunt ungeri diversis partibus, simul aut successivè.

60. Immo debent ungi &c.

61. An Sacerdos succedens debeat repetere præcedentes unctiones.

quidem, multò minus deberet proferre aliam medietatem, sed deberet repetere totam formam, & iteratò abluere.

Hinc Mœratus to. 3. tract. de Extr. Unct. disp. 10. sect. 2. n. 8. observat (teste Dianâ p. 5. tr. 3. resol. 87) cum non sit certum, Sacramentum Extremæ Unct. sic à duobus ministratum, validum esse, si contingeret Sacerdotem, qui cepisset infirmum ungere, mori antequam omnes unctiões absolveret, alteri licitum esse unctiões à principio repetere, perinde atque si prior ille nihil earum inchoasset. Id Theologi docent communiter. Et ratio est; quia id infirmo multò est utilius, cum sic Sacramentum certissimè recipiat.

Fateor tamen S. Thomam in citata ad 3. responsione, videri sentire, id esse illicitum, & posteriori Sacerdoti esse progrediendum in eo, quod prior inchoavit, quod procul dubio intelligendum est, dum mora inter singulas unctiões, facta à duobus, interposita, tanta non esset, ut ob stare posset validitati Sacramenti, si perfectæ omnes ab uno fuissent. Hæc Mœratus.

Et verò quòd id sit illicitum, præter D. Thomam, docet Philippus Faber in 4. Sent. dist. 23. q. unic. disp. unic. c. 4. ubi sic ait: Differt Extrema Unctiō ab Eucharistia, quia si unus Sacerdos conficiat Corpus & non Sanguinem, posset alius Sacerdos perficere illud Sacramentum consecrando vinum tantum, quod ab alio ommissum fuerat; vel, incipiendo à principio consecrationis, sumere aliam hostiam, eamque consecrare, deinde consecrare Sanguinem, & perficere Sacramentum, ut observavit Sotus ex D. Th. dist. illa 23. a. 1. In Extrema autem Unctiōne, si unus Sacerdos faciat duas vel tres unctiões, & deficiat, alius non potest exordiri à capite, & ungere easdem partes; quia esset, ac si super eandem hostiam consecratam consecrationem repeteret, quod non est ullo modo faciendum; debet ergo persequi alias unctiões, quæ ommissæ fuerant. Ita Faber, ut refert Diana suprâ.

Quomodo ergo rectè Diana ad hanc quæstionem: An si Sacerdos ungerendo infirmum moriatur, possit alius perficere unctiões prætermittas? quomodo, inquam, verè respondet: Negativam sententiam docet Philippus Faber in 4. Sent. & c. cum aperitissimè doceat sententiam affirmativam?

Uti etiam clarè falsum est, quod, relatis his verbis Fabri, subjungit Dia. Sed contrarium docet Molfesius, Turrianus, Tannerus & Ochagavia de Sac. Ext. Unct. q. 8. n. 5. ubi ait: Validum est hoc Sacramentum, si aliquæ Unctiões cum suis formis correspondentibus fiant ab uno Sacerdote, & aliæ ab alio; quia ex eo quòd unus Sacerdos confecit priores unctiões cum suis formis, & posteriores non confecit, quia non potuit propter mortem suam, non debet infirmus privari hoc Sacramento: possunt ergo ab alio exhiberi, non repetendo primas unctiões, quia illæ fuerunt validæ, integræ, & completæ,

& non possunt repeti iterum; sicut neque hostia semel consecrata potest iterum consecrari: ergo ille alius Sacerdos, qui subsequitur, debet solius posteriores unctiões cum suis formis efficere.

Confirmatur; quia quod in aliis Sacramentis, Sacramentum inceptum ab uno Ministro, non potest consummari ab alio, ut in Baptismo &c. ex eo est, quia non consistunt in pluribus materiis & formis partialibus, sed in una tantum materia & forma; at hoc Sacramentum habet plures materias & formas parciales, licet quædam unctiões fiant ab uno Sacerdote, aliæ tamen possunt fieri ab alio Sacerdote. Sicut in Sacrificio Missæ, si Sacerdos moriatur post consecrationem hostiæ, alius Sacerdos debet consecrare calicem, & prosequi; & quidem extra calicem necessitatis grave peccatum committitur eo modo dividendò unctiões, propter rationem suprâ allatam; in casu verò necessitatis nullum. Ita Ochag.

Numquid contrarium docet Phil. Faber? Licet proflus, quòd idem doceat ferè iisdem verbis. Igitur quandoque bonus dormitat Homerus, si non sapius Diana.

Sed ad rem ipsam venimus; ac in primis similitudo cum hostia semel consecrata, quæ non potest amplius consecrari, nimium videtur deducere in sententia, quæ docet, singulas unctiões non conferre distinctum effectum; quia sequitur Arriaga disp. 5. q. n. 13. In hostia supponitur jam Christus positus, ac proinde jam est factus, quidquid posset per secundam consecrationem fieri. At in casu proposito nihil adhuc factum est per eam unctiōnem. Melius ergo potest id persuaderi; quia cum in hoc Sacramento sint materiæ parciales, & quælibet habeat suam formam, non videtur esse ulla ratio, cur non sufficit unam cum sua forma fieri ab uno Sacerdote alteram ab altero. Hæc ille.

Et ante ipsum Doctor Seraph. 4. dist. 23. q. 4. ubi: Ad illud, quod queritur, si Sacerdos ungerendo infirmum sit initiandum? Dixerunt, quòd à partibus est implendum, quòd inchoatum est, pro eo quòd quilibet unctiō specialem habet formam, sicut patet à primis ordinariis: at tamen generaliter conveniunt in remissione peccati.

Si obijcitur, etiam in casu proposito per eam unctiōnem factum est, quidquid posset per secundam unctiōnem fieri; quia licet per eam unctiōnem nihil adhuc factum est, id est, adhuc nullus positus est effectus, sed ponendus est in ultima unctiōne ita per secundam unctiōnem nihil fiet, id est, nullus pro tunc ponetur effectus, sed in ultima unctiōne: ergo totum factum est per eam unctiōnem. quidquid fieri posset per secundam ad quid ergo multiplicatio istarum unctiōnum?

Respondeo; quia incertum est, an prima unctiō in casu proposito aliquid faciat in ultima unctiōne; certum autem est, quòd prima consecratio totum fecit, quòd alia potest facere addebatque certum est, quòd secunda consecratio nihil faciet; incertum autem, an secunda unctiō nihil faciet.

Id effectum docet Mœratus apud Dianam.

D. Thomas videtur sentire oppositum.

62. Uti etiam Philip. Fab.

Sent.

63. Similiter Molfesius, Turrianus, Tannerus & Ochagavia.

Quin immo certum videtur, quod aliquid faciet, est prima sufficeret; sicuti secunda & tertia ablutio aliquid facit, si precedant formam Baptismi, est prima sufficeret. Cur ergo non erit licitum secundam unctionem adhibere; immo cur non præceptum, ad evitandam omnem incertitudinem Sacramenti? Eo semper salvo, ut commodè adhiberi possit.

In illa ergo sententia, non video, quare hoc foret illicitum; immo quare non foret præceptum. Porro in nostra sententia, quæ docet per primam unctionem esse collatam partialem gratiam Sacramenti, res habet majorem difficultatem; & fortè Faber & Ochagavia secundum illum locuti sunt; cum enim jam tunc positus sit partialis effectus, & alius poni non possit per secundam unctionem ejusdem partis corporis (suppono quippe hoc Sacramentum esse ininterabile in eadem infirmitate) quæ duplici consecrationis ejusdem hostiæ, eadem omnino videtur esse ratio duplicis unctionis ejusdem partis corporis; ac proinde sicut illa est illicita, ita & hæc videtur esse illicita.

Interim, quia hæc sententia non est omnino certa, Sacerdos potest sequi sententiam probabilem contrariam, quod priores unctiones tunc sint nullius momenti. Deinde potest in dubio de valore præcedentis unctionis, repetere eam, addendo mentalem conditionem, uti in aliis Sacramentis in casu dubii. Quamvis enim non sit Sacramentum omnino necessarium, saltem communiter, tamen est valde utile, & appositio illa conditionis tollit omnem irreverentiam.

De cætero, quæ successivæ unctionis, eadem est ratio simultaneæ, si necessitas exigat eam sic fieri; v. g. si infirmus ad mortem sit vicinus, ut moraliter loquendo unus Sacerdos non possit omnes unctiones perficere, ne Sacramentum vel nullo modo administraretur, vel saltem maneat integraliter imperfectum, videtur licitum plures adhibere Sacerdotes ut simul & semel unus unget oculos, alter manus &c. quilibet autem proferat debitam formam super unctionem à se factam: nam ea coëxistentia est omnino per accidens, cum unus non impediatur alterum, nec aliunde inveniri possit ratio, quæ peccat ad valorem ejus Sacramenti successivam unctionem. Et ideo hanc sententiam docet Diana supra resol. 88. cum Prapposito, Suario, Barbosa, Filliucio, Villalobos, & Viorello, quos citat.

Et quamvis ratio sit tanta necessitas, & vix contingat, ut simul ad sint alii Sacerdotes parati, & ut unus non impediatur accessum alterius ad infirmum, ita ut fortasse citius unus posset omnes eas unctiones perficere, quam duo aut tres simul; nihilominus physicè non est casus impossibilis; aliquando enim contingit infirmum expirare ante perfectum hoc Sacramentum; ergo ex parte infirmi potest esse ea neces-

sitas, quod si unus Sacerdos sit ex una parte lecti, alter ex altera, sicut aliquando natum est fieri, possunt se non impediendo unus manus, alter oculos aut nares; tertius pedes simul tempore inungere. Atque hæc sufficiant de Ministro Extremæ unctionis; pauca subjicio de ejus Subjecto, atque in primis dico:

CONCLUSIO IV.

Inungendus solus fidelis infirmus, de cujus morte timetur.

Et sententia communis, etiam sic intellecta, ut Sacramentum aliàs, non solum sit illicitum, sed etiam invalidum.

Ratio à priori; voluntas instituentis, quæ colligitur partim ex verbis Jac. Apost. partim ex communi sensu & Traditione; multa quippe observat Ecclesia in administratione hujus Sacramenti, quæ non sunt scripta, sic patet ex dictis, & adhuc patebit ex dicendis.

Quod igitur solus fidelis sit inungendus, ostenditur ex illis verbis Jac. Apost. c. 5. *Infirmus quis in vobis? scilicet, qui estis fideles; nam sic incipit suam Epistolam: Iacobus Dei & Domini nostri Jesu Christi servus, duodecim tribubus, quæ sunt in dispersione, salutem. Omne gaudium existimate fratres mei &c. Quis ergo dubitet, eum scribere fidelibus? Et sane quid aliud significant illa verba: Inducat Presbyteros Ecclesie? Et ista: Oratio fidei salvabit infirmum?*

Quod probè intelligens Concil. Trident. sess. 14. de hoc Sacram. c. 1. ait: *Instituta est autem sacra hæc unctio infirmorum, tanquam verè & propriè Sacramentum novi Testamenti à Christo Domino nostro, apud Marcum quidem insinuatam, per Iacobum autem Apostolum ac Domini fratrem, fidelibus commendatam ac promulgatam. Fidelibus, inquam, id est, baptizatis, cum Baptismus sit janua Ecclesie & per consequens aliorum Sacramentorum, quæ sunt columnæ Ecclesie, ut suo loco diffusius probavimus, & ideo hic super sedeo.*

Tantum addo ex Trid. supra in proemio: *Hoc Sacramentum non modo Penitentia, sed etiam totius Christiana vita... consummativam existimatum est à Patribus. Et infra: Quem admodum (Redemptor noster) auxilia maxima in Sacramentis aliis preparavit, quibus Christiani conservare se integros dum viverent, ab omni graviore spiritus incommodo possint, ita Extr. Vnct. Sacramento finem vite (Christianorum) tanquam firmissimo quodam presidio munivit. Et quaeso, qui Christiani, nisi quos Christus D. lavacro Baptismi, sui corporis membra semel effecit?*

Supponit ergo Extrema Unctio vitam Christianam inchoatam in Baptismo. Supponit Sacram. Penitentia, quod nemo valde suscipit, nisi fidelis, id est baptizatus, cum (teste Trid. supra de Sacram. Penit. c. 2.) Ecclesia in nemi-

68. Probatio Concl. à priori.

Probatio ex Scripta Jac. V.

69. Et ex Concil. Trident.

70. Ext. Unct. supponit vitam Christianam inchoatam per Baptismum.

66. Doctrina Fabii intel ligenda est juxta no stram sen tentiam.

67. Quæ successivæ unctio nis, eadem est ratio si multaneæ.

Diana Prappositi, Suario, Barbosa, Filliucio, Villalobos, Viorello

nem iudicium exerceat, qui non prius in ipsam per Baptismi ianuam fuerit ingressus. Si ergo Extrema Unctio est consummativa Sacramenti Pœnitentiæ, Ecclesia neminem sacramentaliter inungit, qui non prius in ipsam per Baptismi januam fuerit ingressus.

Dico; *Sacramentaliter*; quia ceremonialiter inungit Catechumenos, quos constat nondum esse baptizatos. Censes autem, quod in extremis conferret eis Sacramentum Extremæ Unctionis? Nolo id censeas, estò impossibilis foret Baptismus; sicuti etiam eos non absolvet à peccatis.

71. Sed numquid sicuti solus, ita omnis fidelis seu baptizatus inungendus est? Minimè, sed solus infirmus, ut dicitur in Conclusionem, & satis manifestè significatur apud Apost. Iac. ibi: *Infirmatur quis in vobis?* Non ergo mortuus inungendus, non sanus, sed infirmus. Ita Scotus 4. dist. 23. q. un. n. 3. ibi: *Subditur, Hominis infirmi, ideo non debet conferri sano.* Loquitur de hoc Sacramento.

Ac proinde unctio illa, quæ olim circa corpora fidelium defunctorum fieri solebat, ut ad sepulturam prepararentur, sinè dubio non erat hoc Sacramentum, neque aliud; cùm omnia sint instituta pro viatoribus, qui sunt capaces medicinæ, vel augmenti gratiæ, ut suo loco vidimus; sed ceremonia aliqua pia, fortasse ad imitationem eorum, quæ in lege veteri fieri solebant, & quæ circa corpus Christi Domini in Evangelio facta esse legimus.

72. Unde ulterius inferitur; quando dubium est, an fidelis verè sit mortuus, nec potest veritas omnino explorari, ac merito timetur, ne dum exploratur veritas, moriatur, dari posse & debere hoc Sacramentum sub conditione, aut verbis expressâ, aut mente conceptâ: *Si non es mortuus.* Generale enim omnibus Sacramentis est, ut in casibus dubiis possint hoc modo ministrari: nam per adjunctam conditionem tollitur omne periculum, irrogandi injuriam Sacramento: & ministrando Sacramentum illo modo, vitatur omne periculum privandi proximam magno subsidio & remedio suæ salutis, cujus fortasse adhuc capax est; ideoque in hac doctrina omnes Summistæ & Theologi conveniunt. Ita Suarez hic Disp. 42. Sect. 1. n. 1.

Et expressè præscribitur in Rit. Rom. tit. de Sacra. Extre. Unct. his verbis: *Si quis laborat in extremis, & periculum imminet, ne decedat, antequam firmantur unctioes, citò ungetur, incipiendo ab eo loco: Per istam sanctam unctioem &c. Deinde si adhuc supervivat, dicantur orationes prætermissa. Si vero dum inungitur, infirmus decedat, Presbyter ultra non procedat, & prædictas orationes omittat. Quod si dabitur, an vivat, adhuc unctioem prosequatur, sub conditione pronuntiando formam dicens: Si vivis per istam sanctam unctioem &c.*

73. Ex altera verò parte, scilicet, quòd sani non sint inungendi, præter verba Iacobi, abundè pro-

bat universalis praxis Ecclesiæ Romane, quæ nunquam legitur, homini sano hoc Sacramentum administrasse.

Dico; *Ecclesiæ Romane*; etenim quidam Recentiores Græci (inquit Herinex hic n. 42.) notanter Simeon Thessalonicensis, affirmant; sanos quoque esse hujus Sacramenti capaces, idque de facto à plerisque istius nationis observari, testatur Petrus Arcudius lib. de Extrema Unct. c. 4. Immo in Euchologio Græcorum ipse Titulus habet: *Offitium olei peragendum in Ecclesia, vel in domo*, quasi nempe pro sanis in Ecclesia, pro infirmis in domo sit peragendum.

Sed Iacob. Goat. in Notis ad Off. Olei, id ita explicat, quòd gravior & desperatior infirmi ungetur domi: cùm apud Græcos ageretur plerique è plebe, aliorum manibus & ope illi deant se deferri ad Ecclesiam, ibique nonnullam plurium dierum spatium in Catechumenatibus jaceant, & sacra tandem unctioe sibi remedium exposcant.

Quòd autem adstantes completo Sacramento interdum petant ungi, etsi sani, vel tantùm leviter infirmi, idque ex devotione ad spiritualem benedictionem, vel etiam lenimentum doloris obrinendum; testatur idem Arcudius per unctioem merè ceremoniam, etiam ex mente Græcæ Ecclesiæ (quidquid Arcudius secus senserit) & intentione ipsorum Presbyterorum, etsi unctioe adhibentium similem orationem.

Eodem modo excusat alium ritum (quæ Arcudius arguit) quo totus orationum & unctioem apparatus suscipitur à gravi peccatore sano; vi pœnitentiæ impositæ; quòd scilicet etiam ex mente adhibentium, sit tantum quoddam ceremoniale, valens ex opere operantis, ad spirituales infirmitates peccatoris curandas. Quamquam (ut addit) S. R. Ecclesiæ morem gerendo, sint potius Græci ab hac consuetudine deterrendi, ob periculum erroris, abusus, aut illegitimæ intentionis. Hucusque Herinex.

Utrumque sit de Ecclesiâ Græcâ, certum est, Ecclesiam Latinam solum infirmum inungere; ita ut etiam neget hoc Sacramentum iniqui violentâ morte intereant, v. g. qui decapitantur vel suspenduntur, ut expressè statuitur in Rit. Rom. suprâ ibi: *Non ministrandum (Extrema Unctio) præsumitur, aut peregrinationem, aut alia pericula sub-*

Vnde ad exempla aliquorum Sanctorum in contrarium, responderetur, eos ulos fuisse hoc celebrare, aut alio similiter benedicto, ad paranda miracula, non autem per modum Sacramenti.

Audite Doctorem Seraphicum 4. dist. 23. q. 2. *Ad illud, quòd obiicitur de his, qui tranant iustum bellum, dicendum; quòd est talis periculum in periculo mortis secundum fortunam, non tamen pericula naturam; Sacramenta autem Ecclesiæ*

Suarez.
Rit. Rom.

73.
Sanos non

non fortunam sequuntur, sed naturam respiciunt. Si tu obicias de illo, qui damnatus est per sententiam; dicendum, quod talis infamis est in facie Ecclesie; etiamsi secundum veritatem non habeat culpam: & sic patet ratio illa. Hæc S. Bona. Et Doct. Subtilis supra sic ait: Nec quatercumque exposto periculo mortis (debet conferri hoc Sacramentum) quia non ei, cui imminet mors ex periculo extrinseca violentia, ut armorum, vel submersiois vel huiusmodi.

76. Si autem à me quaeritur, an omnis infirmus sit inungendus. Responsio negativa patet ex Conclusionem; sed ille tantum, de cuius morte timeatur, ut in terminis docet Conc. Florent. in Decreto Eugenii ibi: Hoc Sacramentum nisi infirmo, de cuius morte timeatur, dari non debet.

Et Trident. sess. 14. de hoc Sacram. cap. 3. ait: Declaratur etiam, esse hanc unionem infirmis adhibendam, illis vero presertim, qui tam periculo se decumbunt, ut in exitu vite constituti videantur: unde & Sacramentum executum nuncupatur.

77. Sed esto, dicit aliquis; non debeat hoc Sacramentum dari, nisi infirmo, de cuius morte timeatur, numquid saltem valet, quod alteri infirmo datum fuerit? Neque enim ly Debet, significat necessitatem Sacramenti; sed præcepti tantum. Adde, Conc. Trident. dicere: Illis vero presertim &c. quo significat, valide iis etiam conferri, qui non ita videntur esse in periculo mortis, dummodo alioqui graviter ægrotent.

Hanc sententiam docet Coninck hic n. 25. dicens: Et si, ut Sacramentum hoc licite detur, requiratur, ut suscipiens bonâ fide credatur esse in periculo mortis; non tamen videri invalidum, si detur graviter quidem ægrotanti, tamen sine vero periculo mortis. Quia si requireretur ad essentiam Sacramenti, ut subesset verum periculum mortis, non posset hoc Sacramentum conferri, nisi agenti jam omnino animam; quia aliâs communiter dubius esset valor Sacramenti, quia communiter ferè dubium est, an verè subit periculum mortis.

78. Si reposueris; sufficere, ut bonâ fide credatur subesse. Respondet præfatus Auctor: Bonam fidem non supplere, quæ sunt essentialia Sacramento: quare si non valet Sacramentum, quando scitur ægrotum non esse in periculo mortis, neque valebit, si credatur in eo esse, si reverâ non sit.

Regium sequitur Wiggers hic n. 3. ubi quaerit; an si morbus quidem sit, sed non ita gravis, utrum Sacramentum hoc haberet aliquem effectum; & Respondet: Si ægrotatio sit valde levis, verisimile est nihil effici, quia Apostolus & citata Concilia de gravi infirmitate loquuntur: si autem sit gravis, quâvis non ita periculosa, probabile est, Sacramentum hoc fore validum; peccaret tamen, qui sciens sic vel conferret, vel susciperet; dicit enim Conc. Florent. non debere dari nisi infirmo, de cuius morte timeatur. Hæc ille

Sed nullum citat pro se Auctorem, uti nec Regius: adedque propter duos Auctores non est recedendum à communi sententia, quæ requirit non solum ad licitum, sed etiam ad validum Sacramentum, periculum seu timorem mortis. Alioquin cur non sufficiat quælibet infirmitas, etiam non gravis; neque enim Apostolus aliud videtur requirere, quàm infirmitatem.

Si respondeas in textu Græco ly Infirmatur, significat: Infirmitate deficit. Contrâ, ait Arriaga Disp. 53. n. 46. ad faciendum dogma fidei, non est recurrendum; nisi ad vulgatam lectionem.

Addo ego (quia facilè Adversarii reponent, se non velle statuerè dogma fidei) multos graviter ægrotare, qui tamen non ideo infirmitate deficiunt, ut sunt podagrici, calculosi & similes; vel si infirmitate deficiunt, & consequenter de illis loquitur Iacobus, cur Ecclesia prohibet, ut inducant Presbyteros, qui orent super eos, ungentes eos?

Ergo ly Infirmatur apud Iacob. intelligitur de omni infirmitate, etiam non gravi, vel de sola infirmitate, quæ habet adjunctum timorem mortis, ut illud interpretatur Conc. Florent. magis ex Traditione, quàm ex vi hujus verbi latini, aut etiam aliorum subsequenitum.

Nam quod aiunt quidam, ly Inducat, id est, advocet seu accersat, denotat gravem corporis afflictionem seu infirmitatem; quâ æger detineatur, quid tum? Nonne infirmitates supra enumeratæ tales sunt? Et tamen non habent adjunctum semper timorem mortis.

Et sanè si quis podagricum, aut calculosum, vel laborantem continuis febris sua oratione miraculosè liberasset, nonne de eo rectè diceretur: Oratio fidei salvavit infirmum, & Dominus alleviavit eum? Procul dubio, & tamen non erat, ut suppono, timor mortis.

Ergo præcisè ex illis verbis Apostoli non potest colligi necessitas timoris mortis, ut hoc Sacramentum vel licite, vel valide administretur. Et tamen à Florent. requiritur, secundum Omnes, ad licitam administrationem. Cur non etiam ad validam? Nulla quippe apparet ratio, tam generaliter prohibendi Sacramentum validum; & privandi fideles magno fructu illius Sacramenti, tam spirituali, quàm subinde etiam corporali. Itaque Concil. Florent. edoctum à Spiritu sancto per continuum Traditionem, intellexit verba Iacobi de tali infirmitate, quæ habeat annexum timorem mortis. Ut etiam Doctor Subtilis supra dicens: Nec qualitercumque infirmo (debet dari hoc Sacramentum) sed periculose, ita quod probabiliter imminet sibi exitus de statu viatoris ad terminum.

Neque repugnat Concil. Tridentinum: quia plus est aliquem in exitu vitæ videri constitutum, quàm solum de ejus morte timeri. Unde non dicit Conc. illis præsertim adhibendam esse

79. Com multâ sententia docet, non valere Sacramentum nisi in periculo mortis

Arriaga

80. Quid significet ly Infirmatur apud Iacob

81. Præcisè ex illo verbo non potest colligi necessitas timoris mortis

82. Responsio ad Conc. Trident.

Sotus

76. Solus infirmus de cuius morte timeatur est inungendus ex Conc. Florent. & Trident.

77. Obiectio.

Sententia Regii, valere hoc Sacramentum graviter ægrotanti etiam periculo mortis.

78. Occurritur obiectio.

Regium sequitur Wiggers.

hanc unctionem, de quorum morte timetur; sed, illis *praesertim*, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vita constituti videantur; id est, quibus mors non tantum est in timore, sed quasi in conspectu; si forte non fuerit eis adhibita, quando solum erat timor mortis.

Addidit ergo Trident. *ly Praesertim*; ne videretur velle restringere id, quod antea dixerat Florentinum. Deinde, ut reprimeret calumniam Haereticorum, Tridentinum, quod jam jam morituris demus Sacramentum.

83.
Respondetur ad rationem Regii.

Ad rationem Regii supra in contrarium, Respondeo; non ideo communiter dubium esse valorem Sacramenti, quia communiter ferè dubium non est, an verè subsit periculum mortis, periculum, inquam, non physicum, sed morale, id est, communiter ferè non est dubium periculum mortis, quamvis dubia sit ipsa mors. Iam autem Concil. non requirit certitudinem mortis, sed, dumtaxat iustum seu prudentem timorem mortis, ut licitè & validè possit hoc Sacramentum administrari & suscipi.

Atque ut hic & nunc aliquando invalidè defectu infirmitatis administraretur, quid tum? Non est Sacramentum necessitatis per se loquendo, sed tantum utilitatis; & facilius fieri potest, ut Sacramentum Pœnitentiæ, quod tamen necessitatis est, invalidè administraretur, defectu doloris supernaturalis, qui difficilius cognoscitur, quam periculum mortis; quis tamen propterea docet, sufficere dolorem naturalem?

84.
Rarissimè administratur hoc Sacramentum invalidè defectu infirmitatis.

Interim ut tanto minùs sit periculum invalidè administrandi Extremam unctionem, quæ non potest iterari in eadem infirmitate, ut infra patebit, solent homines non adeò festinare, sed sapiùs (quamvis id non expediat, ut statim dicam) expectare, non solum certum periculum, sed etiam certam mortem, ut rarissimè invalidè administraretur hoc Sacramentum defectu sufficientis infirmitatis.

Sed numquid expedit usque ad ultimum articulum expectare, dum nulla ampliùs viget spes vitæ, & jam infirmus caret sensu & cognitione?

85.
Non expedit expectare usque ad ultimum articulum ex Catech. Rom.

Audiamus Catechif. Rom. p. 2. c. 6. q. 9. *Cum illi tantum, qui morbo laborant, curatione indigeant, idcirco is etiam, qui adeò periculose agrotare videntur, ut, ne supremus illis vita dies insiet, metuendum sit, hoc Sacramentum præberi debet. In quo tamen gravissimè peccant, qui illud tempus agroti unguendi observare solent, cum iam omni salutis spe amisâ, vitæ & sensibus carere incipiat; constat enim ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si agrotus, cum in eo adhuc integra mens & ratio viget, fidemq; & religiosam animi voluntatem asserere potest, sacro oleo liniatur.*

Quare Parochis animadvertendum est, ut eo possimum tempore caelestem medicinam adhibeant: illam quidem semper vi suâ admodum salutarem, cum eorum etiam pietate & religione, qui curandi sunt, ma-

gis profuturam intellexerint. Numquid magis profutura iis, qui naturaliter non possunt supervivere, sed certò morituri sunt; quam iis, quibus adhuc naturaliter loquendo superest aliqua spes vitæ?

Contrarium verissimum est; quia Deus non solet facere miracula in hoc Sacramento, id est, non solet per conspicuum miraculum restituere sanitatem corporalem naturaliter desperatam; sapiùs autem dum adhuc superest spes vitæ, restituit plenam sanitatem, inspirando media naturalia. Ergo gravissimè peccant, qui nolunt inungere agrotum, dum in eo adhuc integra mens & ratio viget, & dum adhuc superest spes aliqua vitæ; quia contra jus, quod habet, privant eum majori fructu spiritali, & forte toto fructu corporali.

Merito, inquit Herinx hic n. 41. redarguendus est abusus multorum, sive Parochorum, sive Medicorum, sive aliorum habentium curam infirmorum, qui illud tempus agroti unguendi studiosè observant, cum iam omni sanitatis spe amisâ, vitæ & sensibus carere incipit. Ex quo nascitur alius abusus inolerabilis, ut hoc saluberrimum Sacramentum, quod ad sanitatem restituendam secundario est institutum, à plurimis passim habeatur pro signo sanitatis desperatæ, & mortis infallibiliter secuturæ. Qui abusus deberet instructione etiam publicâ Concionatorum extirpari. Hinc peste laborantibus, aut iis, qui venenum mortiferum hiberunt, vel lethaliter vulnerati sunt, potest hoc Sacramentum statim ministrari; immo ordinariè expedit, etsi adhuc vegeti videantur. Ita hic Auctor.

Et Hæsielius supra c. 67. ad idem propositum sic scribit: Vult imprimis Iacobus, quod ipsemet agrotos, inducat Ecclesiæ Presbyteros, cum illisque Domini misericordiam precetur, ac magnâ devotione, ac reverentiâ, unctionis ab illis Sacramentum accipiat. Deinde ex ista pessima huius Sacramenti dilutione, magnæ in Deum, ejusque Sacramenta, sequuntur blasphemias. Putant enim quidam, diabolo suggerente, Extremam hanc unctionem esse mortiferam, & adducere mortem potius, quam sanare, ideoque vehementer à Sacramento hoc deterrentur: & agrè admodum eis persuadent potest, ut id suscipiant.

Sed unde impia hæc & blasphema opinio illos invasit, nisi quia advertunt eos, qui Sacramento isthoc unguuntur, ut plurimum interire? Domi nimirum tunc demum Sacramentum accipiunt, cum vivere ampliùs non possunt, cum ratione & intellectu omni privantur, animusque abest, quin animam exhalent, atque expirent? Certè non mirum est, quod tales, qui sic absque omni devotione, fide, & rationis, unctionis Sacramentum accipiunt, non convalescant, neque ad sanitatem redeant.

88. Ex eadem radice prodit; quod aliqui dicant, se cum graviter etiam infirmantur, nolle tamen adhuc Unctionem suscipere, eod quod non possint, ut aiunt, postea condere testamentum, aut quidquam de rebus suis disponere. Ea enim invaluit apud multos opinio, quod illi, qui inuncti sunt, nullam habeant potestatem aliquid circa bona sua disponendi vel ordinandi: quia videlicet viderunt, quod illi qui inunguntur, parum aut nihil amplius sensus aut rationis habeant: quod nimirum tam sero unctio- nis Sacramentum susceperint, ut postea nihil cum intellectu aut iudicio facere possint. Et certe hoc experientia discimus. At verò tenendum est, nulla omnino iura prohibere, ne quis post susceptionem Unctionis testamentum faciat, aut quidquam de rebus suis ordinet: sed relinquatur homini tam liberum, Sacramento illo suscepto, quod voluerit de rebus suis facere, quam unquam antea. Nemo igitur per hæc inaniter terreatur. Hucusque Hesselius.

Finio verbis Rit. Rom. supra: *Extrema Unctio Sacramentum à Christo Domino institutum tanquam celestis medicina non anime solum, sed etiam corpori salutaris, omni studio ac diligentia periculosè egrotantibus adhibendum est; & eo quidem tempore, si fieri possit, cum illis adhuc integra mens & ratio viger: ut ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam, ipsi etiam suam fidem ac piam animi voluntatem conferre possint, dum sacro linuntur oleo. Et infra: Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, & iis, qui præ senio deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate. Quoniam senectus ipsa morbus est.*

Sed quorsum additur illa particula, *Cum ad usum rationis pervenerint?* Attendite his, quæ dicuntur Conclusionem sequenti, in ordine

CONCLUSIO V.

Non potest inungi infirmus, de quo nequit præsumi, quod aliquando peccaverit actualiter. Igitur neque puer carens usu rationis, neque perpetuò amens.

89. Consequencia hæc est evidens, quia neque de tali puero, neque de perpetuò amente præsumi potest, quod aliquando peccaverit actualiter, cum omne peccatum actuale essentialiter postulet usum rationis. *Vsq; aded enim peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Aug. audistis lib. de vera Relig. cap. 14. Et voluntarium quomodo esse poterit sine usu rationis? Est

quippe voluntarium, quod procedit à voluntate ex prævia cognitione intellectiva.

Igitur de secunda parte Conclusionis non est dubitandum, suppositâ veritate primæ partis, quæ restat probanda, & non modicam patitur contradictionem. Interim quia videtur esse Scoti, ideo eam elegimus. Subscribo verba Scoti:

Quod additur, *Pœnitentis; parèt; quia nullus est capax istius Sacramenti dignè, nisi sit in gratia: istud enim Sacramentum, non est remedium (per se & primum) acquirendi gratiam, quia ad hoc sunt tantum Baptismus & Pœnitentia. Et ex hoc excluduntur non utentes ratione, ut parvuli, & qui non habent materiam pœnitentia, solum qui non habent pœnitentiam de venialibus, ut perfectè innocentes. Quia etiam non utentes ratione non possunt esse pœnitentes, excluduntur furiosi & amentes, & hoc nisi per voluntatem præcedentem expressam præsumantur illud velle.*

Ergo secundum Doctorem Subt. nullus est capax huius Sacramenti, nisi qui potest esse pœnitens; nemo autem potest proptèr esse pœnitens; nisi qui aliquando peccavit actualiter ergo &c.

Atque hæc sententiam docet Hiquæus in suo Comment. ad illum locum Scoti n. 14. & seq. Nugn. & Sylvius hic q. 32. a. 4. Saneius in Select. Disp. 27. n. 18. Averfa hic Sect. 8. & quidam Alii. Eamque probabiliorē existimat Vasquez in 3. part. to. 2. disp. 119. c. 8. n. 74. dum probabiliorē existimat opinionem, quæ docet, B. Virginem non recepisse hoc Sacramentum; eod, inquit, quod neque forma huius Sacramenti verè super B. Virginem posset profèri, neque effectus primarius, ad quem hoc Sacramentum institutum fuit, & formâ ipsâ verborum significatur, in B. Virginem convenire posset.

Nam hoc Sacramentum, non solum contra peccata, sed etiam contra reliquias peccatorum primariè institutum est. Sunt autem reliquias peccatorum non pravi aliqui habitus, aut qualitates in homine existentes, sed fastidium, quod ex memoria peccatorum in ipsa ægritudine, & sine vitæ generari solet; sicut etiam ex ipso morbo. Hoc igitur Sacramentum confert auxilium gratiæ, ut corroboret infirmitatem nostram ex peccatis præteritis contractam, & ita ad eundem effectum inungimur, ut ita tentationibus demonis, quæ ex memoria illa peccatorum graviore esse solent, vehementius resistamus.

Quocirca ipsâ formâ verborum, non solum remissio culparum venialium, sed etiam reliquiarum peccatorum aliorum ad effectum, quem diximus, denotatur: & ita licet nobis constaret, aliquem nullam culpam venialem habere, sine mendacio aut falsitate hoc Sacramentum sub prædicta forma confere possemus. Quare cum B. Virgo nullum peccatum commiserit, nescio

ric usum huius rationis.

Scoti

90.

Nullus est capax huius Sacramenti nisi qui potest esse pœnitens. Hiquæus, Nugn., Sylvius, Saneius, Vasquez.

91.

Quid sint reliquias peccatorum.

Nullum jus prohibet, post susceptam Extremam Unctionem, facere testamentum.

Rit. Rom.

89. Peccatum est malum voluntarium ex D. Aug.

Voluntarium requiritur

nescio quo pacto hoc Sacramentum ei verè conferri poterit, aut contra venialia, quæ haberet, aut contra reliquias aliorum, quæ antea habuisset. Hactenus Vasquez.

92.
Probatur 1.
pars Concl.

Ex quo patet, præcipuum fundamentum Conclusionis nostræ, esse veritatem formæ, in qua fit mentio peccatorum: ergo sicuti non potest quisquam absolvi sacramentaliter, nisi aliquando peccaverit actualiter; quia in forma Absolutionis fit mentio peccatorum, saltem implicita, quæ proinde foret falsa respectu ejus, qui numquam peccasset actualiter; pari quoque ratione non potest quisquam inungi sacramentaliter, nisi aliquando peccaverit actualiter; quia in forma Unctionis fit mentio peccatorum, saltem implicita, quæ proinde foret falsa respectu ejus, qui numquam peccasset actualiter.

Dico: *Saltem implicita*; propter formam Venetam & Ambrosianam, in quibus per *ly Aëreas potestates*, intelligi debet totum, quod in forma Latinorum importatur per illa verba: *Indulgeat tibi Deus &c.* nam debent aliquo modo æquivalere; adedque intelligi debent tentationes dæmonis, non simpliciter, sed quatenus sunt reliquæ peccatorum, immo & ipsa peccata. Nec ergo illæ formæ verificantur, nisi in subiecto, quod aliquando actualiter peccavit.

93.
Parvulis &
perpetuè
amentibus
non potest
conferri
hoc Sacra-
mentum.
Vasquez.

Quocirca (inquit Vasquez supra) parvulis & amentibus à nativitate, juxta omnium Theologorum sententiam, hoc Sacramentum conferri nequit. Atque, ut ego existimo, non ea de causa; quia ad hoc Sacramentum requiritur proprius consensus; siquidem hujusmodi homines verum recipiunt Sacramentum Baptismi, Confirmationis & effectum ipsum, sicut etiam Eucharistiæ; sed quia in his esse non possunt peccata venialia, aut reliquias aliorum peccatorum, contra quas hoc Sacramento corroborari possint & debeant. Cùm igitur B. Virgo, quod spectat ad peccata & reliquias peccatorum, fuerit innocens, veluti infans unius diei; conficitur planè, hujus Sacramenti capacem non fuisse, ac proinde neque illam ullo modo inungi decuisse. Hæc ille.

94.
Opposita
sententia
non est im-
probabilis,
pro qua ci-
tatur D. Bo-
nav. Sua-
rius, Villa-
lobos &
Alii apud
Dianam.

Nihilominus contraria sententia etiam est probabilis, pro qua citatur D. Bonav. 4. dist. 23. p. 2. a. 1. q. 3. eamque amplectitur Suarius hic disp. 42. sect. 2. n. 8. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 10. diffic. 4. n. 7. & Alii, quos citat & sequitur Dia. 3. p. tract. 4. resol. 181.

Sed quantum ad Doctorem Seraphicum, perperam citatur, meo judicio; atque imprimis illa dist. 23. non habet duas partes, sed tantum duos articulos. Deinde art. 2. q. 2. in qua disputatur de illis, quibus debet hoc Sacramentum ministrari, sic scribit S. Bonaventura:

Referuntur
verba Divi
Bonavent.

Dicendum; quòd hoc Sacramentum est principaliter ad venialia delenda, secundum quod possunt convenientem recipere affectum: & per hoc est in alleviationem animæ aggravatæ à corpore, corruptionem habente: & ideo istud Sacramentum debet dari

solis infirmis, qui peccare poterunt venialiter, & his prout sunt in articulo mortis: sic enim possunt à culpa veniali liberari convenienter, & justificari: & hoc invenitur in ipso Textu, *status, inquam, infirmitatis.* Et hoc est, quod dicitur: *Infirmatur.* Perculum in hoc quod dicitur: *Quis, quasi discedere, & notabiliter & graviter: ita quod deficiat virtus naturæ & auxilium medicina.* Discretio verò rationis in hoc, quod dicitur: *Inducat Presbyteros.* Et iterum in hoc, quod subinfert: *Si in peccato fuerit, remittentur ei.*

Et infra: *Ad illud, quod obicitur; quòd aliter digent alleviatione, dicendum; quòd ad hoc principaliter Sacramentum istud non ordinatur, sicut patet in ipsa formæ, sed ad peccatorum remissionem, quæ per sensus exteriores perpetrata sunt: & ideo non datur infantibus nec naturaliter stultis.*

Ergo secundum Doctorem Seraphicum, ideo non datur infantibus & naturaliter stultis Extrema Unctio, quia non habent peccata, quæ per sensus exteriores perpetrata sunt: ergo non potest inungi infirmus, de quo nequit presbiter, quòd aliquando peccaverit actualiter: ergo potius ex illo loco pro nostra sententia, quam opposita allegandus; cùm nihil aliud ad hoc propositum habeat in tota illa distinctione.

Sed nunc examinemus fundamentum Sententiæ & Aliorum, qui nimis clarè docent hanc sententiam. Neque (inquit Suarez supra) ex verbis Jacobi, neque ex aliquo Concilio, nec ex forma vel materia hujus Sacramenti, neque ex fine ejus colligi potest necessitas hujus conditionis, & aliqui effectus primarius hujus Sacramenti optimè locum habet in eo, qui numquam actualiter peccavit: ergo & ipsum Sacramentum.

Major probatur quoad singulas partes; nam Iacobus solum dixit: *Si in peccato est, dimittatur ei*, quæ verba non supponunt necessariò peccatum, quia conditionalis nihil ponit in eis, sed ad summum supponunt possibilitatem peccandi. Concil. item Florent. & Trident. in hoc nihil addunt his, quæ Iac. explicavit.

Forma item juxta verba Iac. intelligenda est, scilicet conditionaliter seu potentialiter: *Indulgeat tibi Deus quicquid peccasti*, id est, Si quid peccasti, vel, quicquid solet per visum peccari &c. sicut supra dicebamus de illo, qui semper caruit aliquo sensu, per quem peccare non potuit.

Ex materia verò clarum est, nihil posse colligi: quia licet Unctio significet curationem spirituales, & hæc videatur animæ ægritudinem supponere, non tamen aliam necessariò, præter eam, quam homo lapsus ex se habet ad resurrexum tentationibus dæmonum, præcipuè in mortis articulo, & adjuncta debilitate corporis, ex morbo proveniente.

Unde neque ex fine aliquid colligitur: quia unus ex principalibus finibus hujus Sacramenti est roborare infirmum in eo articulo contra dæmonis insidias, & ungere athletam ad pugnam, hoc autem subsidio indiget, etiam ille homo, qui

qui numquam peccavit. Atque hac ratione locum habet in hujusmodi homine auxilium hujus Sacramenti contra reliquias peccati; nam factis ad hoc sunt reliquiae peccati originalis, quales sunt ipsa etiam corporis aegritudo, vel debilitas, vel etiam quilibet dolor aut tristitia; quae possit hominem retardare à fervore devotionis & hilaritate meatis, in eo articulo maxime necessariis.

Minor autem principalis argumenti ex dictis probata relinquitur: quia ille etiam, qui numquam peccavit aequaliter, de se est debilis & infirmus ratione originalis peccati, reliquiarum ejus, & aegritudinis ad superandas daemonis insidias: ergo non solum est capax proprii auxilii hujus Sacramenti, sed etiam illo maxime indiget; praeterquam, quod gratia sanctificantis augmentum recipiet, & ad ingressum gloriae perfectius praeparabitur. Hucusque Suarez.

hoc Sacramentum ei, qui numquam peccavit. **Objectio:** Respondeo: est petitio principii; hoc enim est solvitur. quod quaeritur, & aliunde probari debet, saltem ex praxi Ecclesiae, ut propterea debeamus verba formae intelligere in sensu minus obvio. Atqui non probatur: ergo &c.

Immo, inquis, probatur vel maxime; nam si quis in gravi morbo, & sine vitae constitutus, baptizetur & Viaticum suscipiat, potest & debet hoc Sacramentum illi ministrari, etiam si nullius peccati conscientiam post susceptum Baptismum habeat. Ita Suarius supra n. 9. Et Sancius in Select. supra n. 18. testatur ministratum fuisse Care. humeno Conventus Regalis Incarnationis Matritensis, mancipio Mahumetano, periculoso morbo decumbenti, Sacramentum Baptismi, Eucharistiae & Extremae Unctionis successive, & immediate unum post aliud Anno 1620.

Planè testatur; sed audi, quid respondeat. Recens baptizato ministrari forsitan poterit; tum, quia exigua mora intercedente inter Baptismum & Unctionem, aliqua forde veniali potuit inquinari. Et forte recepit Baptismum, absque dispositione ad fructum requisita. Attritione verò existente, per Unctionis Sacramentum justificabitur; vel saltem esse ministrandum sub conditione docet Nuño to. de Pœnit. in addit. ad 3. p. q. 32. art. 4. fol. 117.

Hac probabiliter à Doctoribus dicuntur. At ego recens baptizato Unctionem ministrandam non consulere, nisi novum post Baptismum peccatum admisisse constaret. Qui enim fieri potest, quod quis capax neutriquam sit Pœnitentiae, & tamen sit Unctionis? Cum utrumque circa peccata versetur, ut docet Nuño ubi supra conclus. 2. Ita Sancius.

Sed facile responderet Suarius; alio modo versari Pœnitentiam circa peccata, alio modo Extremam Unctionem. In Sacramento enim Pœnitentiae debet peccatum per Confessionem subdi Clavibus, & ita fit quodammodo praesens; quod non habet locum in hoc Sacramento. Deinde, peccatum actuale non est materia proxima vel remota hujus Sacramenti, sicuti Pœnitentiae: ergo quàmvis non praecesserit, possunt applicari omnia essentialia ad hoc Sacramentum conficiendum.

Nec satisfacis dicendo: licet peccatum actuale non sit materia necessaria ratione sui, tamen est ratione reliquiarum. Respondetur enim à Suario supra n. 10. Primò, sufficere reliquias originalis peccati. Secundò, improprietatem esse locutionem illam; non enim minus ordinatur Baptismus contra ipsum originale peccatum, quàm Extrema Unctio contra reliquias ejus; immo illud certius est, & tamen nemo dicit originale peccatum esse materiam Baptismi, sed esse terminum à quo effectus Baptismi, vel esse malum, contra quod institutus est Baptismus: idem ergo erit in praesenti.

M m m Unde,

98. Responsio ad illud fundamentum.

99. Nulla est ratio intelligendi gratiam remissionem conditionalem.

100.

101. Replias

Sancius.

Diluitis

102.

Alio modo versatur peccata alio modo Ext. Unctio.

103.

Occurrit objectioni à Suario.

Unde, sicut est capax Baptismi, qui non habet originale peccatum, ut patet maxime in his, qui sine voto illius iustificati fuerunt ante illius institutionem; immo etiam est capax illius, qui numquam illud in re habuit, de se tamen & ex vi suae originis erat illi obnoxius, ut B. Virgo; quia hoc satis est, ut sit capax gratiae, expulsiuae peccati originalis: ita esset capax huius Sacramenti, etiam si quis non haberet ulla reliquias originalis peccati, nec habuisset umquam ex privilegio: quia nihilominus esset capax gratiae & auxilii confortantis contra illas reliquias, & ex vi suae originis indigeret illa gratia, quod satis est. Et ita etiam applicari potest efficaciter forma: *Indulgeat tibi Deus &c.* id est, conferat tibi gratiam, ex se remittentem omnem culpam si adit, & confortantem contra reliquias ejus, si necesse sit. Hæc ille.

104.
Contra quem attingitur primò.

Sed contra Primò; etiam parvuli & peccato amentes sunt capaces gratiae ex se remittentis omnem culpam, si adit, & confortantem contra reliquias ejus, si necesse sit; immo de facto reliquias habent peccati originalis, scilicet infirmitatem corporalem, & per consequens capaces etiam sunt sanitatis corporalis, quæ aliquando per hoc Sacramentum confertur; cur ergo & ipsis non possit applicari efficaciter illa forma: *Indulgeat tibi Deus &c.*?

Secundò,

Secundò; disparitas est inter formam Baptismi & Extremæ Unctionis; quod in una, scilicet forma Baptismi, non fiat mentio peccatorum, sed tantum externæ ablutionis, quæ omnino verificari potest in eo, qui nullum omnino habet, aut habuit peccatum; in alia autem, scilicet forma Extremæ Unctionis, fiat mentio peccatorum, non tantum possibile, sed actualium; cum nullus petat sibi vel aliis ignosci peccata tantum possibile, sed actualia. Licet ergo peccata actualia non sint materia huius Sacramenti eo modo, quo sunt materia penitentiae; æquidem ut vera sit forma, essentialiter requiruntur in subiecto huius Sacramenti.

105.
Probabilius videtur, B. Virg. non recepisse Ext. Unct. Vasquez.

Et ideo putamus probabilius cum Vasq. supra, B. Virginem, etsi fuerit baptizata, ut impressum reciperet characterem Christianitatis, & redderetur capax aliorum Sacramentorum, fieretque membrum visibile Ecclesiae; æquidem non recepisse Extremam Unctionem, quæ non datur nisi in remissionem peccatorum, quibus ipsa caruit, & alleviationem per auxilia actualia, quæ Virgini non erat necessaria, cum non esset subdita tentationibus diaboli, neque molestiis morbi; ut proinde non fuerit necessaria ei Extrema Unctio ad alleviandam corporis ægrotudinem, quæ, si aliqua fuit, quando mortua est, ardentissimi amoris erga Deum effectus erat, ut mortua dici possit potius amore, quam morbo.

106.
An Extr.

Ceterum, licet alii homines, qui numquam actualiter peccassent, sive ante, sive post Ba-

ptisum, nihilominus, propter peccatum originale, subiecti forent tentationibus demonum, & molestiis morborum; non ideo tamen capaces huius Sacramenti, quod sicut institutum est ad remittenda sola peccata actualia (nam pro remissione peccati originalis institutum est Baptismus) ita etiam videtur solum institutum ad abstergendas reliquias peccatorum actualium; minimè autem peccati originalis. Probandum itaque manet Suario, sufficere reliquias peccati originalis, quod facilius, aut saltem æquè facile, negatur, atque asseritur.

Et negatio videtur esse Doct. Angel. 4. dist. 23. q. 2. a. 2. q. 4. ibi: *Ad primum ergo dicendum, quod non datur contra reliquias originalis peccati, nisi secundum quod sunt per actualia peccata quodammodo confortata: unde principaliter contra actualia peccata datur, ut ex ipsa forma patet, quæ non sunt in peccato.*

Ad secundum dicendum; quod infirmitates in peccato non sunt ex peccato actuali causate, sicut in adultis: & contra illas præcipue infirmitates hoc Sacramentum datur, quæ sunt ex peccato causate, quasi peccati reliquias.

Sed numquid sufficiunt peccata actualia commissa ante Baptisum? Affirmat Averroës hic seq. 8 §. *Secunda quoque Conclusio patet, cum Aliis quos citat; videturque, inquit, conformis praxi, quamvis raro occurrat.* Quod raro occurrit, verissimum est, & quando occurrit, tunc adhuc dubium est, an post Baptisum non fuerit commissum aliquod peccatum veniale, ut supra dicebat Sanctus in Select. Et forte sic hi prædicant, sunt in sententia Suarii, qui nullum peccatum requirit. Igitur ex illa praxi nihil efficaciter probatur.

Ratione ergo suadet suam sententiam Averroës: quia in eo, qui peccavit ante Baptisum, satis verificantur verba formæ, & concurrent alia, quæ sunt de ratione huius Sacramenti. Ac præsertim in eo considerari adhuc possunt reliquias illorum peccatorum: per Baptisum enim tollitur quidem totus reatus peccati, quæ luenda esset in alia vita, sed adhuc in baptizatis remanent penalitates huius vite, & alie reliquie, quæ antea dixit fuit; & ita in eis optime potest habere locum primarius effectus huius Sacramenti. Et quando de facto illi, qui susceperunt in adulta ætate Baptisum, post aliquod tempus deveniunt in mortis articulum, hoc Sacramentum illis prodest; non solum contra reliquias peccatorum, denuo commissorum post Baptisum, sed simul etiam antea commissorum: quia ex omnibus potest orti molestia & perturbatio in illo articulo, & potest adhuc extare debilitas, ex illis contracta. Hucusque Averroës.

Sed pari ratione, dicit aliquis, facile potuisset suadere, sufficere etiam solum peccatum originale, & reliquias ipsius, quæ permanent, eo remisso per Baptisum quoad culpam & poenam; nam etiam ex illo peccato potest orti molestia.

molestia & perturbatio in illo articulo, & potest adhuc extare debilitas, ex illo contracta. Et aliunde Extrema Unctio non est instituta magis ad delenda peccata actualia ante Baptismum commissa, quam ad delendum peccatum originale. Cur ergo in eo, qui solum peccavit originaliter, sed minus poterint verificari verba formae, & alia concurrere, quae sunt de ratione hujus Sacramenti; quam in eo, qui solum peccavit actualiter ante Baptismum?

Respondetur, quia verba formae significant peccatum actuale: *Quidquid deliquisti per visum, auditum &c.* Quis autem dubitet, an delictum per visum, auditum &c. debeat intelligi actuale? Siquidem originale propagatione transfusum omnibus, inest unicuique proprium.

Prorsus, inquis, intelligitur peccatum actuale, sed commissum post Baptismum; de hoc enim solo possunt fideles sacramentaliter confiteri & absolvi; jam autem Extrema Unctio est consummativa Sacramenti Pœnitentiæ: ergo solum remittit peccata & abstergit reliquias peccatorum, quæ sunt materia Sacramenti Pœnitentiæ.

Respondet Aversa suprâ §. *Nec obstat.* Debet quidem (Extrema Unctio) ut fortiatum effectum, consequi post Pœnitentiam, quia non prodest nisi peccata sint per veram Pœnitentiam retractata: sed Pœnitentia non exercetur solum in proprio Confessionis Sacramento, verum aliis etiam actibus, ut notum est. Immo in ipso Baptismo adulterum, qui actualiter peccaverunt, debet intervenire Pœnitentia, ut suo loco dictum est. Quare optimè Conc. Trident. non dixit, hoc Sacramentum Unctionis esse Consummativum Sacramenti Pœnitentiæ, sed simpliciter, Pœnitentiæ. Et adjecit: *Totius Christianæ vitæ, quæ perpetua Pœnitentiæ esse debet, consummativum existimatum est à Patribus.*

Verè tamen hæc sacra Unctio non valet remittere quoad culpam peccata commissa ante Baptismum, sicut interdum remittit commissa post Baptismum. Quia nimirum nullum aliud Sacramentum valet sine Baptismo: & non solum caret effectu, sed est prorsus invalidum. Quare qui non est baptizatus, nullatenus potest hoc Sacramento jvari; qui autem baptizatus est; jam per ipsum Baptismum justificatus est à peccatis, vel in eodem actu, si erat dispositus; vel saltem postea per Contritionem aut Attritionem removens obiceta. At bene poterit hæc sacra Unctio delere reliquias eorumdem peccatorum, quæ jam in se per ipsum Baptismum erant deleta. Hactenus Aversa.

Sed videtur petere principium; nam queritur, quare potius possit abstergere reliquias eorumdem peccatorum, quam ipsa peccata delere, cum Conc. Trident. nullam faciat distinctionem, sed simpliciter dicat: *Unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergetur.* Ergo illa delicta seu peccata remittit,

quorum abstergit reliquias; si remissa sint; & illorum tantum peccatorum abstergit reliquias, quæ remittit, si remissa non sint.

Atque hæc videtur probabilior sententia; & per consequens probabilis videtur, non esse administrandum Sacramentum ei, qui post Baptismum certò certius non commisit ullum peccatum, vel saltem veniale; ne alioquin forma sit falsa, quæ, sicut dixi, absoluta est; & non conditionata; estò alioquin, de aliquo ex quinque sensibus posset subintelligi conditio: *Si deliquisti*; ut sensus sit: *Si per visum deliquisti, id quod deliquisti.* Interim inter sensus indefinitè debet absolute verificari: ita ut conditio ad summum cadat super hunc vel illum sensum disjunctivè; non autem simpliciter super peccata: nempe quasi dicatur; si per visum deliquisti, id quod deliquisti; & sic de singulis. Deinde supponi meritò potest, moraliter loquendo, hominem habentem sensum; per eum deliquisse; & ideo absolute potest proferri forma, estò fieri possit, quòd sit falsa; & per consequens Sacramentum ex illa parte invalidum.

Sed quid si non habeat visum v. g. vel auditum? Respondent aliqui, omittendam esse unctionem & formam correspondentem. Sed contrarium præscribitur in Rit. Rom. ut suprâ vidimus. Et ideo cum Doctore Seraphico suprâ q. 3. dici posset: *Cæci libenter vellent videre, & surdi auditum desiderant, quàmvis non audiant; & ideo rectè debent in talibus membris (aut partibus locis illis proximis) inungi; quia per talia membra aut peccaverunt; aut peccare voluerunt; saltem veniali appetitu.*

Quæ cum ita sint, persisto in Conclusionem; & dico rursus, neminem esse inungendum, de quo præsumi non potest, quòd aliquando actualiter peccaverit, saltem ante Baptismum; quod tamen de omni præsumi potest, qui aliquando usus fuit ratione.

Rectè ad propositum nostrum Catechism. Rom. p. 2. c. 6. q. 9. *Omnes qui rationis usu carent, ad hoc Sacramentum suscipiendum apti non sunt; & pueri, qui nulla peccata admittunt, quorum reliquias sanare huius Sacramenti remedio opus sit, amentes item & furiosi; nisi interdum rationis usum haberent, & eo potissimum tempore pie animi significationem darent, peterent; ut sacro oleo ungerentur: nam qui ab ipso ortu nunquam mentis & rationis compos fuit, ungens non est: secus verò si agrotus, cum mente adhuc integrâ huius Sacramenti particeps fieri voluisset, postea in insaniam & furorē incidit.*

Similiter loquitur Rit. Rom. Tit. de Sacram. Extremæ Unctionis ibi: *Infirmis qui duntaxat sanâ mente & integris sensibus essent, illud petierunt, seu verisimiliter petissent, seu dederunt signa contritionis, etiamsi deinde loquelam amiserint, vel amentes effecti sint, vel delirarent aut non sentiant, nihilominus præbeatur*

Non est ministrandum hoc Sacramentum ei, qui post Baptismum nullum certò peccatum commisit.

Quid si infirmus non habeat visum vel auditum?

Quinam inungi debeant ex Catechismo Rom.

& Rit. Rom.

Solvitur.

110. Respica.

Solvitur.

111. Videtur esse peccato gravis.

Sed si infirmus, dum phrenesi aut amentia laborat, versimiliter posset quidquam facere contra reverentiam Sacramenti, non inungatur, nisi periculum tollatur omnino. Impenitentibus vero & qui in manifesto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis & nondum baptizatis penitus denegetur. Non ministrretur etiam . . . . . pueris rationis usum non habentibus, utpote (ut supra Catechismus) qui nulla peccata admittunt.

114.
Explicatur
aliqua vet-
ba Scoti.

Ex his quisque festinè cognoscat, quomodo intelligendus sit Scotus, circa principium Conclusionis allegatus, quando dicit: Quia etiam non utentes ratione non possunt esse penitentes, excluduntur furiosi & amentes, & hoc nisi per voluntatem præcedentem expressam præsumantur illud velle.

Ubi per, *Expressam voluntatem*, non intelligit explicitam petitionem; sic enim non solum præsumerentur illud velle, sed potius scirentur illud velle. Quid ergo intelligit? Voluntatem expressam Christianè vivendi, & per consequens moriendi, in qua voluntate implicite continetur voluntas suscipiendi hoc Sacramentum in articulo mortis.

Enimverò cum ex hoc Sacramento nullum redundet onus in suscipientem, nec mutetur per hoc ejus status, veluti per Matrimonium & Ordinem; sed maximum commodum, absque ullo incommodo, inde infirmo proveniat; ut patet ex ejus effectibus, supra explicatis: unusquisque qui Christianè vixit, maxime per susceptionem aliorum Sacramentorum, præsumitur in extremis velle illud Sacramentum, si forte, morbo præoccupatus, non possit explicitè id petere.

Si quis autem, immediatè ante amissum usum rationis, dixisset; se nolle ullo modo hoc Sacramentum suscipere, sive in hac voluntate peccaverit mortaliter, sive non, de quo infra disputabimus, certum est, quòd tunc invalidè illud conferretur; adedque nec posset, multò minus deberet dari. Patet ex dictis disp. 1. sect. 8. conclus. 1. ad quam remitto Lectorem.

115.
An requirantur in suscipiente hoc Sacramentum actualis devotio ex D. Tho.

Solum hic noto, quòd videatur Doctor Angel. 4. dist. 23. q. 2. a. 2. q. 3. & 4. requirere actualem devotionem in suscipiente hoc Sacramentum. Ad tertiam, inquit, questionem dicendum; quòd ad effectum huius Sacramenti percipiendum, plurimum valet devotio suscipientis &c. Et ideo illis, qui non possunt recognoscere & cum devotione suscipere hoc Sacramentum, dari non debet; & præcipuè furiosis & amentibus, qui possunt irreverentiam Sacramento per aliquam immunditiam facere, nisi haberent lucida intervalla, in quibus Sacramenta recognoscerent, & sic eis conferri in statu illo possent.

Et infra: Ad quartam questionem dicendum; quòd hoc Sacramentum exigit actualem devotionem in suscipiente, sicut & Eucharistia: unde sicut Eucharistia non debet dari pueris, ita nec hoc Sacramentum.

Ut ut sit de mente D. Tho. quam hic non examino, sed suis Sectatoribus examinandam

relinquo; sufficit nobis communis praxis, conformis Rit. Rom. ut absque ullo scrupulo Sacramentum hoc administremus etiam illis, qui amentes effecti sunt, vel delirant, aut non sentiunt, dummodo absit periculum irreverentiae, & adsit status gratiae.

Cum enim Extrema Unctio sit Sacramentum vivorum, si infirmus habeat mortalis peccati conscientiam, præmittat Confessionem licet quippe omnia Sacramenta, excepta Eucharistia, ut suo loco diximus, suscipi possent cum sola contritione charitate perfecta; eadem quia in periculo mortis obligat præceptum Confessionis, æquum est, ut præmittatur ante hoc Sacramentum; quàmvis alioquin non sit omnino necessarium, dummodo postea velit & possit confiteri. Interim communiter sic practicatur, maxime cum solet prius ministrari infirmo Eucharistia, ad quam præquiritur Confessio. De quo ordine ministrandi hæc Sacramenta, statim latius disputo.

Præmitto hoc Corollarium: Si quis in mortali actuali existens incidat in amentiam, aut sensus ita amittat, ut non possit præsumi habuisse saltem Attritionem, non debet ei conferri hoc Sacramentum; quia est planè eo indignus, & sine ulla utilitate ei conferretur.

Sed numquid sufficit, quòd præsumatur contritus? Etenim si quis sciat se tantum esse attritum, non potest licitè suscipere hoc Sacramentum; ergo neque Sacerdos, sciens alterum esse nisi attritum, poterit ei illud conferre.

Respondet Arriaga disp. 53. n. 41. sequens Conseq. quia ipse suscipiens tenetur habere Contritionem; at Sacerdos conferens Sacramentum, si jam non possit melius dispoñere infirmum, cum eo ipso cesset in infirmo obligatio majoris dispositionis, poterit tunc illud ei conferre, quando videt, aut probabiliter suspicatur, infirmum habere illam dispositionem, quæ est sufficiens ad hoc, ut illud Sacramentum gratiam causet, & eum hominem liberet ab æterna damnatione. Hæc ille.

Ego autem dico; Sacerdotem tali casu probabiliter posse prius infirmum absolvere à peccatis, & consequenter debere ipsum absolvi, per quam Absolutionem ex attrito, ut communiter loquuntur Theologi, fiet contritus; atque, secundum nostram sententiam, multo valde moraliter loquendo poterit, multò minus debet hoc Sacramentum administrari infirmo solum attrito.

Sed numquid aliquando poterit administrari solum contrito, sine prævia Confessione, aut acceptione Viatici? Responso erit.

CONCLUSIO VI.

Ex generali Ecclesie consuetudine observandum est, ut si tempus & infirmi conditio permittat, ante Extremam Unctionem, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta infirmis præbeantur.

animo confitendi horâ opportuniori; præsertim si confessus quidem antea fuerat, sed postea alia de novo confitenda occurrant.

Item convenientius est, regulariter loquendo, præmittere Communionem ante Unctionem. Patet ex ipso usu. Patet ex ipso nomine Unctionis Extremæ, quasi scilicet extremi remedi & ultimi subsidii, quod ad salutem animæ exhibetur. Unde etiam gravius vitæ delictum & morti propinquius expectatur ad præbendam Unctionem, quam Viaticum. Et sine dubio aliqua admiratio oriretur in populo, si viderent quempiam infirmum, absque legitima causa prius ungi, quam communicari. Quæ omnia suadere videntur, non vacare veniali culpâ, consuetum ordinem ex mero arbitrio invertere.

Facile tamen occurrere potest rationabilis causa, ut præmittatur Unctio, non suscepto Viatico. Si enim quis repentino casu oppressus destituitur sensibus, debet utique ungi, quamvis ei non præbeatur Viaticum. Si æger deglutire non possit, vel vomitu provocetur, debet ungi, quamvis non communicari. Quod si postea infirmus ad se redeat, vel usum deglutendi ac retinendi recuperet, debet accipere Viaticum. Immo in quibusdam locis publicis peccatoribus aut peccatricibus, ad mortis articulum devenientibus, non conceditur sacra Communio, sed bene sacra Unctio. Potest etiam contingere aliqua occasio, quæ commo- dius & promptius sit, aliquem prius ungi, quam communicari, & tunc convenienter & absque ullo scrupulo sic fieri potest. Hactenus Aversa.

Juxta hæc ad illas auctoritates, pro posteriori parte adductas, dicendum est; iis solum ostendi, posse quidem præberi sacram Unctionem ante Viaticum, & interdum ex rationabili causa ita convenire: aut forte aliquo tempore & loco sic fuisse consuetum, nunc tamen nusquam sic servatur. Ut omittam, Canonem illum: *Ab infirmis*; non esse alicujus Concilii aut Pontificis; sed Theodori Archiepiscopi Cantuariensis, qui statuta sanctorum Patrum non refert ad illum ordinem Unctionis ante Communionem, sed simpliciter ad sumptionem Eucharistiæ in periculo mortis, aut certe ad susceptionem utriusque Sacramenti, sive hoc, sive alio ordine, de quo ibi non erat disputatio.

Ad perpetuam consuetudinem, quam allegant pro priori parte Catechismus Rom. & Rit. Rom. Responder Suarez disp. 44. sect. 1. n. 8 vel referendam esse ad solum Sacramentum Pœnitentiæ, quia ratio Catechismi non aliud probat; nam conscientia peccati mortalis non tollitur per Eucharistiæ, sed per Pœnitentiæ. Vel certe intelligi posse de Eucharistiâ, ut absolute cibus animæ est, non ut Viaticum. Vel de communi consuetudine Ecclesie Romanæ aut Catholicæ majori ex parte, non verò de omnibus eius provinciis vel regionibus. Et hoc; inquit

M m m 3 quic

118. Sunt verba Rit. Rom. Tit. de Sacram. Extr. Unct. Consonat Catechis. Rom. p. 2. c. 6. q. 12. ibi: Quoniam omni studio curari oportet, ne quid Sacramenti gratiam impediatur; ei vero nihil magis adversatur, quam alicuius peccati mortiferi conscientia: servanda est Catholica Ecclesie perpetua consuetudo; ut ante Extremam Unctionem, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentum administraretur. Et ita in praxi servatur.

119. De hac controversia placet nobis sententia Aversæ hinc sect. 9. ubi sic ait: In hac re satis constat, non cadere certum ordinem sub gravem obligationem inter Extremam Unctionem, & alia duo dicta Sacramenta. Quia nec ex natura rei, nec ex positivo jure apparet talis obligatio. Cadit tamen sub convenientiam, & fortasse sub aliqualem obligationem. Ita videlicet, quod sine dubio convenientius est præmittere Confessionem ante Unctionem, præsertim quando infirmus habet conscientiam mortalium peccatorum. Et ita sanè communiter observatur.

120. Nisi tamen occurrat talis causa, quæ rationabiliter excusare videatur, quâ infirmus prudenter judicet, aut ex consilio etiam Sacerdotis, expedire prius suscipere Unctionem, eum

Contrarium infirmis dicitur: Ab infirmis 26. q. 7. de ipsis infirmis dicitur: Sacra Unctione olei inuncti secundum statuta Patrum, Communionem reficiantur. Et D. Bernardus in vita S. Malachiæ, ac Surrius in vita S. Arnulphi die 15. Aug. referunt eos Sanctos fuisse prius unctos, & postea Viatico refectos. Idem fuisse communiter consuetum testatur B. Gertrudis l. 5. c. 29.

Oppositum regulariter convenit

121. Casus aliqui in quibus potest præmitti Unctio

122. Respondetur ad auctoritates adductas pro opposito Concl.

123. Respondetur ad auctoritates adductas pro opposito Concl. allegatam.

quit, satis est, ut hic ordo convenientior à nobis judicetur.

123.
Allud fundamen-
tum nostrae Con-
clus.

Qui etiam fundari potest in hoc, quod Eucharistia multò citiùs & faciliùs detur infirmis, quàm Extrema Vnctio: quia non habet solùm rationem Viatici, sed etiam cibi, qui semper necessarius est: postquam autem semel accipitur, regulariter sapiùs non datur eidem infirmo, etiamsi ad extremum deveniat, propter difficultatem vel propter reverentiam, aut propter Parochorum morem, qui suo muneri satisfecisse videntur Vnctionem Extremam addendo. At si post acceptam Vnctionem infirmus petat Eucharistiam, licet illam antea receperit, illi neganda non est, si aliud non obstat.

Et hoc fortasse modo accidit in exemplis in contrarium allatis: nam ex eis solùm habetur, Eucharistiam datam fuisse post Vnctionem, non verò quòd antea etiam suscepta non esset. Hec ille. Igitur illa communis seu generalis consuetudo solùm probat convenientiam, vel ad summum obligationem sub veniali, non sub mortali.

124.
An pueri
qui nunquam
communicavit
debeat ad-
ministrari
Ext. Vnct.

Neque ex ea rectè inferitur: ergo pueri, qui ob defectum ætatis sacram Eucharistiam nunquam suscepit, etiam habeat usum rationis sufficientem ad peccandum, & aliquando suscepit Sacramentum Pœnitentiæ, non est administranda Extrema Vnctio. Imprimis; quia tali puero in articulo mortis non est Communio deneganda, ut probavimus disp. 4. sect. 8. conclus. 6. adeoque ordo ille potest observari.

Deinde; quia tali casu administrationem Eucharistiæ non permittit infirmi conditio. Unde potiùs ex illis verbis Rit. Rom. contrarium probatur; scilicet si conditio pueri ob defectum ætatis talis sit, ut ei non debeat administrari Eucharistia, non ob id neganda erit Extrema Vnctio. Ita Ioan. Sancius in Select. disp. 27. n. 21.

Vbi ad idem propositum allegat, quod ibidem ait Rit. Rom. *Debet hoc Sacramentum infirmis præberi, qui cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant &c.* nullà factâ mentione de susceptione Eucharistiæ.

125.
Affirmat
Ioan. San-
cius, quem
Auctor se-
quitur.

Hic Auctor mordicus defendit hanc sententiam à n. 6. citans Alios n. 10. quibus libenter subscribo. Ratio autem est; quia talis puer est capax omnium effectuum huius Sacramenti, scilicet remissionis peccatorum venialium, alleviationis ac confirmationis animæ & sanitatis corporalis; est, inquam, capax gratiæ habitualis & actualis, etiam quatenus confertur per Vnctionem, & illa verba: *Per istam sanctam Vnctionem, indulgeat tibi Deus &c.* Cur ergo non possit, immo non debeat ipsi administrari hoc Sacramentum?

Nonne Iacobus Apostolus in suis verbis prærequirit susceptionem Eucharistiæ? Clarum est quòd non. Quo ergo jure Parochus ipsi ne-

gat remedium tam utile, quod aliquando potest eum facere de attrito contritum, insulendo primam gratiam? Fieri enim potest, ut peccaverit mortaliter, & non fuerit peccatum suum confessus cum debito dolore; quo casu, si postea recipiat hoc Sacramentum cum sola Attritione, putans bonâ fide se esse in statu gratiæ, hoc Sacramentum causabit primam gratiam, & per consequens infirmus salvabitur, aliàs in æternum damnandus. Iudicet ergo Parochus (inquit Sancius supra n. 8.) num rectè ovem suam pascat, fame perire eam sinens, ubi cum pastu gratiæ posset jugiter reficere.

Unde n. 16. existimat, Parochum peccare de se mortaliter contra charitatem proximi, immo contra iustitiam, si puero petenti nolit Sacramentum ministrare. Et n. 11. audet dicere, magis fore necessarium Sacramentum Vnctionis puero, qui nunquam communicavit, quàm adulto, qui sacram Eucharistiam jam suscepit, aut in illa infirmitate, aut in salute tempore. Quis enim negavit, Sacramentum Eucharistiæ uberrima auxilia gratiæ conferre, ad vincendas tentationes dæmonis, in hora mortis occurrentes, cum illa de se conferre quovis etiam tempore, & specialis illius effectus sit, conferre auxilium congruum ad perseverandum in gratia finaliter?

Ex quo inferi n. 12. quòd si sit adultus in articulo mortis constitutus, qui sacram Eucharistiam in illa infirmitate suscepit, & post etiam sit in eodem articulo, qui tamen nunquam communicavit; Parochus verò, si dem adultro Sacramentum Vnctionis ministrat, prout dicit prudenter & timeat, puerum interea in Vnctione moriturum, tenebitur sanè ministrare puero, adulto relicto; ex lege enim charitatis aut iustitiæ in Ministro ex officio, majori necessitati occurrendum est. Hec ille.

Immo (addit n. 13.) etsi adultus in infirmitate non suscepit sacram Eucharistiam, suscepit tamen antea, & iudicet Pastor probabiliter non peccasse mortaliter post jam susceptam. Nam Sacramentum Eucharistiæ auxilia confert ad vincendas tentationes quolibet tempore oblatas; nec refert, quòd paulò vel multò ante ad occasionem oblatam Eucharistia sit suscepta; nam auxilia Eucharistiæ non statim dantur, sed quando occasio vincendi tentationes offertur: tunc enim necessaria sunt, & non quando suscipitur Sacramentum. Ita Sancius.

Sed contra facit primò; quòd adultus pueribus sit Subjectus tentationibus, maxime si fuerit gravis peccator, quàm puer, qui rarissimè in tali ætate solet, mortaliter saltem, peccare.

Secundò; fieri potest, ut adultus ante infirmitatem jam receperit omnia auxilia sibi debita ex una aut pluribus Communionibus; non enim putandum est, per unam Communionem dari auxilia ad vincendas omnes impolterum tentationes; sed multùm verisimile est, Chri-

lum decreuisse per singulas Communiones conferre auxilia sacramentalia pro certo numero occasionum seu vincendarum tentationum.

Existimo ergo valde difficile esse, prudenter judicare, quis cui præferendus sit seu præungendus, puer, an adultus, quando uterque non potest inungi; quia difficile est judicare, quis ex illis habeat majorem necessitatem. Interim hæc concurrentia rarissima est, & ideo non diutius hic hærendum, & tempus quasi inutiliter terendum casibus quasi metaphysicis.

Hoc unicum firmissimè assero; me nullam videre rationem solidam, negandi puero capaci Sacramenti Pœnitentiæ, negandi, inquam, Extremam Unctionem; estò, quia Eucharistia majorem requirit discretionem & reverentiam, hæc justè postet ei negari.

Hinc ad Manuale Toletanum Sacramentorum, quod circa administrationem Sacramenti Unctionis Regulam 5. constituit sequentis tenoris: *Pueri qui carent usu rationis, aut amentes, qui ab ipso ortu nunquam fuerunt mentis compotes, augendi non sunt. Quà verò ætate pueris conceditur Communio, Unctio quoque concedenda est.*

Respondeo I. cum Sanctio supra n. 2. 1. emendatum esse à Paulo V. in Rit. Rom. præcipiente, ut supra vidimus, Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ ministrari infirmis ante Extremam Unctionem, nisi aliud tempus & infirmi conditio postulent.

Respondeo II. ibi solùm statuitur, quod erat extra omnem controversiam, scilicet, *Quà ætate pueris conceditur Communio, Unctio quoque concedenda est.* Ergo à contrario sensu, si ob defectum ætatis nunquam fuerit concessa Communio, Unctio concedenda non erit, neg. Conseq. quia argumentum à contrario sensu, in positivis maximè, non semper valet.

Dices: si nollet Constitutio illa hoc significare, absque necessitate diceret, in ætate quà conceditur Communio pueris, concedi Extremam Unctionem; hoc namque planum erat, nec cuiquam in dubium vertendum.

Respondeo; quia planum erat, ideo dixit hoc, & tacuit aliud, quod erat controversum, nolens controversiam dirimere. Nonne etiam planum erat, pueros, qui carent usu rationis, non esse inungendos? Et tamen hoc dixit. Numquid absque necessitate? Sane plurima dicuntur à Conciliis, quæ sunt certissima & clarissima, & tamen non ideo sine necessitate, id est, congruitate seu convenientia, ne quod ex se clarum & certum est, contingat per accidens ab aliquibus ignorari.

Ad aliud argumentum Adversariorum; nimirum, si puero administraretur Extrema Unctio, dum adhuc incapax est Eucharistiæ, inverteretur per se natura Sacramentorum, quod nunquam est licitum. Respondet Sanctius supra n. 22. ex Suario disp. 44. antiquam fuisse consuetudinem porrigendi Eucharistiam ultimo loco, de qua consuetudine supra egimus.

Fundatur autem in aliquibus congruentiis; quia scilicet decet post perfectissimam animæ purgationem, etiam quoad pœnas, Eucharistiam suscipere; vel quia Viaticum magis congiunctum est ad periculum mortis, cum detur decessuris; nec detur ut detineantur, sed ut proficiantur: Unctio verò datur, ut in vita præfenti immorentur, si expediat infirmis. Vide hæc latius deducta apud Suarium supra.

Quidquid sit de hac consuetudine (inquit Sanctius) respectu adulti, qui Eucharistiam & Unctionem potest recipere, consuetudo saltem Extremam Unctionem non administrandi pueris, qui nunquam communicarunt, non est observanda; ut minùs expediens, & in præjudicium puerorum, qui certè tantò magis indigent Unctione, quantò minùs foventur auxilio Eucharistiæ, quam nunquam receperunt. Hæc ille.

Et post pauca ait: Quodd forte, attentis naturis utriusque Sacramenti Eucharistiæ & Unctionis, congruentius foret ultimo loco Eucharistiam suscipi. Sed adhuc, si dicatur contrarium: Respondet equidem ad argumentum propositum; naturam Unctionis non exposcere absolute ministrari post Eucharistiam respectu omnium hominum, sed solùm capacium suscipiendi eam: respectu verò puerorum, qui incapaces judicarentur Eucharistiæ, & non Pœnitentiæ, tantùm, inquit, abest, naturam Unctionis sacræ exposcere, ut pueris non detur, qui non suscipere Eucharistiam, quòd potius postulet ex sua natura illis ministrandam fore. Nam cum ex natura sua hoc Sacramentum sit institutum tanquam in consummationem Pœnitentiæ ad delendas reliquias peccatorum & vincendas tentationes, in hora mortis maximè urgentes, sitque ex generali ratione institutum in favorem animarum, tunc ex sui natura maximè postulat exhiberi, quando anima magis illo indigerit. Hucusque Sanctius.

Nec valet tertium argumentum Adversariorum, utputà: In naturalibus si daretur aliquod vivens incapax nutritionis, indebitè & contra ordinem naturæ ageret, si sibi applicaret res, quibus augetur, cum augmentum terminus sit nutritionis: ergo eadem ratione proportionaliter puero incapaci gratiæ nutritionis, quæ confertur per Eucharistiam, indebitè applicabitur & contra ordinem naturæ supernaturalis Extrema Unctio, quæ vita spiritualis pueri augetur.

Hoc, inquam, argumentum non valet: nam in primis puer ex se non est incapax nutritionis, sed solùm ex præcepto Ecclesiæ; nam antiquitus etiam pueris, non utentibus ratione, dabatur Eucharistia, quis audeat dicere sine fructu?

Secundò; non semper valet argumentum à naturalibus ad supernaturalia; alioquin sicuti cibibus naturalibus non prodest homini naturaliter mor-

133.
Consuetudo negandi pueris Extreme Unct. qui nunquam communicarunt, non est servanda.

Natura Unct. non postulat absolute ministrari post Eucharistiam.

134.
Tertium argumentum Adversariorum.

Responsio

135.
Non semper valet argumentum

129.
Difficile est judicare, quis cui præferendus sit seu præungendus, puer, an adultus, quando uterque non potest inungi; quia difficile est judicare, quis ex illis habeat majorem necessitatem.

130.
Statutum Man. Tol. Sacramentorum.

Prima ad illud responso, ex Sanchez.

Notanda.

131.
Obiectio.

Solvitur.

132.
Responso ad aliud argumentum ex Sanchez.

mortuo, ita cibus spiritualis non prodesset homini spiritualiter mortuo; quod tamen multi negant, dicentes Eucharistiam per accidens & secundario aliquando conferre primam gratiam. Licet ergo augmentum in naturalibus solum sit terminus nutritionis, secus tamen augmentum in supernaturalibus. Vnde licet deficiat gratia, quæ datur per modum nutrimenti, poterit tamen homo habere aliam gratiam per modum augmenti, si recipiat Sacramentum, quod est causa efficiens illius gratiæ.

Quod necessarium etiam Adversariis dicendum est, nisi ausint dicere; Extremam Vnctionem illis pueris non solum illicitè, sed etiam invalidè ministrari, quod non habet apparentiam veritatis. Nam si validè ministratur; & ipsi bonâ fide, putantes id esse licitum, recipiunt Sacramentum, quod sic ministratur, quidni recipiant etiam fructum Sacramenti, cum Sacramenta gratiam conferant non ponentibus obicem; ipsi autem non ponant obicem?

Illud quasi pro coronide ad calcem hujus Conclusionis addiderim; quando dubitatur, num pueri habeant usum rationis, sicut potest ipsis ministrari Sacramentum Pœnitentiæ sub conditione, sic etiam posse ministrari sub conditione Sacramentum Extremæ Vnctionis, propter maximam ejus utilitatem & fructum, quem fortè accipiet; & quia ministrando conditionatè nulla irrogatur irreverentia Sacramento.

Si autem à me quæritur, utrùm sæpius in eadem infirmitate possit administrari Extrema Vnctio, uti sæpius potest administrari Sacramentum Pœnitentiæ, Respondeo:

CONCLUSIO VII.

Infirmus in periculo mortis moraliter uno, non nisi semel; in diversis moraliter, sæpius potest inungi.

137.
Probatur
Concl. ex
Catechismo
Rom.

DE hac Conclusionis ita loquitur Catechismus Rom. suprâ q. 11. *Illud hic observare oportet, in una eademq; egrotatione, cum aeger in eodem vita periculo positus est, semel tantum ungendum esse. Quod si, post susceptam hanc Vnctionem, aeger convalescit; quoties postea in id vita discrimen incidit, toties eiusdem Sacramenti subsidium ei poterit adhiberi. Ex quo patet in eorum Sacramentorum numero, quæ iterari solent, reponendam esse.*

Rit. Rom.

Concinit Rit. Rom. suprâ ibi: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut cum infirmus convalescit, iterum in periculum mortis incidit.*

138.

Idem docet Conc. Trident. sess. 14. de Sa-

crum. Extre. Vnct. c. 3. hisce verbis: *Quod si infirmi, post susceptam hanc Vnctionem, convalescant, iterum huius Sacramenti subsidium iterari poterunt, cum in aliud simile vita discrimen incidant.*

Ex quo infero; non requiri novam infirmitatem, sed solum novum vita discrimen; iam autem in eadem infirmitate possunt plura successivè vita discrimina occurrere; id experientia probat in Astmaticis, hydropticis, phthisicis, in quibus radice morbi permanente, mortis status sæpè notabiliter mutatur, ut nunc in periculo urgenti constituti & lecto affixi, postmodum plateas & Ecclesiam frequentent, ac rursus in periculo urgenti constituti lecto affigantur. His itaque sæpius posse hoc Sacramentum ministrari, est communis DD. sententia.

Ratio est; quia hoc Sacramentum (& per consequens gratiæ actuales, quæ illius intuitu dantur) non præcisè respicit agrotationem, sed statum illius periculofolum: ergo quoties hic status moraliter iteratur, toties etiam potest iterari Sacramentum; quia toties infirmus est denudè ad lucram armandus per novas gratiæ actuales. Dico, *Moraliter*; quia cessatio periculi potest esse tam brevis, ut moraliter loquendo, id est, secundum æstimationem hominum, cesseretur idem & non diversum periculum.

Frivolum autem est, inquit Suarez disp. 40. sect. 4. n. 7. unius anni interruptionem polliceri; quia intrâ illud tempus celestium corporum præsertim solis revolutio periculi quid enim hoc refert ad Sacramenti necessitatem vel dignam administrationem? *Abstraham valde videtur*, inquit D. Bohnavent. 4. dist. 2. a. 2. q. 4. *Sacramenta regulari secundum motum solis & astrorum.*

Alii unius mensis tempus assignant; sed voluntario magis arbitrio, quam certâ ratione. Paludanus pro regula assignat; quoties probabile est in nova peccata venialia incidisse, juxta quam regulam nihil aliud expectandum videtur, nisi quod homo simpliciter dici possit evadisse prius periculum, ita ut medicorum & prudentum judicio censetur esse liber ab illo agrotationis statu: nam si postea iterum reciderit etiam in illo medio statu brevi tempore duraverit, poterit iterum inungi; nam in quolibet brevi tempore timeri possunt nova peccata, præsertim venialia.

Eadem videtur fuisse mens Doctoris Seraphici suprâ, immediatè subnectens verbum præallegatis: *Et ideo potest aliter dici, quod nullus in aliqua infirmitate ungendus est, nisi cum præsumitur ad exitum appropinquare; & hoc est ex infirmitatis aggravatione, quem statum natura dum sustinere non potest, immo aut vincit aut vincitur. Sane ego infirmus non moriatur, sed diutius vivat, est non perfectè curetur, curatur tamen aliquo modo ab intensione morbi: quia ideo venialia iterum reddere possunt, & iterum infirmitas corporalis aggravatur, ita potest & debet Sacramentum Vnctionis iterari.*

136.
Pueri de
quo dubita-
tur, an ha-
beat usum
rationis, po-
tess ministrari
Extremam
Vnct. sub
conditione.

138.

Secl. 3. De ejus Ministro & Subjecto. Concl. 7. 465

Quia verò, inquit Suarez supra, præcipua ratio suscipiendi hoc Sacramentum, non est peccatorum venialium remissio, ideo etiam hæc regula non est admodum certa; ideoque prudenti arbitrio hoc relinquendum est, ut nimirum consideratâ diuturnitate ægritudinis, & statum ejus, & interruptione eorum inter se, practica & communi existimatione illa censeantur diversa pericula, & status ita diversi, ut perinde se habeant ac si essent morbi omnino distincti. Hæcenus Suarez.

Ego autem nihil aliud requiro, quàm ut Medici absolute judicent, jam transisse periculum mortis, quod de facto erat, & ratione cujus inunctus fuerat, sive interim commiserit nova peccata venialia, sive non; quod, meo iudicio, impertinens est ad multiplicandum periculum mortis, & per consequens ad iterandum Sacramentum; estò etiam remissio peccatorum venialium foret præcipua ratio suscipiendi hoc Sacramentum.

Nam certum est, posse iterari hoc Sacramentum, estò nulla nova peccata venialia intervenissent; & certum est, non posse iterari, dummodo maneat idem periculum; tamen si post susceptum Sacramentum infirmus multoties venialiter peccasset. Ergo quòd sit unum vel multiplex periculum mortis, & per consequens quòd possit, vel non possit iterari hoc Sacramentum, nullatenus dependet à novis peccatis venialibus.

Sed quid, si perseverante eadem infirmitate, cum suo statu periculoso, adveniat nova ægritudo periculosa? Responderet Dicast. hic n. 166. si ægritudo superveniens, iudicio Medicorum sit aliquid naturâ suâ concomitans, vel ordinariè consequens, aut annexum priori ægritudini perseveranti, estò specie distinguitur, potest & debet reputari pro una & eadem. Item si ideo solum periculosa sit, quia casu invenit subjectum præcedenti morbo laborans, ac proinde tunc non iterandum hoc Sacramentum.

Si verò causa superveniens, ipsa per se, independentè à præcedenti, tam periculosa sit, ut se solâ sufficeret ad conferendam Extremam Unctionem; non improbabile mihi videtur (inquit hic Auctor) posse iterum repeti hoc Sacramentum; est enim simpliciter alius status ægroti, morbusque diversus, maxime si adhuc erat spes aliqua naturaliter sanandi in præcedenti morbo; tamen ex superventu sequentis ea spes tollatur.

Unde si contingat ægrotum, malignis febribus periculose decumbentem, ab aliquo lethaliter vulnerari; etiamsi ratione prioris ægritudinis suscepit Extremam Unctionem, probabile omnino puto, posse iterum licitè & validè Extremam Unctionem recipere; quia ægritudo simpliciter nova, constituit hominem in novo & distincto agone, & nova ac distincta necessitate auxiliorum respectu secundæ

ægritudinis; ad cujus agonem & certamen nondum existentis, non data fuerat gratia præcedentis Sacramenti. Hæc ille.

Sed tu præxim consule, quæ in hac re est optima interpres divinæ voluntatis, cum aliunde non satis de ea constat. Ego credo, quòd Parochi difficulter tali casu Sacramentum iterarent, cum res sit dubia, & casus extraordinarius; nec videatur sufficiens necessitas Sacramentum exponendi periculo hollritatis. Vnde si quis administrare vellet, melius id faceret conditionatè, quàm absolute. Neque enim hic solum agitur de licito; sed etiam de valido.

Fateor, Concilia nihil de hoc puncto definiunt, & potuit Christus sic instituere hoc Sacramentum, ut in eadem infirmitate & eodem periculo sæpius posset validè ministrari; interim perpetua & universalis praxis Ecclesiæ videtur probare, id fieri non solum illicitè, de quo nullum potest esse dubium, sed etiam invalidè; nam si validè posset fieri, & per consequens fructuosè; sicuti fructuosè in eadem infirmitate & periculo mortis sæpius administratur & suscipitur Eucharistia, cur, quæso, Ecclesia prohibuisset id fieri? Etenim durante etiam eodem periculo vitæ, potest homo nova peccata committere, & per consequens indigere novâ remissione peccatorum, & novis auxiliis pro novis tentationibus, occasione istorum peccatorum.

Igitur praxis illa Ecclesiæ signum sufficiens est, Christum noluisse sic instituere hoc Sacramentum, ut posset sæpius validè ministrari, & suscipi in eodem periculo mortis, sicut instituit Sacramentum Pœnitentiæ & Eucharistiæ, quæ sufficiunt ad delenda peccata post ministratam Extremam Unctionem occurrentia; & conferenda auxilia actualia ad vincendas tentationes, occasione istorum peccatorum. Quare autem Christus hoc potius voluerit, quàm istud, penes ipsum est, quis consiliarius ejus fuit?

Non sumus ingrati, quòd secundum placitum voluntatis suæ, in laudem gloriæ gratiæ suæ Christus instituerit Sacramentum Extremæ Unctionis eâ lege, ut semel tantum in quolibet periculo mortis posset suscipi, ut si nullum instituisset, non esset injustus; qui ergo per hoc Sacramentum liberatur à peccatis, gratiam diligit, qui non liberatur, debitum agnoscat, sibi que imputet, si post susceptum Sacramentum, in eodem periculo rursus peccet venialiter vel mortaliter.

Quàmvis ergo hoc Sacramentum non imprimat aliquem characterem, ut claris verbis docet Conc. Flor. in Decreto Eugenii ibi: *Inter hæc sacramenta tria sunt Baptismus, Confirmatio & Ordo, quæ characterem . . . imprimunt . . . Reliqua verò quatuor characterem non imprimunt & reiterationem admittunt; equidem initerabile est in eodem periculo, quia Christus sic voluit.*

Quod ergo hic dicitur: *Reiterationem admittunt*, intellige in aliquo casu; nam etiam Matrimonium

N n

144.
Consuetudo est praxis.

An possit in eodem periculo sæpius saltem validè ministrari.

145.
Sententia negans probatur ex praxi Ecclesiæ.

146.
Ext. Unct. non imprimat characterem.

Quomodo admittat reiterationem.

142.
Sufficit quòd Medici absolute iudicent hoc periculum mortis transisse.

143.
Quid si perseverante eadem infirmitate nova ægritudo superveniat?

monium cum secunda, vivente primâ uxore, jure divino est nullum; adeoque pro illo tempore interabile: ad veritatem itaque verborum Eugenii fati est, quod aliquando illa Sacramenta possint iterari.

147. Contra eius interabilitatem in eadem infirmitate obiicitur contumeliosus Graecorum. Jac. Goar. Menardus.

Solum ob stare videtur; quod Græci hodie plures Sacerdotes adhibent, qui successivè singuli infirmum cum formæ prolatione inungunt; quas omnes & singulas unctiones esse sacramentales, contendit Jac. Goar in Notis ad Off. Olei n. 37. allegans in confirmationem, Sacramentarium S. Gregorii (quod ex quodam M. S. Codice S. Eligij nuper edidit Hugo Menardus) in quo præscribitur iteratio Extremæ unctionis circa eundem infirmum, per plures dies successivè faciendâ.

148. Responsio ex Herincx.

Verùm hætenus mihi non constat (inquit Herincx hinc n. 50.) repetitas hujusmodi unctiones, fuisse aliter, quàm per modum ceremoniæ seu cujusdam Sacramentalis non autem Sacramenti, adhibitas ad partes laborantes seu morbidas, si æger nondum convalesceret; etsi repetita fuerit Communio Eucharistiæ diebus singulis cum istis unctionibus.

Amalarius.

Hinc donec Ecclesia aliud declaret, standum potiùs videtur communi sensui DD. aded in doctrina & usu ipsius Ecclesiæ fundata, quàm obscuris quibusdam scriptis, nuper editis per Menardum, quibus quantum auctoritatis tribui debeat, hætenus non ita apparet: maxime si vetustus Auctor Amalarius lib. 2. de Offic. Eccles. cap. 12. (quem refert Menardus in Notis pag. 285.) de his scripserit: *Est libellus quidam apud nos de sacris Ordinibus nescio cuius Auctoris &c. Mirum etiam (ut alia taceam) ibi Subdiaconatum statui inter minores Ordines, à quibus tamen eum distinguit ipse Gregorius lib. 4. Epist. 88. ut refert idem Menardus pag. 280.*

S. Gregorius.

149. Christus non incongruè potuisset iterationem infirmæ.

Alioquin si constaret authenticè, librum istum verè esse Sacramentarium S. Gregorii, non parùm ponderis adferret opinioni, quæ asserit, iterationem esse validam. Prout sanè non incongruè potuisset Christus instituire, ob peccata, præsertim venialia, quæ durante morbo denuò obrepunt, & augmentum auxiliorum divinatorum in extrema lucta, aut etiam efficacius impetrandam sanitatem, operatione sacramentali sæpiùs repetita. Hucusque Herincx.

Sed numquid, dicit aliquis, sicut infirmus potest sæpiùs inungi in diversis moraliter periculis mortis, ita etiam debet inungi? Resolutio patebit ex dicendis Conclusionem sequenti, quæ talis est:

CONCLUSIO VIII.

Per se loquendo non est gravis obligatio suscipiendi hoc Sacramentum; tametsi sit gravis obligatio dandi, quando justè petitur à Parocho.

Sensus primæ partis est: non peccat graviter qui citra contemptum aut scandalum recusat susceptionem hujus Sacramenti, si fati sit, unde propriæ salutis consuluerit.

Sanè contemptum hujus Sacramenti esse peccatum mortale, nemini dubium esse debet, aut verò potest, qui credit Conc. Trident. sess. 14. de hoc Sacram. cap. 3. dicenti: *Quæ nullâ ratione audiendi sunt, qui contra tam apertam & elucidatam Apostoli Jacobi sententiam docent, hanc unctionem vel signentium esse humanum, vel non à Patribus acceptum, nec mandatum Dei, non promissionem gratiæ habentem: & qui illam jam esse asserunt, quasi ad gratiam curatiuum duntaxat in primitiva Ecclesia referenda esset: & qui dicunt, ritum & usum, quem sancta Romana Ecclesia in huius Sacramenti administratione observat, latè Apost. sententiæ repugnare, atque ideo in alium commutandum esse: & denique, qui hanc Extremam unctionem à fidelibus sine peccato contenti possit affirmant.*

Hæc enim manifestissimè puenant cum perficiantur tanti Apostoli verbis. Nec profecto Ecclesia Romana, aliarum omnium Mater & Magistra, aliud in administranda unctione, quantum ad ea, quæ hanc Sacramenti substantiam perficiunt, observat, quàm quod B. Jac. præscripsit. Nec verò tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere, & ipsius Spiritus sancti iniuria esse posset.

Et can. 3. *Si quis dixerit, Extrema unctionis ritum & usum, quem observat sancta Romana Ecclesia, repugnare sententiæ B. Jacobi Apost. ideò commutandum, possit, à Christianis absque peccato contenti; anathema sit.*

Quomodo clariùs poterat exprimeretur peccatum mortale, quàm dicendo: *Nec verò tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere & ipsius Spiritus sancti iniuria esse posset?*

Quæ verba si attendisset Suarius, non dixisset disp. 44. sect. 1. n. 6. Alter casus est, quando ex contemptu hoc Sacramentum omittitur, quem ponunt expressè omnes Theologi & Summi, & illum approbat Concil. Trident. quàmvis non definat tunc esse peccatum mortale, sed simpliciter doceat, non posse Sacramentum hoc sine peccato contenti. Hæc ille.

Nescio sanè, quomodo luculentius posset docere, contemptum illum esse peccatum mortale, quàm vocando ipsam ingens scelus. Sed audiamus, quod sequitur:

Et meritò, inquit, ita loquitur; quia in contemptu possunt esse gradus, & aliquis potest esse levis, saltem ex imperfecta deliberatione: regulariter verò talis contemptus peccatum mortale est, multum enim derogat religioni & reverentiæ debitæ Sacramento.

Conc. Colon.

Unde in Concil. Colon. sub Adolpho cap. ult. sic habetur: *Relatum nobis in Concilio est, impios quosdam homines infirmitatis sua tempore Unctionem sacram respuisse ac contempnisse: quamobrem statumus, ut si quis Sacramentum illud, nobis ab Apostolo Iacobo tantopere commendatum, contempserit, Ecclesiasticâ careat sepulturâ.* Ita Suarius.

Sed numquid, quia contemptus ex indeliberatione potest esse venialis; ideo Concilium non potuit definire seu docere, omissionem hujus Sacramenti ex contemptu esse peccatum mortale, sed debuit simpliciter docere, non posse hoc Sacramentum sine peccato contemni? Non puto; sed potius debuit simplicitèr docere (prout etiam docuit) esse ingens scelus; quia omnis formalis contemptus est ex genere suo mortalis.

Porò contemnitur hoc Sacramentum, quando habetur pro re indigna, aut puerili parvique momenti, & ideo non suscipitur. Hinc absque sufficienti fundamento dicitur, tunc semper intervenire contemptum, quando à sciente & vidente omittitur; nam fieri potest, ut infirmus maximè æstimet hoc Sacramentum, tanquam rem sacram, & valde utilem ad salutem, interim quia non est necessaria ad salutem, nolit ipsum suscipere.

Et verò, cur voluntaria omisso hujus Sacramenti, non necessarii, potius sit contemptus, quàm voluntaria omisso Pœnitentiæ aut Eucharistiæ, etiam necessariæ? Quia, inquis, si jam non suscipiat, nunquam poterit illud suscipere. Quid tum, cum nulla sit necessitas aliquando suscipiendi?

Atque ut esset necessitas, potest velle illud omittere, ut ostendat suam libertatem, tamen etsi maximè illud æstimet; contemptus autem formalis, de quo loquimur, est æstimatio minus justo. Quæ utique est ratio; quòd possit omitri & Pœnitentiæ & Eucharistiæ, etiam necessariæ, absque formali contemptu. Ut ergo omisso hujus Sacramenti sit formalis contemptus; debet procedere ex intentione despicienti illud, & ostendendi se illud pro nihilo æstimare.

Dices: Scotus 4. dist. 7. q. 2. ait: *Iudicatur contemptus, si omnimodâ opportunitate oblata, non susciperetur Sacramentum Confirmationis: ergo etiam, secundum ipsum, judicaretur contemptus, si omnimodâ opportunitate, oblata non susciperetur Sacramentum Extreme Unctionis.*

Respondeo; loquitur Doctor de contemptu virtuali, id est, judicaretur maxima negligentia: vel si de contemptu formali; aliud est judicaretur contemptus, aliud verò, esset à parte rei contemptus, quod ultimum solum hic negatur.

Explicatur Scotus.

Quantum ad scandalum; sicut in omni alia materia est grave peccatum, quando ruina proximi est gravis, ita quoque in hac materia; ac proinde peccarem mortaliter, si adstantes ex mea non susceptione, inducerentur ad indignam æstimationem, seu contemptum hujus Sacramenti. Similiter, si foret periculum, quòd adstantes temerè judicarent, me esse hæreticum, aut certè Sacramentum formaliter contemnerè. Et ecce secundus casus, in quo omisso hujus Sacramenti est mortalis.

154. Ratione scandali omisso hujus Sacramenti potest esse mortalis.

Tertius casus potest hic addi; quando infirmus est in peccato mortali, & non potest aliud Sacramentum suscipere; qui casus rarissimus est, ut bene notavit Suarius supra n. 7. quia, inquit, hoc Sacramentum non potest nisi à Sacerdote ministrari, vel igitur pœnitens ratione utitur & sentit, & sic confiteri poterit, cessabitque illa necessitas: vel omnino non sentit, & tunc non est capax talis obligationis, nec potest Sacramentum postulare, sed alii ex officio tenebuntur ministrare.

155. Quid si infirmus exiens in malo statu non possit aliud Sacramentum suscipere? Suarez.

Rarissimè ergo potest fingi talis casus, nisi tunc fortasse, quando Sacerdos non vult Confessionem audire, vel est tam ignorans, ut nesciat Absolutionem proferre, sciat autem Unctionem ministrare; vel denique, si omnino non potest Confessionem audire, aut infirmus non audet confiteri illi sine gravissimo periculo vel scandali vel alterius detrimenti, quòd ex Unctione non timet; quæ omnia excogitari potius, quàm moraliter accidere possunt.

Admisso verò illo casu, adhuc videtur valde incerta illa obligatio; quia vel infirmus contritus est, & moraliter ita judicat, & tunc videtur cessare obligatio, quia jam non est illi Sacramentum hoc necessarium, & aliunde non est per se præceptum: vel cognoscit infirmus se esse tantum attritum, & tunc non potest licitè suscipere hoc Sacramentum cum ea sola dispositione: ergo non sumendo non peccabit immediatè contrà hoc Sacramentum, seu illud omitendo; sed non habendo Contritionem, quam si habeat, jam cessat altera obligatio ut argumentabamur. Ita Suarez.

156. Probatur peccare mortaliter, tamen si existimaret se contritum.

Qui nihilominus ibidem admittit tali casu gravem obligationem, eò quòd facile infirmus decipi possit, & in re ipsa non habere Contritionem charitate perfectam, & ob eam causam damnari; ideoque gravi periculo suæ damnationis videtur se exponere, omitendo hoc Sacramentum.

Quæ ratio, inquit, est factis apparentis quantum ad obligationem ex charitate propria, propter dampnum irreparabile, quòd imminet, &

Non 2 pro-

152. Quando hoc Sacramentum contemnitur.

153. Obiectio ex Scoto.

propter difficultatem & incertitudinem veræ Contritionis. Et mihi certè valde probabilis res est, quàmvis non ad eam certa, quin Aliis sit locus opinandi oppositum, dicendo, eum qui moraliter est certus de Contritione, non se exponere periculo, etiamsi alia media, quæ præcepta per se non sunt, omittat; maximè cum non sit certum, Sacramentum hoc facere ex attrito contritum. Sed ego majorem diligentiam censeo pro salute æterna adhibendam esse ex lege saltem charitatis. Hæc ille. Et ego cum illo.

Ex quo patet, quare in principio Conclusionis consultò dixerim: *Si satis aliunde propria saluti consuluerit.*

157.
Per se lo-
quendo non
est præcep-
tum affir-
mativum de
suscipiendo
hoc Sacra-
mento.

Cæterùm, quidquid sit de his obligationibus per accidens, quæ non sunt propriæ huic loco, docent communiter Theologi, nullum esse per se loquendo affirmativum præceptum de suscipiendi hoc Sacramentum, etiam in extremo vitæ discrimine, saltem graviter obligans.

Ratio in promptu est; quia non sunt multiplicandæ obligationes, præsertim graves, sine necessitate, id est, sine solido fundamento, vel ex natura ipsius Sacramenti, vel ex voluntate superaddita Christi, aut Ecclesiæ. Iam autem talis obligatio neque sequitur ex natura ipsius Sacramenti; utpote medii tantùm utilis & non necessarii ad salutem; neque ex voluntate superaddita Christi, aut Ecclesiæ; quia hæc non invenitur scripta, neque tradita, neque consuetudine firmata. Non scripta, quia Iacobus, inquit Suarez supra n. 2. promulgans hoc Sacramentum, nullum verbum appoluit vim præcipiendi habens, sed simpliciter dixit: *Infirmatus quis in vobis? Inducat Presbyteros &c.*

158.
Objectio

Sed contra; cur ly *Inducat*, minorem habeat vim præcipiendi, quàm ly *Constituatur*, in Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. in fine: *Quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum constituatur?* Nonne illud, quod ponitur in Regula Fratrum Minorum: *Quod Clerici faciant divinum Officium secundum ordinem S. R. Ecclesiæ, æquipollet præcepto?* Prorsus ita declaravit Clemens V. in Concil. Vienn. & refertur Clement. *Exivi de Paradiso* de verb. signif. Cur ergo ly *Inducat Presbyteros*, apud Iacobum Apost. non æquipollet præcepto?

159.
Wiggers
existimat
hoc Sacra-
mentum
esse præcep-
tum.
P. à Soto.

Reverà æquipollere existimat Wiggers hic q. 32. n. 9. ubi secutus Petrum à Soto lect. 2. de hoc Sacram. putat probabilis, hoc Sacramentum fidelibus esse à Christo præceptum. Et ita, inquit, sentire videtur Catechif. Rom. dum ait, gravissimè peccare eos, qui differunt Unctionem infirmi, donec incipiat carere sensibus; si enim gravissimè peccant, qui differunt, multò magis illi, qui non recipiunt, quando possunt; cujus peccati non videtur esse alia ratio, quàm præceptum de hoc Sacramento suscipiendi. Hæc ille.

Rejicitur

Sed hæc probatio minùs solida est pro gravi

obligatione inducenda; nam Cathedrales non solum alloquitur infirmos, sed Parochos, qui differunt ministrare, & sicut illi peccant graviter non ministrando, quando infirmus rationabiliter ministerium exigit, ut dicitur in secunda parte Conclusionis, ita etiam graviter possunt peccare differendo Unctionem infirmi, donec incipiat carere sensibus, quia infirmus habet jus, ut impetretur tempestivè, quando adhuc potest seipsum disponere, ad uberiores Sacramenti gratiam percipiendam: ergo etiam graviter peccant illi, qui non recipiunt, quando possunt, neg. Conseq. nisi ostendatur aliunde præcepta suscipiendi, sicuti ostenditur præcepta administrandi.

Secundò argumentatur Wiggers dicens: Sacramenta, quæ pro omnibus sunt instituta à Christo Domino, sunt generalia quædam remedia, quibus unusquisque salutem suam curare, & promovere debet; unde non videtur dubitandum, quin Christus ea sic instituerit, ut voluerit etiam unumquemque tempore & loco iisdem uti.

Et in hunc sensum quoad Sacramentum Extremæ Unctionis, omnino videtur Concilium Colonienſe accepisse verba D. Iacobi, domiſe instituit Parochos: *Est autem Unctio impendenda cum expositione Unctionis & mandati Apostolici quod sic habet: Infirmatus quis in vobis? Inducat Presbyteros &c.* Et ipsum verbum, quod imperativi modi est, per se quoque savor, licet aliquando ex officio di loquendi modus sit exhortatorius tantum.

Concilium quoque Colonienſe in Decretis fidei, Decre. 10. ita habet: *Ne hic nisi mandandi infirmos ritus Christi præceptum, non tantum Sacramentum esse videretur, dicit Iacobus: Infirmatus quis in vobis? Inducat Presbyteros &c. et orant super eum, ungentes &c.* ubi hoc Concilium planè supponit, hunc inaugurandi ritum esse Christi præceptum. Ita Wiggers.

Sed imprimis miror, cum plura sint Concilia Colonienſia, nullum tamen in particulatim eum specificare. Interim priora verba repetit in Conc. Colonienſi celebrato Anno 1536. autoritate Hermanni Archiepiscopi tempore Pauli Papæ III. & Caroli V. Imperat.

Quomodo autem sint intelligenda (uti etiam verba posteriora, quæ non habentur in Conc. Colonienſi, sed Senonenſi) patet ex Concil. Trident. (quod rursum miror præfatum Auctorem non citasse, cum ferè eisdem verbis utatur) sess. 14. de hoc Sacram. c. 3. ibi: *Quæ nullâ ratione audiendi sunt, qui contra tam apertam & dilucidam Apostoli Iacobi sententiam dicunt, hanc Unctionem vel signum esse humanum, vel ritum à Patribus acceptum, nec mandatum Dei, nec promissionem gratiæ habentem.*

Ecce Trident. docet, Unctionem hanc esse mandatum Dei, quàm Conc. Colonienſe & Senonenſe vocant Christi præceptum & mandatum Apostolicum. Sed quomodo hoc, si non exat præceptum suscipiendi hanc Unctionem? Re.

162. Respondeo; Conc. Trident. per mandatum intelligit hic institutionem Christi sive iustionem, ut extaret hoc Sacramentum in Ecclesia Dei, & à Pastoribus animarum administraretur petentibus; opponit quippe mandatum illud figmento humano & ritui, à Patribus accepto, & non à Deo vel Christo. Alioquin si intellexisset per mandatum, præceptum datum fidelibus suscipiendi Extremam Unctionem, curibidem & can. 3. solum damnat eos, qui dicunt Sacramentum hoc à fidelibus posse contemni, & non etiam eos, qui dicunt hoc Sacramentum à fidelibus non esse suscipiendum?

Quod probè intelligens Hermannus Archiepiscopus, cujus auctoritate, ut mox diximus, Concilium istud Colonienſe celebratum fuit, in suo Enchiridio tractans de hoc Sacramento §. 2. sic ait: *Ungebant (Apostoli) oleo multos aegrotos, non dubium quin ex Christi institutione ac mandato, non sua præsumptione. Absit enim ut vel in mentem nostram veniat, Sanctos Apostolos in tanta legatione præter Christi præscriptum quidpiam fecisse, qui non sua, sed tantum datâ potestate utebantur &c.*

Loquitur de Unctione Apostolorum, factâ Marc. 6. Et verò numquid inde bene inferatur: ergo erat fidelibus præceptum suscipere illam Unctionem? Evidens est quod non.

Sed videamus, quid dicat de nostra Unctione: *Veteres ergo, inquit, pio ac recto iudicio ex eo loco asserunt, Ecclesiam hoc Sacramentum ex ipsius Christi institutione accepisse, quamvis postea D. Iacobus Apostolus modum ac formam administrationis eiusdem clariùs expresserit, ac quod ipse à Christo acceperat, populo tradiderit, in hac verba: Infirmatur quis in vobis? &c. Quæ verba manifestè declarant, hanc Unctionem Sacramentum esse, quæ neque signo careat visibili, nec promissione gratiæ.*

Quod autem illa verba declarent, illud Sacramentum esse præceptum fidelibus, nec ibi, nec alibi dicit Hermannus; sed ibidem §. 6. circa finem sic lego: *Neque tamen dicimus hoc Sacramentum absolute & omnino ad salutem necessarium, modo ne contemnatur, sed magis esse ad fulcimentum pietatis; proindeq; prius votis ab aegrotis, priusquam hinc excedat, expetendum.*

164. Et quomodo hoc Sacramentum non est ad salutem necessarium, saltem necessitate præcepti, si à Christo est præceptum? Cùm enim sit res gravis, ut patet, si præceptum est, utique sub gravi obligatione, nisi aliud expressè Christus declaraverit. Cur ergo Ecclesia non permitteret susceptionem ejus tempore interdicti, sicuti permittit susceptionem Eucharistiæ in articulo mortis? Et tamen istam prohibet, ut alibi diximus. Censet ergo, eam non esse præceptam à Christo vel Ecclesia, sicuti est præcepta sumptio Eucharistiæ.

Hinc Concil. Colonienſe, celebratum Anno 1549. sub Adolpho Archiepiscopo, agens de hoc Sacramento, inquit: *Relatum nobis in*

Concilio est, impios quosdam homines infirmitatis sue tempore Unctionem sacram respuisse ac contempserunt: quamobrem statimus, ut si quis Sacramentum illud nobis ab Apostolo Iacobo tantopere commendatum, contempserit, Ecclesiastica careat sepultura.

Non ait: *Ab Apostolo Iacobo præceptum, sed, commendatum.* Ergo non agnoscit in verbis illis Iac. Infirmatur quis &c. præceptum vel saltem humanum. Itaque propter Concilia allegata à Wiggers, non est recedendum à communi sententia.

Neque propter rationem, nisi & ipse velit recedere à sua & communi sententia, quæ docet, Sacramentum Confirmationis non esse in præcepto; nam & hoc ipsum institutum est pro omnibus à Christo Domino tamquam generale quoddam medium, quo unusquisque salutem suam curare & promovere potest; vel ergo hæc ratio non probat sufficienter, Sacramentum Extremæ Unctionis esse à Christo fidelibus præceptum, vel etiam probat Confirmationem esse à Christo fidelibus præceptam, quod tamen Wiggers q. 72. n. 34. cum communi sententia negat.

Et bene probat, quia tale præceptum, neque reperitur in Scripturis, neque colligi potest ex Traditione Ecclesiæ, aut ejus Constitutionibus; nec ratio Sacramenti sive in genere, sive hujus in particulari importat necessitatem.

Quæ etiam est probatio nostræ Conclusionis, cujus probationis primam partem jam elucidavimus; non quod verba Iacobi non possent absolute significare præceptum, hoc enim fallum puto; sed quia Ecclesia videtur ea solum intelligere de consilio, secluso contemptu, ut patet ex Trident. supra, quod solum damnat contemptum. Itaque Apostolus ibi non præcipit, sed solum promulgat Sacramentum, à Christo ad nostram salutem institutum, monens omnes, ut tam salutare remedium suscipiant.

Cùm autem Trident. non possit contrariari Traditioni Ecclesiæ, aut ejus Constitutionibus, sequitur, quod neque ex Traditione Ecclesiæ, neque ex ejus Constitutionibus sufficienter colligatur præceptum suscipiendi hoc Sacramentum; cur enim Concilium illam Traditionem tacuisset? Cur non potius renovasset Constitutionem Ecclesiæ?

Denique, sicut non potest dici, quod, posita institutione Sacramenti Confirmationis, ex ipsa natura rei resultet obligatio in Christianis, ad utendum illo; sic etiam dici non potest, quod, posita institutione Extremæ Unctionis, resultet obligatio in Christianis, ad utendum illâ.

Nam imprimis, inquit Wiggers supra, dubitandum non est, quin Christus potuerit instituire aliquod Sacramentum, quod conduceret ad hominis perfectionem; cujus tamen usus non esset in præcepto, sed tantum in

Non 3 con-

165. Respondeatur ad rationem Wiggers.

166. Probatio Conclusionis.

167. Christus potuit instituire aliquod Sacramentum liberum.

162. Quid Concilium Tridentinum: hic intelligatur per mandatum Dei.

163. Quid sentit Concilium Colonienſe de obligatione hujus Sacramenti.

164.

Conc. Colon.

consilio, sicut alia multa bona opera tantum sunt consilii ergo non immediate ex institutione Sacramenti oritur præceptum.

Deinde, fructus hujus Sacramenti potest etiam aliis mediis comparari, sive spectemus augmentum gratiæ, sive actualia auxilia, scilicet per meritum orationis & aliorum bonorum operum, quamvis non cum illa facilitate & certitudine. Hæc ille de Sacramento Confirmationis. Quæ, ut vides, applicari possunt Sacramento Extremæ Unctionis.

168. Non videtur esse similis ratio Ext. Unct. & Confirmationis.

Planè, inquit; sed attende, quod sequitur apud præfatum Auctorem: Huc, inquit, accedit praxis Ecclesiæ, quæ nequidem in articulo mortis consuetum est administrare Sacramentum Confirmationis iis, qui confirmati non sunt, etiamsi alioquin adsit copia Episcopi, quod necessariò videretur faciendum esse, si Sacramentum hoc esset sub præcepto.

Numquid & similis praxis impræsentiarum? Homines communiter existimant se malè agere (inquit idem Auctor hic n. 9.) si, quando prævidetur mortis periculum, non curent se, vel suos hoc Sacramento muniri, quod non ita apprehendunt, si aliqua alia salutaria per se, si alioquin non sint in præcepto, prætermittant.

Respondeo; quantum ad praxim, non conferendi Confirmationem in articulo mortis, etiamsi adsit copia Episcopi, credo quòd difficulter possit probari, eò quòd rarissimè hæc circumstantiæ concurrant, putà quòd constet infirmum non fuisse confirmatum, & quòd adsit copia Episcopi. Interim censeo, quòd in illis circumstantiis minùs homines forent solliciti pro suscipienda Confirmatione, quàm suscipienda Extremâ Unctione.

169. Quare homines in extremis magis sint solliciti de Ext. Unct. quàm Confirmatione.

Et ratio est; quia licet Confirmatio æquale conferat augmentum gratiæ, & fortè majus, maxima tamen est differentia inter effectus speciales unius & alterius Sacramenti; nam specialis effectus Confirmationis, est robor ad Christi nomen auctorè confitendum, quod in articulo mortis non est necessarium, nisi fortè aliquis tunc cogereetur à Tyranno fidem negare, & indubiè tunc tam sollicitus esse deberet; immo fortè magis pro Confirmatione, quàm pro Extrema Unctione.

Cæterò cum Extrema Unctio specialiter instituta sit pro illo articulo, & conferat speciales gratias utilissimas ad vincendas internas tentationes diaboli, pro tunc maxime ingruentes & periculosissimas, cum, inquam, sit instituta ad conferendam sanitatem mentis & corporis, jam tunc maxime necessariam infirmo, quid mirum si, per se loquendo, homines in illo articulo magis sint solliciti de hoc Sacramento quàm de Sacramento Confirmationis?

Et ideo homines communiter existimant se malè agere, si non curent se, vel suos muniri hoc Sacramento, non quòd existiment se peccare graviter, contra rigorosum præceptum

Christi vel Ecclesiæ suscipiendi hoc Sacramentum; sed quia videtur quædam prodigalitas spiritualis, & per consequens peccatum veniale contra propriam charitatem, sine cogente causa perdere tantum spirituales fructus, & in illo momento, à quo æternitas pendet, nolle adire securissimam salutis viam, præsertim in re, quæ sine difficultate aliqua fieri potest. Itaque consuetudo fidelium, suscipiendi hoc Sacramentum, non probat efficaciter speciale aliquod præceptum graviter obligans, quia tali animo non est introducta.

Atque ut esset hoc Sacramentum in præcepto, non tamen idcirco (ut notat Wiggers supra n. 11.) quælibet negligentia in ejus susceptione esset damnabilis; qui enim medicrem suæ salutis curam habent, videntur rarissimè judicandi hæc in re mortali negligentes; occurrunt enim multa, quæ possunt excusare; saltem à peccato mortali, ut imprimis quòd ignorent necessitatem suscipiendi hujus Sacramenti; aut si docti sint, quia contrarium sentiunt inter diversitatem sententiarum, secundò; quòd opinione sapientis fallantur, dum existimant se evafuros vim morbi, vel se in periculo mortis non verari; unde de hoc Sacramento minùs sunt solliciti. Tertio; quòd molestiâ & gravitate morbi obruti, non ita sint memores hujus Sacramenti suscipiendi; unde non minùs circa hoc præceptum, quàm circa alia contingit venialiter per negligentiam peccari; alioquin scribit Ruardus art. 11. vix à peccato mortali posse excusari, qui ex magna negligentia suscipere prætermittunt. Hæc Wiggers.

Sed Ruardus in lib. quo ego utor, art. 11. non tractat de hoc Sacramento: & art. 12. quod inscribitur de Confirmatione & Extrema Unctione, ad propositum nostrum ita ait: Sacramenta hæc contemnere, æstimando quasi Sacramenta non essent, nec ad salutem utilis, nisi nihili pendere, ut faciunt nunc heretici, mortale peccatum est, pertinens ad irreligiositatem, sicut contemnere consilia Evangelica, æstimando ea esse inutilia. . . Ex prædicto igitur contemptu hæc Sacramenta omittere, est mortale peccatum, in quantum à contemptu imperatur.

Est autem contemptus Sacramentorum, nolle eis subjici, tamquam remediis à Chrillo relictiis: quod si ex infidelitate contingit (aliquid tamen peccatum est, ab infidelitate specie distinctum, & sine infidelitate à plene credente contingere potest) est tamen quidam contemptus rei sacræ, secundum quem non pro dignitate æstimatur, quem non continuo oportet esse mortale peccatum, & proinde nec contemtere hæc Sacramenta ex hujusmodi contemptu. Nam ut B. Thom. dicit 3. part. q. 65. a. 4. ad 3. Non est contemptus Sacramenti ex hoc, quòd aliquis non curat ipsum Sacramentum suscipere, quòd non est de salutis necessitate. Alioquin, inquit, emat, qui

Sect. 3. De eius Ministro & Subiecto. Concl. 8. 471

qui non accipiunt Ordinem, & qui non contrahunt Matrimonium, contemnerent huiusmodi Sacramenta. Quia autem verba Iacobi invitantis sunt & consulentis: *Inducat*, inquit, *Presbyteros Ecclesie*, non est divinum præceptum de suscipienda Extrema Unctione: nec etiam Ecclesia legitur hoc statuisset.

Quæ per hoc confirmantur; quod tempore interdicti utrumque prohibetur ministrari, ut patet ex cap. *Quod in te*, de Pœnit. & remiss. Et cap. *Permittimus*, de Sent. excommunic. Item cap. *Non est*, de Sponsal. & Matrim. Rursus cap. *Alma mater*, de Sent. excom. lib. 6. quod fieri non posset, si essent Sacramenta necessitatis.

Quantum autem obligationis obtinuit apud Christianos consuetudo, incertum est, videtur tamen apud nos obligare, cum reprehensibilis passim iudicetur, & male facere, qui habitâ opportunitate non cupit à Sacerdote tempore periculosa infirmitatis inungi. Sed hæc ad articulum non pertinent, qui loquitur de necessitate, quam inducit effectus vel præceptum divinum. Hæc Ruardus.

Et multis interjectis sic concludit: Maximo igitur beneficio se privant, qui ob errorem vel negligentiam istud Sacramentum non suscipiunt. Et mirandum est, quod Ecclesia innocentes tempore interdicti tam salutari privat remedio, ob aliorum dumtaxat peccata. Sed cessabit admiratio, si attendatur, quod commoda & incommoda ob societatem communem, tam bonis, quam malis, debeant esse communia. Ita præfatus Auctor.

Quod autem vix à mortali possint excusari, qui ex magna negligentia suscipere prætermittunt, non lego in illo articulo, nisi per magnam negligentiam intelligas contemptum.

De qua negligentia intelligi potest & debet Doctor Seraphicus 4. dist. 23. ubi in expositione textus hæc verba Magistri: *Et si ex contemptu vel negligentia Sacramentum hoc prætermittitur, periculosum est & damnabile*, sic interpretatur: Dicendum, quod, *Vel, non tenetur disjunctivè; sed magis intelligitur copulativè. Unde non intelligitur hoc de qualibet negligentia; sed solum de negligentia, quæ generat contemptum, sive quæ habet contemptum annexum.*

Quæ verba sic perperam interpretatur Suarez disp. 44. sect. 1. n. 3. Bonaventura, inquit, in expositione textus illam particulam, *Vel*, pro copulativa, *Et*, exponit esse positam; quia nimirum singula membra sufficiunt ad tale peccatum. Unde subdit, ita esse iudicandum de hoc Sacramento, sicut iudicatur de Sacramento Altaris: ergo vel negat esse præceptum de Sacramento Altaris, quod credendum non est, vel affirmat esse de hoc Sacramento. Hæc ille.

Sed contra; si D. Bonaventura existimabat singula membra sufficere ad tale peccatum, cur illam particulam, *Vel*, pro copulativa, *Et*, exponit? Etenim particula, *Vel*, disjunctivè sumpta,

multò clariùs significat singula membra, seu potiùs solum negligentiam sufficere ad tale peccatum; & quia hoc displicebat Doctori Seraphico, ideo exponit *ly Vel*, copulativè, ut patet manifestè ex verbis relatis.

Quod autem subdit: *Ita iudicandum est de hoc Sacramento; sicut iudicatur de Sacramento Altaris*, intelligendum est quando aliunde Sacramentum Altaris nec à Deo, nec ab Ecclesia est præceptum; vel sic, quando non est de necessitate salutis necessitate, inquam, nec medii nec præcepti, sicut in multis casibus non est; tunc enim non est peccatum mortale omisso Eucharistia ex qualibet negligentia, sed solum ex negligentia, quæ generat contemptum, sive quæ habet contemptum annexum.

Supponit ergo Bonavent. Sacramentum Extremæ Unctionis non esse de necessitate salutis, & ideo sic arguit contra Magist. *Videtur male dicere; quia negligentia in his, quæ non sunt de necessitate salutis, non generat periculum, nec facit hominem dignum damnatione.* Ergo quando inferius comparat Extremam Unctionem Eucharistia, loquitur de Eucharistia pro illo casu, in quo non est de necessitate salutis.

Ut sit de mente Doctoris Seraphici, Conclusio nostra est communis, nec hæcenus videri rationem vel auctoritatem, propter quam oportet ab ea recedere, vel cui debeat ulterius satisfieri, & ideo absolvendus foret moribundus, qui nollet hoc Sacramentum recipere; secluso contemptu & scandalo; quia si non tenetur sub mortali recipere, cur ei nolenti illud recipere negabitur Absolutio; perinde ac si peccaret mortaliter?

Illud tamen negari non potest, quod cum hoc Sacramentum nullam in sui susceptione difficultatem habeat, nullum annexum distinctum onus, difficillimum sit, infirmum sibi præsentem & monitum de hoc Sacramento, qui tamen illud recipere nollet, non peccare; eo enim ipso illud contemnere videretur, & sanè præsentibus esset maxima occasio scandali.

Unde de S. Antonio Paduano ita legitur in eius vita cap. 24. *Cernentes igitur Fratres, qui aderant, felicem exitum adesse è proximo, sacram Unctionem ei impendere voluerunt. Ut autem vidit sanctus vir fratrem ex more sacri Oleum adportantem, intuens in eum ait illi: Hanc Unctionem ego habeo intrà me: etsi autem necesse non est, ut hanc mihi extrinsecus adhibeas, at placet tamen & utilis est. Suscepit igitur sacram Unctionem &c. non quia præcepta erat, alioquin necesse fuisset, eam sibi extrinsecus adhibere, sed ne adstantes scandalizaret, & ne videretur Sacramentum tam utile contemnere.*

Sed numquid, quia infirmus non obligatur graviter, per se loquendo, suscipere illud Sacramentum; ideo etiam Parochus non obligatur graviter, per se loquendo, illud petenti administrare? Negat secunda pars Conclusionis, quæ

172. Tempore interdicti prohibetur Ext. Unct.

Quantum hic obliget consuetudo.

173. Sententia Doct. Seraph. de hac questione.

Interpretatio Suarez.

174. Rejicitur.

175. Supponit D. Bonav. Ext. Unct. non esse de necessitate salutis.

176. Videtur peccare qui absque ulla causa non vult suscipere hoc Sacramentum.

Exemplum S. Antonii Paduani.

177. Probatur 4. pars Concl.

quæ etiam communis est. Quæris rationem? Quia Parochus ex officio, adedque ex iustitia tenetur suas oves pascere; ergo tenetur eis ministrare ordinaria remedia, quæ Christus pro omnibus fidelibus reliquit, & quæ sunt in ordinario usu Ecclesiæ, quando opportuno tempore & secundum rectam rationem petuntur; unum autem ex his est Extrema Unctio: ergo &c.

Eandem porrò obligationem habent Episcopi in defectum Parochorum; quippe & isti Pastores sunt animarum, & ex iustitia etiam, per se vel per alium tenentur curam earum habere: ergo si Parochus & alii deficiant, ipsi per se tenentur ovibus providere remedia ordinaria salutis. Idemque sit iudicium de Prælati Regularem.

Quantum ad alios, qui non habent curam animarum, perspicue manifestum est non habere eos nisi obligationem charitatis, quando sine magna difficultate vel incommodo possunt proximo indigenti, tali remedio succurrere; quamvis enim non sit absolute necessarium, nisi in rarissimo casu; tamen valde utile est, ut jam non semel diximus; quidni ergo, qui à Deo accepit potestatem illud ministrandi, teneatur suam potestatem exercere ex charitate proximi, qui illud Sacramentum sibi ipsi non potest ministrare? Ita planè sentiendum est, & communiter sentiunt DD.

178. Disputatur autem, an cum periculo propriæ vitæ ad hoc teneantur, v. g. tempore pestis. Et quidem in casu rarissimo, quo infirmus esset in statu peccati mortalis, & alio medio non posset justificari, videri posset affirmativè respondendum; sicut si non posset alio medio justificari, quàm Baptismo aut Absolutione sacramentali. Equidem cum non sit adhuc certum, inquit Arriaga hęc disp. 54. n. 9. quòd hoc Sacramentum possit conferre primam gratiam, videtur valde durum obligare Sacerdotem non Parochum, ad exponendam vitam suam, cum tam dubia spe utilitatis infirmi.

Respondetur; spem utilitatis infirmi non esse tam dubiam, cum etiam illi, qui negant effectum primæ gratiæ aliis Sacramentis vivorum, huic tamen concedant, eò quòd Iacobus dicat: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* Probabilissima ergo est hæc spes, ut patet ex dictis disp. 1. sect. 5. conclus. 5. ut proinde jure merito debeat quilibet ex charitate vitam suam temporalem pro ea exponere.

179. Atque ut Sacerdos simplex non deberet; saltem Parochus debet, qui multò magis obligatur suis subditis, à quibus etiam accipit stipendium. Quin immo non desunt, qui putant Parochum debere administrare hoc Sacramentum cum periculo vitæ, etiam in gravi tantum necessitate; dum quidem sine illo justificatio absolute possibilis est, sed non absque maxima difficultate, aut magna incertitudine; v. g. po-

test infirmum, qui tantum Catholicè vixit, probabiliter absolvere à peccatis sine periculo contagionis, non potest inungere, nisi cum periculo, quidni equidem teneatur inungere, si constet eum esse in statu peccati mortalis, & habere solam Attritionem? Sic enim multò certius justificabitur, quàm per solam Absolutionem.

Plus dico; Aliqui apud Suarez supra sect. 3. n. 6. docent, Parochum teneri administrare Sacramentum Extremæ Unctionis suis subditis, cum peste infectis, cum periculo contagii, sicut tenetur administrare Sacramentum Confessionis & Eucharistiæ. Fundamentum esse potest, quia Parochus non solum ex charitate, sed etiam ex iustitia tenetur omnia hæc Sacramenta subditis ministrare: ergo &c.

Probatur Conseq. I. quia ad aliquid amplius tenetur Parochus in eo casu, quàm alius, qui non est Parochus. Secundò; quia propterea parotum annum alitur, & stipendium accipit, ut temporibus maximè necessariis, & quando ab aliis oves deseruntur, ipse subveniat, & leponat alicui periculo propter illas. Hæc enim justa conditio tacite videtur inclusa in pacto inter Parochum & subditos. Tertio; quia alio tempore pestis totus populus esset destitutus ministris, qui ex obligatione teneantur hoc Sacramentum ministrare, quòd absurdum videtur, & contra bonum commune. Quarto; quia Dux vel miles in temporali militia sæpè obligatur exponere vitam suam corporalem majoribus periculis propter necessitatem, etiam si non sit extrema, sed ordinaria pertinente ad munus suum, ut est vigilare aut servare infidias debito loco & tempore.

Cur ergo non tenebitur etiam Parochus, ut suum munus exerceat circa subditum eo tempore, quo spiritualis pugna maximè erga illum exercetur, se exponere periculo vitæ corporalis, ministrando ei Sacramentum Unctionis, quòd opportunissimum est ad vincendas illius temporis tentationes, & ad disponendum animam perfecte ad beatitudinis consecutionem? Et in hanc sententiam ego, inquit Suarez supra, valè aliquando valde propensus, nunc autem illam esse moderandam censeo.

Et quomodo putas eam moderatur? Affertur (inquit n. 20.) Parochos seu Pastores propriis animarum teneri ministrare Sacramentum Extremæ Unctionis in tempore pestis, si id facere possint sine morali periculo vitæ, & ad hoc periculum vitandum tenentur adhibere convenientia remedia prudentium medicorum arbitrio, ut sine illo possint huic operi vacare: tamen non tenentur ministrare hoc Sacramentum cum morali periculo vitæ corporalis.

Probatur hæc moderatio: Quia hoc Sacramentum neque est medium necessarium ad salutem, neque ex divino precepto; & præterea supponit jam per se loquendo duo alia Sacramenta, quibus sufficienter subvenitur necessitati

Episcopi in defectum Parochorum tenentur ex iustitia ministrare hoc Sacramentum.

Alii solum ex charitate,

178. An cum periculo propriæ vitæ ad hoc teneantur.

Arriaga.

179. Saltem Parochus ad hoc videtur obligati.

tati subditi, & ideo si periculum revera ita imminet, ut hic & nunc vitari non possit, non sunt obligandi Pastores hoc Sacramentum ministrare.

Nihilominus tamen, quia hoc etiam Sacramentum est magnæ utilitatis, & per se spectat ad ministerium & obligationem Parochorum, tenentur prævenire periculum, si commodè possint, & tentare remedia convenientia, ut illud sine periculo probabili ministrarent. Partim anticipando collationem hujus Sacramenti statim in principio talis ægritudinis, priusquam multum inficere possit: quia cum hæc ægritudo sit per se lethalis, & aliàs sit adeò noxia & contagiosa, non oportet aliquem terminum ejus expectare, ut hoc Sacramentum detur, sed statim à principio dari potest. Partim procurando, ut in loco puro & libero æger constituatur sine vestibus quoad fieri possit. Partim utendo virgulâ aliquâ argenteâ oblongiori ad unguendum è distantiori loco. Partim adhibendo ea, quæ purè essentialia sunt, & brevissimâ morâ quoad fieri possit. Denique sumendo alia antidota ac præservativa, quæ ad hoc conferre possunt. Nam si his omnibus adhibitis remediis, iudicio peritorum Medicorum non sit morale periculum contagii, non sunt excusandi Parochi ab hoc mittere, etiamsi fortasse sit aliquid dubium, quod sæpius nascitur potius ex nimio timore, quàm teipsâ. Atque hoc observatum est in usu inter viros prudentes ac timoratos. Ita Suarez supra.

ret, qui verò cum causa, nullatenus. Hæc ille. Etc. 5. n. 39. ad eandem quæstionem Respondet, esse clarum, posse portari Extremam Unctionem sine lumine, & cæteris necessariis, quando est periculum in mora; quia, inquit, etiam in Cœna Domini accipitur à Cathedralibus & defertur sine lumine & superpelliceo per totas Dioceses.

Ad primam quæstionem Respondet idem Auctor supra n. 9. Si Curatus quando de nocte timet se vocandum pro infirmo periculoso, vesperare ferat oleum Extremæ Unctionis in cubiculo, ut vocatus expeditius vadat, non bene agit: sufficit, relinquat in Ecclesia in loco solito, & Curatus inde ea sumat.

Et subjungit n. 13. Sicut nec bene agit, si de nocte reversus ab Unctione infirmi, ut se citius expediat, oleum non referat ad solitum locum, sed retineat domi usque mane. Nullum tamen credo peccatum mortale citra scandalum vel periculum alicujus irreverentiæ, & in his observet Constitutiones sui Episcopi. Hæc ille.

Sed audiamus Arriagam de eadem quæstione. Hæc difficultas meo iudicio non est magna; non enim possumus prudenter dicere ex sola benedictione Episcopali tantam accrescere excellentiam illi oleo, ut si per mediam noctem non fervetur in loco sacro, eo ipso sit quis mortaliter peccaturus; cum vix in ipso Venerabili Sacramento videatur id sufficere ad mortale: si enim ferretur ad infirmum etiam duabus tribusve horis antequam posset ei dari, & ibi in mensa cum candelis servaretur, non videtur indecentia ad mortale, nec ad veniale sufficiens; in oleo autem, quod à Venerabili Sacramento infinitè distat, profectò id multò minus erit peccatum.

Rituale quidem præcipit illud servari in loco decenti & ornato; id autem intelligitur de loco constanti, ne fortè effundatur aut alia in ipsum fiat irreverentia. At quòd eo modo deportetur à Sacerdote in domum, & ibi in loco aliquo decenti fervetur de nocte ob causam supra positam, meo iudicio, neque veniale quidem est.

Immo quia sæculares vocant sæpè, quando jam infirmus est planè in extremis; & si de nocte Parochus primò deberet pro Oleo sancto ire ad Ecclesiam, dum se induit, dum it, &c. posset infirmus mori, fortasse esset expediens modo dicto illud apud se habere, quando ipsi constaret de aliquo infirmo gravissimè periclitante, pro quo putaret se eâ nocte vocandum. Ita hic Auctor.

Et confirmat suo iudicio evidentissimè: nam hoc sacrum Oleum portari solet per nuntios etiam simplices die Iovis sancto, dum post benedictionem illius simul cum Chrismate per Parochias Episcopatus distribuitur, ut die Sabbati sancti consecrari possit fons Baptismatis;

lemnitibus Possivinat. Barboza.

184. An peccet deferens oleum sacrum domi suæ.

Arriaga.

185. Quomodo intelligendum Rituale, quod præcipit illud servari in loco decenti.

182. Hæc sententia sic mordera placet Arriaga.

183. An peccet Curatus deferens Extremam Unctionem sine lumine aut ceteris so-

eo autem tempore jam in hoc sacro Oleo est tota quanta ratio, cur debeat reverenter tractari.

Neque ex eo, quod infirmus jam jam sit eo urgendus, debetur illi Oleo major reverentia: ergo si ab eis nuntiis (quia tunc est aliqua necessitas) licite sine ullo vel veniali peccato portatur sine solemnitate, cur quæso quod à Parocho (qui tamen jam est decentior persona, quàm bajulus) portetur secretò ad domum suam, decenter tamen & ob eam necessitatem, estò sine ulla solemnitate, dicere probabiliter possumus, eum committere in eum liquorem irreverentiam, ad venialiter peccandum sufficientem? Taceo autem, ut peccet mortaliter. Hucusque Arriaga.

Cui consentio, quia video quod sic à timoratis practicetur, scientibus nec contradicentibus, immo consentientibus Superioribus.

An autem eadem sit ratio Parochi, qui peractà Unctione, ut citius se expediat, oleum non refert ad solitum locum, sed retinet domi usque mane, pendet ab eo, quod illa expeditio sit, vel non sit iusta causa, quod relinquo prudenti judicio Parochi, qui melius potest scire, quæ & qualis sit expeditio, propter quam accelerandam, Oleum sacrum retinet domi usque mane. Et quoniam aliæ difficultates non succurrunt, hic erit limes præsentis Disputationis.

